

લંડન રાજ-રહસ્ય

અથવા

મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી ક્રાઈ ઓફ લંડન

ભાગ બારમો.

મુળ લેખક:-

સ્વર્ગસ્થ જ્યોર્જ વીલીયમ રેનોલ્ડસ.

અનુવાદક:

સાકરલાલ મગનલાલ કાપડીયા.

૭, કુબાર દુકાન, મુંબઈ

મુદ્રક અને પ્રકાશક:

હરિલાલ વલ્લભદાસ બ્રહ્મકર્ત્રી.

શ્રી હરિ-હર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ.

૧૮૧, બજારગેટ સ્ટ્રીટ કોટ, મુંબઈ.

મુંબઈના સત્ત્વ એજન્ટ:

જુકસેલર ગોવર્ધનદાસ પુરષોત્તમદાસ ઠક્કર.

દેવકરજી મેન્શન, પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

(લંડન રાજ-રહસ્યની બાર ભાગની આ આખી સીરીઝના સર્વ હકકો અનુવાદકે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.)

આજિતિ પહેલી.

સને ૧૯૨૮.

કી. રૂ. ૦-૧૪-૦.

પાન ૬ ઉર મેલુકમણીકા.

પ્રકરણ	વિષય	પાન
„ ૧૯૦ મું.	પુનીનું મોત	૧
„ ૧૯૧ મું.	વપીલને ભાં	૫
„ ૧૯૨ મું.	પાપનો ઘડો ટપો	૬
„ ૧૯૩ મું.	ભેડી હોલરનેસ	૧૩
„ ૧૯૪ મું.	હસ્તાવેજની ચોરી	૨૦
„ ૧૯૫ મું.	પ્રેમીઓનું મિલન	૨૪
„ ૧૯૬ મું.	પુની કાણુ છે !	૨૭
„ ૧૯૭ મું.	મારજ્યોનેસની તપાસ	૩૦
„ ૧૯૮ મું.	રમંડની લાજ	૩૬
„ ૧૯૯ મું.	જુના મિત્રો	૪૦
„ ૨૦૦ મું.	અર્લાનો આપલાત	૪૫
„ ૨૦૧ મું.	ન્યુમેટ જેલમાં	૪૮
„ ૨૦૨ મું.	એકરાર	૫૨
„ ૨૦૩ મું.	બદમાસ બેસ	૫૫
„ ૨૦૪ મું.	કિમતી ખબર	૫૮
„ ૨૦૫ મું.	પહેલી પરિક્ષા	૬૩
„ ૨૦૬ મું.	બીજી પરિક્ષા	૭૧
„ ૨૦૭ મું.	મેલમણનું વેર	૭૬
„ ૨૦૮ મું.	ભયંકર જુલ	૮૦
„ ૨૦૯ મું.	કાગી નામણ	૮૩
„ ૨૧૦ મું.	ઉપસંહાર	૮૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૬૩૨ ક્રમાંક

પુસ્તકનું નામ ૮૧૬-૧ ૨૧૪-૨૮૨-૨૧

વિષય ૩૪૪૪: ૩

લંડન રાજ-રહસ્ય

અથવા

મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ ઓફ લંડન.

ભાગ બારમો.

પ્રકરણ ૧૬૦ મું.

ચુનીલું માલ.

લંડનના જોરકામાં લોડ્સ હોરેમલ, જેસ અને ફેરીક જે કેદ થઈ ગયાં હતાં. કેરોલાઇન એ જોરકા બહારથી બધે ફરી નાસી મળ હતી. જમીન પર ફાનસ. પછાડી ફેરીક ભેંસ પર પડી કુતરાની પેટે છુટી રહ્યો હતો. તે બેઠ હોરેમલ ફરી મરે! જલ્લ પોતાનો બધ છુપાવી તેણે જેસને પુછ્યું: “આ કાણ છે એને શું થયું છે?”

મીસીસ જેસ મેબાકજી થઈ મળ હતી. તેને પોતાના ખાસ પ્રયત્ન થઈ જવાની ધાસ્તી હતી. તે ફોરેમલની વાત સાંભળ્યા વિનાજ અંધારામાં ધંટી બળવવા દોરી ચોપવા લાગી. આંતે તેને જેક દોરો મળી પજુ જોરથી ખેંચતાં તે તુટી ગઈ. તે નિરાશ અને લચકતા અવાજે બોલી: “હા! હવે શું કરું? આ તો તદન દિવાનો થઈ ગયો છે!”

“તે દોરો કેમ તોડી નાખી?” ફોરેમલ હેઠાથો.

જેસના હાથમાં આ વખતે બીજી ધંટીની દોરી આવી મળ. તે વિનિત સ્વરે બોલી: “તમે ગુસ્સે ના લાગો. બીજી દોરી મળી મળ છે. હાથ! ફેરીકની કેવી હાલ થઈ છે! એ તો ખમલ નેચો.

બધ મયો છે ! રખેને એ પામલપણમાં આપણી મને તે છુપી બધી નામે—”

“મારી જે વાત એ બકવાનો હોય તે બધે બકે મને તેની પરવા નથી. પણ આ દબાવ્યાછતી રમતમાં તું પણ સામેલ હતી કે?” હબોરેમલે કુસ્સાથી કહ્યું.

“નહિ. હું કસમથી કહું છું કે મને એ વિષે જરા પણ ખબર નહોતી. અરે ! રામ ! આનું શું થશે? આ તો હાથ પગ પછાડી રહ્યો છે ! લોડ હબોરેમલ ! મને બચાવો. હું પણ તમારા પેઠેજ ટમાઈ છું.”

“હું તારી વાત માનું છું તારે મારે એક દિવસની પીછાન નથી. ખેર ! હવે જલદી ધંટી વગાડી બારણાં ઉઘાડવ; નહિ તો હું કરવાને તોડી નાખીશ.”

એણે ભેરથી ધંટી વગાડી ક્રેને સાંભળી નોકરો દોડી આવ્યા અને તેઓએ બહારથી બારણાં ખોલી નાખ્યા. ફાનસ આવતાંજ બધાની નજરે ફેડરીકની બચંકર હાલત જણાઈ. તેની આંખોમાંથી અગ્નિ નીકળતો હતો. મળની નજીક દુબી ગઈ હતી અને મ્હોં બચંકર રીને વિકૃત થઈ મરુતું હતું.

“આ દેખાવ મારાથી બેવાતો નથી.” કહી લોડ' હબોરેમલ બહાર નીકળી ગયો.

એસ ફેડરીકને બીજા ઝોરડામાં બધ જવાને આતુર હતી તેથી લોડ' હબોરેમલ આવ્યો ગયો તે તરફ તેણે ધ્યાન આપ્યું નહિ. ફેડરીકના બચંકરોથી એમના હોંસકોસ હડી જતા હતા. રખેને તે રસોડાનો બચંકર બેઠે ખોલી દે તેની એસને ધારતી હતી.

એસનો હુકમ મળતાં જ નોકરો ફેડરીકને હાંચકી બીજા ઝોરડામાં બધ મથા અને તેને બીજાના પર નાખ્યો. એમ તેઓની સાથેજ ગઈ. ફેડરીકને પત્રંગ પર નાખ્યા પછી તે નોકરોને રજા આપતી બેઠી: “તમે જાઓ. આની સારવાર હું જાનેજ કરીશ.

“ડાક્ટરને મોલાની લાવું?” એક નોકરે પુછ્યું.

“હા. જા.” એસનું મન નહોતું હતું તેણે ડાક્ટર મોલાવવાની હા પાડવી પડી.

ફેડરીક જરા શાંત થયો એણે તેના કપડાં કાઢી નાખ્યા તે તરસથી વ્હાલુ બન્યો છે એમ ધારી પાણીનું ગ્લાસ તેના મોઢા સામે ધ્રુવું: પાણી જોતાંજ એ કમનસીબ ફેરીથી હાથ પમ પછાડી કુતરાની પેઠે ભુંકવા લાગ્યો. તેના કુખની સીમા નહોતી. તેના મળાની નસો પુલી જતી હતી. અને તેથી તેના હાથ રૂંધાતો હતો, મોઢામાંથી શીશુ નીકળતું હતું. તે સ્પષ્ટ મોલી શકતો નહોતો. છતાં એસને કશું સ્વરે તેણે કહ્યું: “જોજો ! મારું શુન ના કરતી. મારી લાજને પેલા પથર નીચે ઘટી ના દેતી.”

એસ અજરાધ. તે તેને ઢેર દધ મારી નાખવા તત્પર થઇ પશુ ડાક્ટર આવતાં તેનું પાપ પ્રગટ થઇ જશે એ બયથી તે અચકી. ફેડરીકને આટલો વખત જીવતો રાખવા માટે એ બલા પસ્તાવા લાગી.

ફેડરીક ભુંકતો બંધ થયો પશુ તેનું બાન હડી ગયું. તે ફાટી આંખે એસને જોઇ રહ્યો હતો. પશુ તેને પીછાની શકતો નહોતો. આ સમયે ડાક્ટર આવ્યો. રોગીને જોઇ તે એસને એક બાણુ બધ બધ મોલ્યો: “એની પાસે કોઇ કુતરો છે?”

“નહિ.”

“એને કોઇ વાર કુતરો કરડ્યો હતો?”

“હા. એક વાર એક કુતરો પલંગ નીચે બરાયો હતો તેને બહાર કાઢતાં તે એના હાથ પર કરડ્યો હતો.”

“બસ ત્યારે ! એની આજ્ઞા છોડી દો. થોડી વારમાં એ મરી જશે. મરતી વખતે એને બારી ક્ષેત્ર મરી. એને હાખવા થયો છે”

“શું એ રોમ બચકર છે?”

“હા. હાખવામાંથી કોઇ બચતું નથી.”

“એ રશમ એવી તો નથી ને?”

“નહિ. હું એને જરા આરામ થાય એવી દવા આપું છું પણ એ બચવાનો તો નથીજ.” કહી ડાક્ટરે ફેફસીકને ગમે તે રીતે એક ફેફસી દવા ખવડાવી દીધી. ફેફસીક થોડી વાર ચુપ પડી રહ્યો. પણ થોડીજ વારમાં તેની આંખો ઉઘડી મઠ અને તે બપડવા લાગ્યો:

“આહ! મને છોડી દો! છોડી દો! શયતાન મને ફરીઆમાં ફેંકી દે છે! આહ! પેલો બચંકર સાપ મને કરડે છે! આ ખુદા! આ તો દોષમ! અરે! અરે! આ ભોડા મને જીવનો સળગાવી દે છે! અશ્વમતા સળીઆથી મને કામ દે છે! હવે નથી સહેવાયું. આ! મારી બે ત્યાંનો ખેંચી કાઢી—છાતીમાં ખંજર ભોંક્યું. સપુર! સપુર! હું બહું કહું છું. મેં એ બે જાણ્યું ખુન નથી કીધું. અરે! મને આ ભોડા ફાંસી દે છે? એ બધી વાત જુદી છે. મેં ખુન કીધું નથી. આ બદમાસ બહાનું એ કામ છે. આ દરબજે એનું ખુન કયું છે. હું એને ખુબ ચઢાતો હતો. પણ એનેજ મારું સત્યાનાશ વાળ્યું. જાઓ, જાઓ, બન્ને બાંધે રસોડામાં ઘાટલી છે. જાઓ, મને છોડી દો.” આટલું બધી તે ફરીથી કુતરાની પેઠે ભુંકવા લાગ્યો.

“મેં કહ્યું હતું ને કે એને મસ્તી વખતે બહુ દુઃખ થશે?” ડાક્ટરે ખીસીસ બેસને કહ્યું.

“કેવો બચંકર બકબકારો કરે છે?”

“એવો ગ્રવારો સાંબળતાં તો મારી જીંદગી મઠ.” ડાક્ટરે કહ્યું.

ફરીથી ફેફસીક બપડવા લાગ્યો: “આ સીને બધ જાઓ—એને ફાંસીએ લટકાવો—એણે મેં જાણ્યા ખુન કર્યો છે—બન્નેની બાંધે સ્વેદનામાં ઘટી છે—” એસ ચક્કર ફેંકી હતી. પણ હતા-બાંધે ફેફસીક વધુ તોળી ચક્રો નહિ. તેના હાથ પગ એંચાલા લાગ્યા અને થોડીજ વારમાં તે શવ બધ પડ્યો. તે પછી ગયે અને ડાક્ટર વિદાય થયો ત્યારેજ બેસના જીવમાં જીવ આગ્યો.

પ્રકરણ ૧૯૧ મું.

વકીલને ત્યાં.

રાવ અથવા કેરોભાઇન વોલ્ટર્સ પોતાની આશા પાર નહિ પડવાથી મીસીસ બ્રેસના ઘરમાંથી નાસી મધ્ય ભાગે તેણે રાવનો પોષાક પહેરી લીધો હતો પણ તે કાળો રંગ લગાડવાનું જુલો મધ્ય હતી. તેને માથે મીસીસ લીડલીના ખુનનો આરોપ હતો. તેને અમલે અને મજાસે નાસી જવામાં મદદ કરી હતી અને તે ટેમ્સ નદિમાં કુદી પડી હતી. પણ એ બનાવથી તેના પરનો શક વધી ગયો હતો. અમલેએ તેને નસાડી મુકી હતી એ વાત હવે કાઠ માને તેમ ન હતું. લોકો એમ માનતા કે તે ટેમ્સમાં કુબ્બી મરી ગઈ હતી. છતાં તે ખુલ્લી રીતે અંડનના લગ્નઓમાં ફરી કાઢે તેમ નહોતું. ફેબ્રુઆરી અદાલતમાં તેને ધણી જાણે જોઈ હતી. હોર્સ મેજર લેનની જેબના નોકરે તેને ઓળખતા હતા. મીસીસ બ્રેસની દુકાનનાં પણ અનેક જાણે જોઈ હતી. લોકો ફોરેમલ હવે તેનો કુશન થયો હતો એટલે તેને દર પળે પોલીસના હાથમાં પકડાઈ જવાની ધારતી હતી.

તેની પાસે પૈસાનો અભાવ નહોતો. ફોરેમલને ત્યાં નોકરી કરી તેણે સારી રકમ જમાવી હતી અને લગ્ન ખર્ચ માટે મળેલી રકમમાંથી પણ તેની પાસે ધણી પૈસા જમાવા હતા. તેનામાં પુષ્કળ દિવસો હતી. તે સીધી વોરડર ઓટમાં મધ્ય અને ત્યાંથી એક ખાલીસીના પોષાકમાં સજ્જ થઈ તે મી. રીમડનની ઓફીસમાં જવા નીકળી. આ સમયે તે એક ફાંકમાં ખલાસી પુલન જેવી લાગતી હતી.

રીમડનની ઓફીસમાં મધ્ય. પણ રીમડન તેને ઓળખી શકતો નહિ. તેને એમ લાગ્યું કે આ વ્યક્તિને તેણે ક્યાંક જોઈ છે. પણ ક્યાં તે તેને યાદ આવ્યું નહિ.

“કેમ ? તમે અને ઓળખતા નથી ? તમને ખબર નથી કે લોડ દિવસ પહેલાં એક સ્ત્રી તમને કેટલાક દસ્તાવેજ આપી મધ્ય હતી ?” કેરોભાઇને કસ્ટીને કહ્યું.

“હા હા-હવે યાદ આવી. પણ તમે આ વેશમાં કેમ ?”
રીઝને તેને ઝાળખી.

“તેની સાથે તમને કામ નથી. હું તમને એ વાત કરવા
આવી છું કે બોર્ડ ફ્લોરેમલ લંડનમાં આવી પુખ્ત છે અને
કલ્પનાથી દસ્તાવેજો કાણ ચોરી ગયું છે તેની પણ તેમને ખબર
પડી છે. પણ તે કાઢને પકડી શકે તેમ નથી.”

“તો પછી આપણે ડરવાની શી જરૂર છે ?”

“ફ્લોરેમલથી ડરવાનું કંઈ કારણ નથી; પણ તેની એસ્ટેટ અને
અમીરીના હાવાદાર જ્યોર્જ વુડહાલ પર એક સ્ત્રી પ્રબલ પ્રભાવ
ધરાવે છે. એ સ્ત્રી વુડહાલને પોતાના સ્વાર્થ માટે ફેરવી નાખે એવો
સંભવ છે.”

ક્રોલાઈન માર્શોનેસ આજ વેલંડન વિષે આ ધસારો કરતી
હતી તે રીઝન સમજી ગયા. તેણે કહ્યું:

“માર્શોનેસ બહુ હમદા સ્વભાવની ન્યાયી સ્ત્રી છે. તે કદિ
અન્યાયનો પક્ષ લેશે નહિ. પણ તમે હસો છો કેમ ? કદાચ તમને
મારો મત સાચો નહિ લાગતો હોય !

“માર્શોનેસને જેવી ધારો છો તેવી હું ધારતી નથી. મને તે
હો. પણ ધારો કે જ્યોર્જ વુડહાલ કોઈના કહેવાથી પોતાનો હાલો
જોખી શે તો તમે કેસ ચલાવી શકશો ?”

“તે કેમ બને ? પણ જે હાવાથી મી. જ્યોર્જ વુડહાલને પુષ્કળ
લાભ થવાનો છે તે કેસ તે પડતો મેલશે એમ તમે માનો છો ?”

“વેલંડન પ્રામરીમાં રોઝ ફોર્સ્ટર નામની સુવતી છે. તે જ્યોર્જ
વુડહાલની પ્રિયતમા છે.”

“તેથી શું ?”

“મીસ ફોર્સ્ટર માર્શોનેસની બધીજ આભારી છે. તેથી રોઝ-

હારા તં ગુહાલને ફેરવી નાખશે. તમેજ કહેને-હમણાં મી. ગુહાલ
આ કેસ માટે આપુરતા બતાવે છે ?”

“નહિ.” તપખીર સુધતો રીગડન-બોલ્યો: “હવે તે કહે છે કે
તેને અમીરી ટાઇટલની પરવા નથી અને મીલકતના ભાગ સંબંધ
પણ તે આપસમાં સમજવા માગે છે.”

“હવે તો તમારી ખાત્રી થઇને કે કોઇ વચ્ચે પડ્યું છે?”

“હા. પણ તે માર્શ્યોનેસ જોફ વેલંડનજ છે એમ કેમ મનાવ?
તેને લોર્ડ મોન્ટગમરી સામે જે કેસ ચાલે છે તેમાં હું લોર્ડ મોન્ટગ-
મરીનો વકીલ છું તેથી તે એમ કરતી હશે? તેના જેવી ઉમદા આ
ગુહાલજી ગુફસાન કરે એ વાત હજી મારા મગજમાં ઉતરતી નથી.”

“તમે માનો કે ન માનો પણ ગુહાલને માર્શ્યોનેસજ ફેરવી
રહી છે.”

“પણ તે તો ધણી વખતથી લંડનમાં પણ ન્હોતી.

“તેથી શું થયું? તેણે રાજ પર ચીઠી લખીને ગુહાલને સમ-
જૂતી માટે તકમાર કર્યો છે, તમારી પાસે હાલમાં ધણું કામ છે
કે?”

“હા. મોન્ટગમરી વિરૂધ્ધ વેલંડન અને ગુહાલ વિરૂધ્ધ ફ્લોરેમલ-
ના કેસ સિવાય બીજા ધણા કેસ મારી પાસે છે.”

“વાર-મોન્ટગમરીવાળા કેસમાં કોની જીત થશે?”

“તે હું કહી શકતો નથી અર્થ જોફ મોન્ટગમરીના નાના ભાઈ
રેમન્ડને કોર્ટમાં હાજર કરવોજ પડશે. તેની હાજરી વિના મોન્ટગમ-
રી જીતે તેમ નથી. રેમન્ડ ગ્રેમમાં નિરાશ થવાથી કોણ જાણે ક્યાં
ચાલ્યો ગયો છે કે તેનો પતોજ મળતો નથી.”

“ફ્લોરેમલના કેસના કાગળો તો તમારી સામે પડવાજ લાગે
છે ?”

“હા. એ કામળો તમેજ આપી ગયા હતા.”

આ વખતે અચાનક ત્યાં રીંગડનનો નવો નોકર ઝાલફેડ આગ્યો. અને કોઈ પુસ્તક ભણ બહાર ચાલ્યો ગયો. જતી વખતે યુગ્મી આંખે તે ટબલ પર નજર ફેંકતો ગયો.

“આ છોકરો કાણુ છે?”

“મારો નવો નોકર છે-કેમ?”

“કાણુ જણુ કેમ અને એનો ચહેરો સારો ન લાગ્યો. એનાથી આવધ રહેજો.”

“તમે શીકર ના કરો. ઝાલફેડ ધણુ સારો છોકરો છે.” વકીસે કહ્યું. કરોબાદને તે પછી રીંગડનની રજા લીધી.

પ્રકરણ. ૧૬૨ મું.

પાપનો ધડો ફૂટ્યો !

બોઝોની પોલીસ કારટને બ્રેજીએટ પોતાની ચેમ્બરમાં બેઠો હતો તેવામાં એક અમલદારે આવી તેને એક ચીઠી આપી. આ ચીઠી કાંઈ સ્ત્રીએ લખેલી હતી પણ તે નનામી હતી. માર્જીએટ તે જાંચીને અજબ થયો. તેને કંઈ સમજ પડી નહિ એટલે તેણે અમલેની જગ્યાએ નીમાલલા હેડ કોન્સ્ટેબલ કોલીને બોલાવ્યો. કોલીને તેણે પેલી નનામી ચીઠી બતાવી પુછ્યું.

“કું ધારો છો ?”

“કંઈ સમજ પડતી નથી.”

“જે સ્ત્રીની સાથે આમાં આરોપ મુકવામાં આવ્યા છે તે કવી છે ?”

ધણીજ રંગીલી ! પહેલાં તો અમીર ઉમરાનો સાથે તેને દોસ્તી હતી. આ વાત મને સાચી લાગતી નથી.” કોલીએ કહ્યું.

“અજબ જેવી વાત છે. જો ખબર આપનાર જાતે આવી હોત તો હકતીનું વોરંટ પણ કાઢી શકાત. હવે. જવા દો ! કોઈ બદમાશી મરફરી કરી બાજે છે.”

નામદાર ! એની તપાસ તો કરવી જોઈએ.”

“જુઓ—સાવધાનીથી તપાસ કરજો. કોઈને વગર ધરણે સતાવવાની જરૂર નથી

“હુ હજુર !” કહી કોલી પોલીસમાં જવાને નીકળી પડ્યો. રસ્તામાં તેની પાછળ એક રોગી કુતરો આવતો જણાયો. કોલીએ પ્રથમ તેને નસાડી મુકવાનો વિચાર કર્યો પણ પછી તેને યાદ આવ્યું કે આ તો મજસનો કુતરો છે. તરતજ તેણે કુતરાને “ટાબી-ટાબી” કહી ધ્રુમ મારી, કુતરો નાચતો ફૂટતો તેની પાછે આવ્યો અને તેનો હાથ ચાટવા લાગ્યો. ટાબીને જોતાંજ કોલીને લાગ્યું કે પેલી ચીઠી તદ્દન નકામી નથી. પોલીસમાં બેસતી ફકાન પાસે જઈ તેણે ટાબીને એક દુકાનેથી માંસ ખવાડ્યું. તે પછી

સેંટનેશ્સ રહેઠરામાં જતાં તે એક રાહદારી સાથે અથડી પડ્યો.

“માફ કરજો, સાહેબ !” કોલીએ પેલા અહેરીની આશીત આપી.

“કંઈ નહિ.” તે જોયો અને પછી ફૂતરાને જોઈ કહ્યું
“આ ફૂતરાને નસાડી કુકો. મને ફૂતરા પસંદ નથી.”

“કું ફૂતરાથી ડરતો નથી. મને એક ફૂતરા કરડ્યો હતો પણ
મને કંઈ રોગ થયો નહોતો.”

“અરે ! સાહેબ ! તમને હાથવા કેવો ભયંકર રોગ છે તેની
ખબર નથી. કાલે રાતે મેં એક ભયંકર રોગોની જે હાલત જોઈ
હતી તે કું કદિ જીવીશ નહિ.”

“સાહેબ ! હરકત ન હોય તો એ રોગોની વાત તો કરો.”

પેલા અહેરી ફેડરીકને જોવા અમલો ડોક્ટર હતો. તેણે ફેડરીક કેની
ભયંકર હાલત અને કરેલા બકબકાશની વાત કરી. બે બાજો
એસના રસોડામાં ફાટલી છે એ વાત સાંભળી કોલી ડોક્ટર તરફ
સ્થિર નજરે જોઈ રહ્યો.

“કેમ બાપ ! મારા તરફ આમ કેમ જોઈ રહ્યા છો ?”

“એટલા માટે કે તમે કરેલી વાતથી મને એક પ્રબળ પુરાવો
મળે છે.”

“ત્યારે શું ખરેખર કોઈ મે જીવ્યુંના ખુન થયા છે ?” ડોક્ટર
અકિત થયો.

“હા. આ વાંચો.” કહી કોલીએ પેલી નનામી ચીઠી ખતાવી. તે
નીચે ખુબ્બ હતી:

“મેં અીટના માજીએટને અત્રેથી ખબર આપવામાં આવે છે કે
પોલીમાંની દરબજી મીસીસ એસના મકાનના પાછલા રસોડામાં અમલો
અને મન્સની લાશો ફાટવામાં આવી છે. બન્નેનું ખુન કપ રીતે અહીં
તેની તપાસ કરવાની દરબ પોલીસની છે.”

ડોક્ટર આ વાંચી અવાજ અધ મચ્યો.

“મહેરબાની કરી તમારા નામનો કાડ આપો, તમારી આક્ષીની

બરેર પડ્યો." કોલીએ અરજ કરી અને ડેક્ટર પેતાનો કાડ આપી રસ્તે પડ્યો.

કોલી તરત માલ્કોટ પાસે ગયો અને તેને સૂઘળી વાત કરી, ડક્ટરનું બેરંટ લઈ પાછો પોલીસ સ્ટેશનમાં આવ્યો. ત્યાં કોન્સ્ટેબલો ટોપી સાથે બેસની દુકાનમાં દાખલ થયા. ટોપી ત્યાં જતાં જ્યાં વ્યાકુળ જોયો થઈ ગયો અને કૂદી કૂદીને જમીન સુંઘવા લાગ્યો. કોલીની ખાતરી થઈ ગઈ કે ટોપીનો માલીક આ ઘરમાં જ રહેતો છે.

"તારી શેઠાણી ક્યાં છે?" કોલીએ દુકાનમાંની એક છોકરીને પૂછ્યું. પછી દુકાનમાંના ધોંધાટ સાંભળી બેસ જતો જ દિવાનખાનામાંથી ભાં આપતી હતી. તેને જોતાં જ ટોપી તેને કરડવા ટોક્યો. પછી કોલીએ તેને પકડી પાડ્યો. કોન્સ્ટેબલોને જોતાં જ બેસ બાવરી બની ગઈ. તેના પાપનો ધડો પુટી ગયો જાયો અને તે એક ચીસ પાડી જોવાન થઈ ગઈ.

બેસ પર નબર રાખવા માટે એક કોન્સ્ટેબલને રાખી કોલી રેસીડમાં ગયો. ત્યાં ખેદ કામ કરતાં અમલો અને મજૂરી લાક લાગી. બન્ને ત્રણેય પુષ્કળ વાસ મારતી હતી. પછી કોન્સ્ટેબલો તેને ઘેરથી ઉપર લઈ ગયા.

કોલી પાછો દુકાનમાં આવ્યો ત્યારે બદમાશ બેસ હોંસમાં આવી હતી. તેને ઝીરકતાર કરી. કોલી પોલીસ સ્ટેશનને લઈ ગયો. અરજી કબાલમાં આ રંગીલી દરજ્જા પુનના આરોપસર કેડ પકડવાની ખબર આખા લંડન સદરમાં ફેલાઈ ગઈ.

બેસને માલ્કોટ સમક્ષ ખડી કરવામાં આવી. પેલા ડેક્ટરની જમાની લેવાઈ. પછી કોલીએ જે લાલો કેવી રીતે મળી તેનું જમાન કર્યું. બેસને બચવાની એકે બારી ન રહી. આ વખતે એક સીપાઈ-એ આવીને માલ્કોટને કહ્યું કે એક સ્ત્રી આ કેસ સંબંધી અમલની ખબર આપવા આવી છે. તરત જે જોને હાજર કરવામાં આવી. એ કોઈ જ નહિ પછી બેસની એક વારની ઘસ્ટી ફેરીખટ હતી. ફેરીખટ બાદ રૂમમાંની અમલોની લાલ ટેકાણે પાડ્યા માટે બેસે તેની અને ફેરીક દેની મદદ કેવી રીતે લીધી હતી તેનું

વિખતવાર બચાવ કરી પોતાની જાતી પરના બાર હલકો કરી નાખ્યો.

“તમે મારા પર કોઈએ ન નામી ચીઠી મોકલી હતી ?”

“નહિ.” હેરીઅટે જવાબ આપ્યો.

“મી. કોલી ! આ નનામી ચીઠી લખનારની જલદી શોધ કરો. મીસ હેરીઅટ ! તમે મમલેની બાજુ ઠેકાણે પાડવામાં મદદ કરી હતી તે માટે તમને ચીરફતાર કરવાં પડશે.”

“મને તે સામે જરા પણ વાંધો નથી.”

માજીસ્ટ્રેટ બન્ને પર આરોપ ધડી કાઢ્યા અને અને કોલી બન્ને આરોપીઓને ન્યુમેટ જેલમાં લઈ જનારી ગાડીની રાહ જોવા બાંધ્યો.

“પેલો નનામી ચીઠી મને જોવા દેશો ?” એસે કોલીને કહ્યું.

“હા. એ ખતાવવામાં મને કંઈ વાંધો નથી.” કહી તેણે એસના હાથમાં નનામી ચીઠી યુકી.

“ગર ! આ તો કેરોલાઇન વોલ્ટર્સના અક્ષર છે !” એસે અક્ષર જોળખ્યા : “એ રાંડે ફોર ચીટની કામણ મીસીસ લીમલીનું ખુન કયું છે.”

“શું મમલેને કાપ આપી ટેમ્સ નદીમાં કુદી પડી હતી તેજ કેરોલાઇન ?”

“હા તેજ કાલે રાતે તે મારે ઘેર કાળા છોકરાના વેષમાં આવી હતી. હમણાં તે કોઇ બીજા વેષમાં હશે.”

“તે મને તે વેષમાં હશે તો પણ હું તેને પકડી લાવીશ.”

“હા. હા. જાઓ. તેને જલદી પકડો અને હાંસીએ ભટકાવો.” એણે કાંત પીર્યા.

“જેલની માઠી આવી અને એસ તથા હેરીઅટને કેલખાનમાં લઈ જવામાં આવી.

પ્રકરણ. ૧૯૩ મું.

લેડી હાઉસનેસ.

રીમનની કાશીસમાંથી નીકળી કેરોલાઇન ખલાસીના વેપમાં એક કાશીખાનામાં મધ અને એક ખુણામાં વત'માનપત્ર વાંચવાનો ઠાંમ કરતી બેડી. તેના હાથમાં હાથું હતું—માથું હાપામાં હતું—પણ તેનું મગજ કાશીખાનામાંના માણસોની વાતચીત પર ધ્યાન આપતું હતું—કાશીખાનામાં આજે બીજી વાતજ નહોતી. બધા બદમાસ બધા બેસની ગીરફતારીની વાત કરતા હતા. જે રંગીલી દરબજીનો એક વાર શો રૂઆવ હતો ? બલબલ્યા અમીરો તેની સાથે દોસ્તી રાખતા હતા તે રાજવંશી અમન અમનમાં મહાભતી હતી. હમેશાં મોડી ઘોડે ફરતી હતી. કોઈએ એમ પણ કહ્યું કે ખુદ પ્રિન્સ એક વેસની પણ તેના પર મહેબાની હતી. એજ મીસીસ બેસ આજે જે પોલીસ કોન્સ્ટેબલોના ખુન કરવાના વાંક માટે પકડાઈ નેહમાં સડતી હતી. બેસ કેવી રીતે પકડાઈ તેની કોઈને ખબર નહોતી કેમકે પેલી નનામી ચીઠીની વાત હતી હાપામાં હાપાઈ નહોતી. કેરોલાઇનને કાશીખાનામાંની વાત સાંભળી સંતોષ થયો. તેનું વેર વધુ તે અનાથ બાળા હતી. મીસીસ બેસને તેણે મા જોડી ગણી હતી પણ એજ અંડાળણે તેનું સલાનાસ વાળ્યું હતું કેરોલાઇન અભ'વંતો મધ મીસીસ લીડલીના બર્મકર ઘરમાં સુવાવક માટે મધ લાવતીજ તેણે બેસ અને પોતાના દમાખાજ આશકપર વેર ભેવાની પ્રતિજ્ઞ લીધી હતી. લોડ ફોરેમલ પર વેર ભેવાને ખાતર તેની સાથે પરણવાનું કાવતું રચ્યું હતું. પણ તેમાં તે નિષ્ફળ મધ. હતી પણ તે ફોરેમલને પાલમાલ કરવાને ઉત્સુક હતી. બેસ પરનું વેર તે બધ ચુકી હતી.

થોડાક નાસ્તો બાદ તે બાડાનું ઘર શોધવા બહાર નીકળી. થોડાક સમય છુપી જગ્યાએ રહીને તે પોતાની બાજનું પરિચામ શું આવે છે તે જોવા માગતી હતી. કોઈ એકાંત ઘરની શોધમાં તે એકાંત કોટમાંથી કોનક્રીટ કોટમાં મધ. ત્યાં સુધી પહોંચી પહોંચી તે બીજી રસ્તા પર જવાની જગ્યા પર ફરી એવામાં તેની નજર

એક અમીરનહીં પર પડી. તે એક આધિક. હમ્મરના મુદરચનો હાથ પકડી જતી હતી. કેરોલાઇન તેને એકાદસે જોઇ રહી. પેલી સ્ત્રી પોતાના પતિ સાથે એક મકાનમાં ફામલ થવાની અભૂમિ પર હતી. એવામાં કેરોલાઇન પેલી સ્ત્રી પાસે દોડી જઇ બોલી; “બહેન ! મને માફ કરજો. ધણે દહાડે તમારો મેળાપ થવાથી મને અત્યંત આનંદ થયો.

“તમે કાણુ છો ? હું તમને ઝાળખતી નથી ?” પેલી સ્ત્રી—ફરનાન્ડા એમર અથવા બેડી હોલ્ડરનેસે અહંકારથી કહ્યું: “સપ્તર ! તમારો અહેરો ક્યાં જાયો હોય એમ લાગે છે.”

“મીસીસ લીંડલીના ધરમાં આપણને દોસ્તી થઇ હતી.”

“હા—હા. હવે શાંદ આવી. તમે મીસ વોલ્ટર્સ છો ને ?”

“હા.” કેરોલાઇન બોલી.

બોર્ડ હોલ્ડરનેસ ચાને પોલીનનો પિતા મી. કબેરંગન આ વાત સાંભળી અજબ થયો. તે અભાસી વેપારી કેરોલાઇન તરફ જોઇ બોલ્યો: “મીસ વોલ્ટર્સ જે ગીરફતાર થઇ હતી તે—”

“હા. જેના પર મીસીસ લીંડલીના પુનના આરોપસર જુઠો કેસ ચાલ્યો હતો તેજ હું—” નિઃશંક હૃદયે કેરોલાઇન બોલી: “બહેન ! તમે બ્યારે મારી સાથે હતાં ત્યારે તમે તમારું નામ કામ પણુ મને કહ્યું નહોતું.”

આ વખતે નોકરે આવી દાર બોલ્યા.

“વાર, હવે સીધાવો. અમારે કામ છે.” બોર્ડ હોલ્ડરનેસ ફરનાન્ડાને ધરમાંથી પસાર થવાનો ઇસારો કરતો બોલ્યો. મન્ને તરત ધરમાં ગયા અને પાછળ ખારણાં બંધ થઇ ગયાં. દિવાનખાનામાં જતાંજ ફરનાન્ડા બોલી:

“આ છોકરી મળી મછ તે સાઈ ન થયું.”

“મને પણ સાઈ ન લાગ્યું ! કાણુ જાણે કેમ એ મળવાથી મને બધ ઉપજે છે.” બોર્ડ હોલ્ડરનેસ બોલ્યો.

“બચનું કારણ શું છે ?”

“કોણ જાણે ? મને લાગે છે કે આપણા કલ્પના ડાંખને લીધે એમ થવું હશે !”

હરનાન્ધએ જોઈ દાખ્યા. તે વિચારથી બોલી: “તમે એવી રીતે કરો છો. કું કલ્પના ડાંખને નથી માનતી.”

“હરનાન્ધા !” બોર્ડ હોદ્દરનેસ કમ્પીત અવાજે બોલ્યો: “નાસ્તિક મધને વધુ પાપી ન બન.”

હરનાન્ધ પાપાણુ કલ્પી હતી. તે બોલી: “આપણે બન્ને પાપના ભાગીદાર છીએ, પણ વોલ્ટર્સ ! તમે નકામા કર્યા કરો છો. કેરા-લાઇન આપણને મળી મછ તેમાં કરવાનું શું છે ? એ આપણી વિરુદ્ધ શું કહેવાની છે ? એ તો એટલું જ જાણે છે કે હોમાર અવસ્થામાં મીસીસ લીંડલીના ધરમાં છૂપી રીતે સુવાવક કરવા મછ હતી. જે એ મારી નિંદા કરશે તો બોકો તે માનવાના હતા !”

આવી વાત થતી હતી એવામાં કોઇએ જોરથી આગલા બારણા ખખડાવ્યા અને નોકર કેરોલાઇન વોલ્ટર્સનેજ દિવાનખાનામાં મુઠી મથો. આ છોકરીનું સાહસ જોઇ હરનાન્ધ કોપથી રાતી પીળી મછ મછ.

“વગર બોલાવે મારા ધરમાં આવવાનો શો અર્થ ?” તેણે જાંખ બતાવી.

“મીસીસ લીંડલીના ધરમાં આપણે મહેનપણું જોડયા હતાને ?” હું કહેને કેરોલાઇન બોલી.

“તું એમ સમજે છે કે તારા પર લીંડલીના ખુનનો આરોપ છે તેની અમને ખબર નથી ?” હરનાન્ધા હર બતાવતી બોલી.

“તેથી શું થયું ? કું નિર્દોષ છું. બેડી હોદ્દરનેસ ! હવે કું તમને ને તમારા સ્વામીને જોગણી મછ છું. જે એમની જામે મારાથી કંઈ જોલાઇ જાય તો મને દોષ ના દેતા. તમને કું રસ્તામાં મળી લાઈ જે તમે મારી સાથે હસીને વાત કરી હોત તો કું આલી જાત; પણ તમે મારું અપમાન કયું તેથી મારું મન બમડી મયું છે.”

“તો હું તને પણ લાગીને તારી માથી ખેંચું?” ફરનાન્ડાએ બચાવ તાલ્યો માર્યો.

“તમે મોટાં ધરનાં અમીરજનદી છો ને હું ગરીબની કન્યા છું. તમે મારી માથી જાનાં મગો? હશે. હવે મારી વાત સાંભળો ભો. તમે માફ અપમાન કરી ધરમાં દાખલ થયા કે તરત મેં બાબુના દુકાનદાર પાસે જઈ તમારી પરચુલ કરી, સારે નસીબે દુકાનદાર વાતોડીઓ નીકળ્યો. તેની મારફતે મને બધી માહિતી મળી મઠ છે.” ફરનાન્ડાને કહ્યું.

આ સાંભળી લોક હોદ્દારનેસ અભરાયો. તે જોયેન જઈ ઓરડામાં આંટા મારવા લાગ્યો. પણ ફરનાન્ડા એમ હરે એવી નહોતી. તેણે રૂબરૂથી પુછ્યું: “તને શી ખબર મળી?”

“જાંબળો! મને ખબર મળી છે કે આ મકાનમાં ભોડાં અને લેડી હોદ્દારનેસ રહે છે. ભોડાં સાહેબને આમલા ધરની બે પુત્રીઓ છે તે અહીં રહેતી નથી. તમારું અસલ નામ ફરનાન્ડા એમર છે અને તમે અહીં ઓફ ડેસપરેના બની છો.”

“બસ-બીજું કંઈ?”

“બીજી કશી ખબર મળી છે. સાંભળો તો ખરા! ભોડા વખત પર તમે ભોડા માર્યોમોન્ટના પુત્ર જોનરેબલ મી. આર્થર છટન સાથે પરણવાનાં છો એવી વાત ઉડી હતી. પણ તમારા લગ્ન આર્થર સાથે ન થયાં. આર્થર છટન અચાનક બોમાર થઈ ગયો અને ફરનાન્ડા એમર હવાફેર કરવા માટે પરદેશ આવી મઠ. એ કયા પરદેશમાં મઠ હતી તે હું સારી પેઠે જાણું છું. લેઝબેયની પાસે ફેર આટના એક મકાનમાં ફરનાન્ડા હવાફેર કરવા મઠ હતી. એ જ જગ્યાએ મારે તમારી સાથે પીછાન થઈ. તે વખતે તમે મને અનેક વાતો કહી જેનો અર્થ તે વખતે હું સમજી નહોતી. પણ હવે મને બધું સાફ સાફ સમજાય છે. હું જાણું છું કે આર્થર છટને તમને બ્રષ્ટ કર્યો હતાં તેથી તમે તેને જોર દઈને મારી નાખવાની કોષેષ કરી હતી. તે મજાની અણી પર હતો. પણ અચાનક બની ગયો. હાલમાં તે જે

ભયંકર આરોપસર ન્યુમેટ જોલમાં પડ્યો છે તેમાં તે તદ્દન નિર્દોષ છે.”

“એ વળી કાણે કહ્યું ? તું તો કાટના મનની વાત જાણતી લાગે છે !”

“કાણે કહ્યું ? સાંભળવું છે ? તો સાંભળો. એક સાંકળ મળતાં બધો ભેદ આપો આપ મળી જાય છે. હું સારી પેઠે જાણું છું કે તમે ગમે તેવું ભયંકર કામ કરતાં અચકા એવાં નથી.”

“એટલે ?”

“એટલે એમ કે એક ઘોર અંધારી રાતે વટાણીઆનું તોફાન થયું હતું ત્યારે ટેમ્સ નદિના કિનારા પર એક મકાનના પાછલા ઝોરડાની એક બારી ખોલી એક દાવાએ જન્મેલાં બાળકને નદિમાં ફેંકી દીધું હતું અને તે બાળકની પાપાણુ હૃદયી મા તે જોતી યુપ યુપ મેસી રહી હતી.”

લોડ હોલ્ડરનેસે અગાઉ આ ભયંકર વાત સાંભળી નહોતી. પણ કેરોલાઇન તેની વાત નવીના કરતુકનીજ વાત કરે છે તે તે સમજી શક્યો. તે ગભરાઇને બોલ્યો : “આમ મોટે મોટે બરાડા ના પાડો.”

પોતાના બાળકના ખુનનું રમરણ થતાં ફરનાન્ડા ગભરાઇ. પણ તરતજ મનોભાવ છુપાવી બોલી : “કેરોલાઇન ! આવા લવારાથી શું થવાનું છે ? આ વાત તદ્દન બનાવટી અને જુડી છે.”

“એમ ! એ વાત બનાવટી અને જુડી છે ! આહ ! હજી એ બાળકનું રૂદન મારા કાનમાં યજી રહ્યું છે. તમે પોતેજ મને કહ્યું હતું કે તે તમારું બાળક હતું. તમને પ્રસવ થયા પછી પેલી રાક્ષસીએ તેને નદીમાં ફેંકી દીધું હતું. આ વાતની મેં પોલીસને ખબર આપી નહોતી તેથી મને એમ લાગે છે કે હું તમારા પાપની બાગીદાર થઇ હતી ” કેરોલાઇને કહ્યું.

હવે લોડ હોલ્ડરનેસથી ન રહેવાયું. તે ફરનાન્ડાને લોડે દૂર લઇ જઈ તેના કાનમાં કહેવા લાગ્યો : “ફરનાન્ડા ! આ રાંડ જ્યારી બધી છે, એને અમે તે રીતે મનાવી લઇ વિદાય કર,”

“હા. વિદાય કરવીજ પડશે. પણ આપણે ફરી ગયા છીએ જેમ ખતાવવાની જરૂર નથી.” ફરનાન્કાએ પોતાના ધણીને કહ્યું. તે પછી તે કેરોલાઇન પાસે પાછી આવી.

“કેરોલાઇન ! તું મને મળી તે વખતે મેં તારો સહાર ન કર્યો તે માટે ગુસ્સે થઇને મારા પર નક્રમા આજ ચઢાવી રહી છે પણ તેથી તને કંઈ લાભ થવાનો છે ?” ફરનાન્કા બોલી: “તું એક તાણો મારશે તો હું બીજો તાણો મારીશ. તું મને દોષિત ઠરાવે છે પણ તને ખબર છે કે ખલાસીના વેષમાં આરોપી કેરોલાઇન વોલ્ટર્સ મારા ઘરમાં બેઠી છે એટલી ખબર આપતાં તારે જોશની હવા ખાવા જવું પડશે ?”

“જેમ ? તું મને ઠરાવવા માગે છે ? જા, તારાથી શાપ તે કર.”

“મને લાગે છે કે તું ટંટા કરવાજ આવી છે. માંડી, આપણે એક બીજાને દોષ દઇએ તેથી કેને લાભ થવાનો છે ? જો, હું તને આહું છું. બોલ, તને કંઈ મદદ જોઈએ છે ?” ફરનાન્કા કેરોલાઇનને પટાવવા લાગી, કેરોલાઇન સમજી કે તેનું તીર વાગી ચુક્યું છે.

“નહિ. મને તમારી પાસેથી કાણી કોડી પણ જોઇતી નથી. આજે અકસ્માત તમે મળી ગયાં તે સારું થયું. આજ સુધી જ બેઠ અધારામાં હતો તે ખુલ્લો થઇ ગયો.”

“કયો બેઠ ?”

“બેઠ જે કે મીસીસ બીડલીના ખુન ચાટે જેમ હું નિર્દોષ છું તેવીજ રીતે વીલીઅમ ડકલીના ખુન માટે આર્થર ઇટન પણ નિર્દોષ છે.” કહી કેરોલાઇન સ્પુર્તિથી બાજુમાં તરફ દોડી.

“સચુર ! આવી રીતે નાસી જશે તે નહિ ચાલશે.” ફરનાન્કાએ તેનો હાથ પકડી તેને અટકાવો.

“મને શા માટે અટકાવે છે ?”

“જો બહેન ! જોયો રીતે આપણે મીસીસ બીડલીના ઘરમાં બહેનપણી હતી તેવીજ રીતે ફરી બહેનપણી બાંધીએ.”

“હવે એ આજ્ઞા હોડી દે !” કેરોલાઇન ગુસ્સાથી બોલીઃ
“તું મોટાઇના ગુમાનમાં અને નાસ્તીક છોડી સમજીને ક્યારેક નાખણ
અમલી હતી. પણ હવે સાવધાન ! એ છોડી તને કાળી નામજી
મધને ડાંચ દેશે.”

ફરનાન્ડા અમકીને એ ડગલાં પાછળ હતી ગઇ. એટલામાં કેરો-
લાઇન વીજળીક વેગે ચોરકાની બહાર નીકળી ગઇ.

તે પાછી કાશીખાનામાં ગઇ. ત્યાં અનેક જણ મીસીસ બેલનીજ
વાત કરતા હતા. કેરોલાઇન એ બધાને હોડી પોતાના રૂમમાં
ચાલી ગઇ.

“એકરે બધો ચાલાક લાગે છે હો !” એક જણે ટકર કરી.

“કેવું ! પેલા બલાસી ! એના રંગઢંગ પરથી અને તો એ
હોકરી જેવો લાગે છે !” બીજાએ જવાબ આપ્યો.

“બલાસીના વેષમાં અહિં કંઈ શી છે ?” અચાનક આ
વાત સાંભળી બીજા ટેબલ પર બેઠેલા કેલી પેલા માણસ પાસે જઇ
બેઠ્યો.

“તમે એવી સ્ત્રીની તપાસમાં છો ?”

“હા.”

પેલા માણસે બલાસી સુવાનવું વણું ન કયું. કેલીએ કાશીખા-
નાના માલીકને પુછી કેરોલાઇનનો ચોરડો ચોખી કાઢ્યો. કેરોલાઇન
પોલીસ બમલદારને જોતાંજ અમકી ગઇ. કેલીની ખુશાલીને પાર
રહ્યો નહિ. તે કેરોલાઇનને પકડી બાંધી ગયો અને મીસીસ લીડબીના
પુત્રના આરોપ માટે તેને ન્યુજેટ જલમાં કેદ કરવામાં આવ્યો.

પ્રકરણ ૧૯૪ મુ.

દસ્તાવેજોની ચોરી.

મી० રીમડનની ઝાંશીસમાંથી કરોલાઇન બહાર ગઇ કે તરત રીગડનના નોકર ઝોલફેડે એક કાગળના ટુકડા પર નીચે મુજબ લખ્યું.

“આટલે દલાડે આખરે કામ ફોટોમંદ થયું છે. આજે રાતે હું તમને આવી મળીશ.”

ઝોલફેડ હેડક્લાર્કની સામે બેસતો હતો. પણ તેણે ઉપલો પત્ર સફાઈથી કવરમાં નાખી દીધો અને કંઈ બહાનું કાઢી બહાર જઈ તે ટપાલમાં નાખી પાછો પોતાને કામે લાગી ગયો.

ઝોલફેડ રીગડનનો નવો નોકર હતો ને વાંચનાર જાણે છે. પણ ખરું જોતાં તે જમસુસ હતો. બોર્ડ ફ્લોરેમને ગેલોઝવીડા અને કરોટી પોલને પોતાના કિંમતી દસ્તાવેજો પાછા મેળવવાનું કામ સોંપ્યું હતું અને રીગડન વિરૂધ્ધ પક્ષનો વકીલ હોવાથી એ દસ્તાવેજો તેની ઝાંશીસમાં જ હશે એવો તેને શક હતો. આ કિંમતી દસ્તાવેજો ઉઘાવી લાવવા માટે ગેલોઝવીડાએ ઝોલફેડને રીગડનને ત્યાં નોકરી રાખ્યો હતો અને ઝોલફેડે સફાઈથી આજે એ કિંમતી દસ્તાવેજો જોઈ લીધા હતા તેથીજ તેણે ઉપલો પત્ર પોતાના સાચાઓ પર રવાના કર્યો હતો.

મી० રીમડન ઝાંશીસમાં બેસીને એક કેસના કાગળોઆ તપાસતો હતો એવામાં તેનો અસીબ બોર્ડ મોન્ટગમરી ત્યાં આવી પહોંચ્યો.

“પધારો, મારા લોક ! હું તમારાજ વિચાર કરતો હતો.” તપ-ખીરની ચપટી નાકમાં નાખતાં રીમડને બોર્ડ મોન્ટગમરીને આવકાર આપ્યો.

“કેમ ! કંઈ નવી ખબર છે ?” અર્થે ખુરસી પર બેસી પુછ્યું.

“ખાસ ખબર તો કંઈ નથી પણ તમારા બાઈ બોર્ડ રેમંડ તરફથી કંઈ ખબર મળી નથી તેથી ચિંતા થાય છે. તમારે ચેરવીક સાગર જઈ તમારા બાઈને સમજાવવા પડશે. હવે કેસનો ચુકાદો

આવતાં વિભાજન થવાનો નથી. તમને લોડ રેમંડનો પત્ર મળ્યો નથી ?”

“નહિ. મારા પર રેમંડનો બીલકુલ પત્ર નથી.” અભે દિલગીર થઈ કહ્યું.

“તમને બાદ હશે કે મે મહિના પહેલાં ચેન્સરી કોર્ટના માસ્તર મોન્ટગમરી વિરૂધ્ધ વેલંડન, રેમંડ વિરૂધ્ધ વેલંડન અને એમર વિરૂધ્ધ વેલંડનના ત્રણે કેસ સંબંધી રિપોર્ટ કરવાને તમાર હતા પણ આપણે લોડ રેમંડને લંડનમાં હાજર કરી ન શકવાથી તેમની એપીટેવીટ રજુ કરવા માટે મુક્ત ભેવી પડી હતી.”

“મે મહિનાની મુક્ત મળી છે ને ?”

“હા. પણ તે ચાર પાંચ દિવસમાં પુરી થશે.”

“તો તમે તમારા હેડ ક્લાકને વોરવીક્શાયર મોકલી તપાસ કરાવો—પણ તે માલકન ફાર્મમાં નહિ મળે તો શું કરશું ? અને કંઈ સમજ પડતી નથી.” મોન્ટગમરી મુશ્કેલી.

“મને તે રીતે લોડ રેમંડને શોધી કાઢવાજ પડશે; નહિ તો તેમને ભારી નુકશાન થશે. તમારા વડીલોના વીલમાં બખ્ખું છે કે લોડ રેમંડ બાવીસ વર્ષ પુરાં કરે તે દિને અથવા તે પહેલાં અમુક સરતો પાળે તોજ તેને વોરવીક્શાયરની એરટેટ મળશે. તેમની જન્મ તારીખ જોતાં ૩૦ મી મેએ તેમને બાવીસ વર્ષ પુરાં થશે. માસ્ટર તા. ૩૧ મીએ રિપોર્ટ કરશે. લોડ રેમંડ વીલની સરતો પાળે કે ન પાળે તે સાથે આપણને સંબંધ નથી. માસ્ટરનો રિપોર્ટ તેમની તરફેણમાં થઈ જાય એટલુંજ બસ છે. વીલની સરતો પાળવામાં આવી છે એમ જ લોડ ચાન્સેલરને સમજાવી દઉં.”

“જો તે વીલ પ્રમાણે નથી વર્ત્યો એમ માલુમ પડે તો શું થશે ?”

“તો વોરવીક્શાયરની માલકતમાંથી અરપી હીસ્ટ્રી તમને અને અરપી બેડી હાઈડરનેસને મળશે.”

“આપણી છૂત વિશે તમને કંઈ શક છે ?”

“ત્રણ મહિના પહેલાં તમે વોરવીકસાયરથી જો પુસવા બેઠા કરી બાળ્યા હતા તેથી કેમનો રંગ બદલાય ગયો છે. મને લાગે છે કે લેડી વેલંડન દારી જશે.”

“મી. રીમડન ! તમારી વાતથી મને અનંદ થાય છે. વાર, રેમંડની સ્થાપનામાં આશ્ચર્ય કયારે મોકલશે ?” મોન્ટગમરીએ કહ્યું.

“આજેજ કું મારા હેડ કલાકને મોકલીશ.”

“તો લો, કું રેમંડ પર ચીઠી લખી આપું છું.” કહી લેડી મોન્ટગમરીએ નીચેની ચીઠી લખી:—

“બાપ રેમંડ,

ત્રણ મહિનાથી તારી કંધ ખજાર નહિ મળવાથી માતુશીને અત્યંત દુઃખ થાય છે. તારી બંડનમાં ખાસ જરૂર છે. ફરનાન્ડાના પ્રેમમાં નિરાશા મળવાથી તું હિદાસીન થઇ ગયો છે તે યોગ્ય નથી. તું યુવાન છે. હિમ્મત રાખ. એવી ધણી પ્રણયીની મળી રહેશે. માછીને દુઃખી કરવાનું તને યોગ્ય લાગે છે ?”

આ પત્ર વાંચી રીમડન બોલ્યો: “મારા લેડ, મને માફ કરજો. કું ધારતો હતો કે લેડ રેમંડ હાજર થાય તે તમને પસંદ નથી કેમકે તેની જેર હાજરીથી તમને અને લેડી હોલ્ડરનેસને વોરવીક સાયરની સ્થાપના મળનાર છે. પણ આ પત્ર વાંચ્યા પછી મારો સદેહ દૂર થઇ ગયો છે.”

“મી. રીમડન ! હું એવો નીચ નથી કે મારા સગા બાપનું તુક-સાન કરું.”

“યોગ્ય છે. મને માફ કરજો નામદાર !

“એમાં મારી આમવાની જરૂર નથી. આ પત્ર તમારા હેડ કલાક સાથે રેમંડ પર મોકલી આપજો.” કહી મોન્ટગમરીએ રંગ લીધી.

“અર્થના રંગ હંમેશા વિચિત્ર લાગે છે. તેણે રેમંડ પર આ પત્ર લખી આપ્યો છે છતાં તે તેની હાજરી પસંદ કરતો હોય એમ મને લાગતું નથી. ફરનાન્ડ સાથે અર્થને માફ સંબંધ છે. હશે. આપણે

શું ? ખસીલ માલદાર છે એટલે વાંધો નથી.” રીમડને આવા વિચાર કરી હેઠ કલાકને બોલાવ્યો અને તેને અહીં એન્ટરમરીનો પણ તથા મુસાફરી ખર્ચ આપી ભોડાં રમડને બોલાવી લાવવા માટે તરત વોરવીકશાયર રવાના કર્યો. રીમડન કેસ નજીક આવવાથી સાંજના મોડે સુધી ઝોરીસમાં બેસતો હતો. જ્યાં કારકુનો વિદાય થઈ ગયા. ફક્ત ઝોરીસ બંધ કરવા માટે એલફ્રેડજ રહ્યો.

રાતે નવ વાગે રીમડન ઝોરીસ છોડી ગયો. એલફ્રેડ તેને જતો જોઈ ખુશી થયો. રીમડન ગયા પછી અરધા કલાક સુધી તે સુપ બેસી રહ્યો. હવે વડીલ ઘેર પહોંચી ગયો હશે એવા ખાતરી થયા પછી એલફ્રેડ કામે લાગી ગયો. મજવામાંથી ચાવીનો કુમળો કાઢી તેણે રીમડનના ઝોરડાનું તાળું ખોલી નાખ્યું. અને ટેબલ પરના દસ્તાવેજો જોવા લાગ્યો. પચ્ચતેને જોઈતા કામજો મળ્યા નહિ. તે પછી તેણે દીનની પેટીઓ તપાસવા માંડી. અંતે તેને ફ્લોરેમલના કુપ્ત દસ્તાવેજો મળી ગયા અને તે મજવામાં સેરવી ઝોરીસ બંધ કરી સીધો બેમસ' સ્ટાફમાં પહોંચી ગયો.

બેમસ' સ્ટાફમાં એમ્પ્લોયીડો અને ફેરોટી પોલ દસ્તાવેજો જોઈને પચ્ચીજ રાજ થઈ. તેમને ભોડાં ફ્લોરેમલ તરફથી આ કામ માટે મન મમતું છામ મળવાની ખાતરી હતી. એલફ્રેડને સામાન્ય આપી એમ્પ્લોયીડોએ તેને વીશ ખીની આપી. ખીનીઓ જોઈ એલફ્રેડ રાજ રાજ થઈ ગયો અને તે કીંમતીન ક્રેડને લઈ મોજ કરવા ઉતરી પડ્યો. એમ્પ્લોયીડોએ દસ્તાવેજો સાવચેતીથી છુપાવી કપ તે કાલે ભોડાં ફ્લોરેમલને પહોંચાડવાનો વિચાર રાખ્યો.

પ્રકરણ ૧૯૫ મું.

પ્રમીઆનું મિલન.

પોલીન ઝોકટેવીઆને છોડાવવા માટે એમોઝવીડોની સલાહ પ્રમાણે વર્તી. તે પામલખાનાના ડાકટર વર્ટન પાસે જઈ બોલી: “જે તમે હમણું ને હમણું મારી બહેન ઝોકટેવીઆને છોડી દેશે નહિ તો હું મેજીસ્ટ્રેટને અરજ કરી તમારું કાવતરું જાહેરમાં લાવીશ.”

વરટન પોલીનને એવું જોતાં જ સમજી ગયો કે હવે ત્રણ પાંચ આશે તેમ નથી. તેણે ઝોકટેવીઆને છોડી દઈ પોતાની સામે કેસ નહિ ચલાવવાની પોલીનને અરજ કરી. પોલીન બહેનને છોડાવી રાજી થઈ ગઈ. વરટનને સજા કરાવવા જતાં ઝોકટેવીઆનો છુપો ભેદ પણ ખોલવો પડ્યો એમ ધારી તેણે તેને મારી આપી. બંને બહેનો એક મહિના પછી એકબીજાને બદલથી ભેટી. ઘેર આવ્યા પછી પોલીનની પ્રેમાળ સારવાર નીચે ઝોકટેવીઆ સારી થવા લાગી પણ હજી તે પ્રિન્સનો વિશ્વાસઘાત છુટી નહોતી.

બપોરે એકાદ વાગેનો સમય હતો. ઝોકટેવીઆ એક કુલ સાથે રમત કરતી સોફા પર પડી હતી. પોલીન બારી પાસે બેસી બાહ્યબલ વાંચતી હતી. તેણે લોર્ડ ફોરેમલ પર ડેવરને શીરનામે પત્ર લખ્યો હતો તેનો જવાબ નહિ મળવાથી તે જરા ખિન્ન થઈ હતી.

પોલીન આવા વિચાર કરતી હતી એવામાં કાંઈએ દાર ખખડાવ્યા.

ઝોકટેવીઆ ચોકી.

“જે પ્રિન્સ મારી માગવા આવ્યા હોય—”

“બહેન ! એવી આશા ન રાખ. પણ કદાચ તે આવે તો ?”

“તો માફ કરી દઈશ.”

પોલીન વીચારમાં પડી. ઝોકટેવીઆ પ્રિન્સની બચાંકર દમાખાજનો ભોગ થઈ પડી હતી; છતાં તે તેને માફ કરવાને તૈયાર હતી તો ફોરે-મલનો ગુન્હો તો નજીવો હતો. તેણે તેને માફ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો.

એજ પળે ત્યાં લોર્ડ ફોરેમલ આવી પહોંચ્યો તેને જોતાં જ પોલીન તેને વળગી પડી

“બહાલી ! આટલે દહાડે પણ તું મળી ખરી.” કહી ફોરેમલે તેના પર યુખનેનો વરસાદ વરસાવવા લાગ્યો. પોલીને તેને પ્રતિ યુખન લેતાં કહ્યું.

“બહાલી ! થયું તે થયું. હવે મધ યુજરી જુલી જાઓ.”

આ પ્રેમદશન જેમ ઓકટેવીઆના આનંદનો ખાર રહ્યો નહી. પ્રેમનો ઉભરો ખજાન યમા પછી ફોરેમલે ઓકટેવીઆ સાથે વાત કરી, પોલીને તેને પડખે બેઠી હતી.

“બહાલી ! હવે આપણા મનમાં જે જમ પેદા થયો હતો તે દુર કરી નાંખાએ. મેં સાંભળ્યું હતું કે તારા લગ્ન થવાની વાત જાપામાં જાપાઈ હતી.” ફોરેમલે કહ્યું.

“તમને એમ કાણે કહ્યું ? એ વાત તદ્દન જુડી છે.”

“અફસોસ ! મને જાણી જોઈને છેતરવામાં આવ્યો હતો. ખાર, તેં અચાનક મારી સાથનો સંબંધ શા માટે તોડી નાંખ્યો હતો ? તારી એવી ચીઠી મળ્યા પછીજ હું કુપથપર ચઢી મયો હતો. પણ તે પહેલાં મેં તારા ક્ષીવાય બીજી કાંઈ કીતો વિચાર પણ કર્યો નહોતો.”

“જેબીક ! હજુ પણ શા માટે જુડું જોતો છો ? જુરખા નાચની રાતે તમે ટુલવાળીને જેતાંજ જોળખી કાઢી નહોતી ?”

“બહાલી ! હું કસમથી કહું છું કે કોનેન્ટ મારડનના જુરખા નાચમાં હું મયોજ નહોતો.” ફોરેમલે બેદ ખોલ્યો.

“ખરેખર ! ત્યારે તો હું નકામી વહેમાઈ ! નીલો ડોમીનો પહેરીને આવેલો સખસ તમારાથી જરા લાંબો હતો એનો તેજ વખતે મને શક ગયો હતો.”

“હા. હા. હવે મને સમજ પડે છે. મને એ નાચમાં આમંત્રણ થયું હતું અને તે માટે નીલો ડોમીનો મળ્યો હતો પણ મારા નોકર રાવને તે બાળ નાખવાનો હુકમ કરવા છતાં તેણે તે બાળ નાખ્યો નહોતો. અને એ ડોમીનો પહેરીને કાંઈ બીજો માણસ નાચમાં મયો હતો.”

“બહાણા ! ત્યારે તો મેં જોટા અન્યાય કર્યો. મને માફ કરો.”

“બહાણી ! મારી તો મારે મામરી જોઇએ. મને માફ કર બહાણી !
તું તે દિવસે શા માટે નાયમાં મધ હતી ?”

“આ ચીડી વાંચો.” કહી પોલીસ એક ચીડી લઇ આવી. ફો-
રમલ તે જોતાંજ સમજી ગયો કે તે શબ અથવા કેરોલાઇનની લખેલી
હતી. એ ચીડીમાં ફોરેમલ વફાદાર પ્રેમી નથી અને તે શતે પુરખા
નાયમાં એક સ્ત્રીને મળવાનો છે એ વાત લખી હતી.

“કું ધારતો હતો તેમજ થયું છે. આ ચીડી લખનારી સ્ત્રી ધણી
નહાસ છે. પણ હવે તો તારી ખાત્રી થઇને કે નાયમાં કું
ગયો નહોતો.”

“હા. બહાણા ! એ નાયમાં આ ચીડી લખનારી સ્ત્રી અને જીવસીના
વેશમાં મળી હતી અને તેની સલાહથી મેં તમારો પ્રેમ સંબંધ તોડી
નાખ્યો હતો.”

“બહારી ! એ સ્ત્રીનું નામ કેરોલાઇન વોલ્ટર્સ છે. મેં તેને પ્રથમ
જાળ કરી હતી તેથી તે મારા પર વેર લેવા ફરતી હતી. પણ હવે
તે મીસીસ લીન્ડબી નામની દાવાના જીન માટે પકડાઇ મધ છે.”

“અફસોસ ! મીસીસ એસ પણ જીનના આરોપસર પકડાવાની
ખતર મળી છે.”

“હા.”

“વાર જોશો ! તમારો ડોમીનો પહેરીને નાયમાં કોણ આવ્યું
હતું તે તમે જાણો છે ?”

“હરે. કેરોલાઇનનો કોઇ મિત્ર હશે. એ વાત જવા દે. જોલ,
બહાણી ! હવે તું મારી પત્ની ક્યારે થશે ?”

પોલીસે ફોરેમલના દાનમાં કંઇ વાત કરી. તે સાંજળી તે અત્યંત
પ્રસન્ન થયો અને બંને પ્રેમીઓ એકબીજાને યુગ્મન દેવા લાગ્યાં.

મકરણ ૧૯૬ મું.

જુની કોણ છે !

આથર છટન પોનાના નોકર વીલીઅમ ડડલીનું જીવન કરવાના આરોપ માટે સેશન્સ કમીટ ચર્ચ ન્યુગેટ જેલમાં સડનો હતો. કેરોલાઇન વોલ્ટર્સને ગીરફતાર કરી એજ જેલમાં સારવારમાં આવી હતી. આર્થર અમીરી વગ્રવવામાં હજારો હતો તેથી જેલમાં તેની તબીબત લક્ષડવા આવી હતી. તે પોતાની કોટડીમાં શોકમગ્ન થઇ બેઠો હતો એવામાં જેલના નોકરે કેરોલાઇન વોલ્ટર્સ નામની સ્ત્રી તેને મળવા માગે છે એવી ખબર આપી. આર્થરે તેને મળવાની તરત હા પાડી. આ સમયે જેલના કાનુનો સખત ન્હોતા તેથી કેરોલાઇન પાસેથી થોડાક પૃષ્ઠસા મળતાં જેલના નોકરે તેને આર્થરની મુલાકાત કરવાની રજા આપી હતી.

“હું એક કલાક પછી આવીશ.” કેરોલાઇનને આર્થરના જોર-શમાં મુકી જતી વખતે જેલનો નોકર બોલ્યો.

“મી. છટન !—” બારણાં ખંધ કરી કેરોલાઇન ગંભીર અવાજે વાત શરૂ કરી: “હું તમારી પાસે એટલા માટે આવી છું કે તમારું ને મારું નસિબ જરખુંજ છે. તમે અને હું બંને નિર્દોષ છીએ. અને તે માટે ખરા જીનીને પકડાવવામાં આપણે એક બીજાને મદદ કરવી જોઈએ.”

“તમે શું કરવા માગો છો ?”

“જેણે વીલીઅમ ડડલીનું જીવન ક્યું છે તેણેજ મીસીસ લીડલીને પણ મારી નાખી છે એવો વહેમ તમને કદી આવશે ન્હોતો ?

“આહ ! મીસ વોલ્ટર્સ ! તમે આખા મારા મનનીજ વાત કરી. પણ શું એ બનવા જોમ છે ?”

“શું બનવા જોમ નથી ? બંને જીનો દરનાન્ડાએ કર્યા છે તે વિષે તમને જરા પણ શક છે ? તમારા ને લેડી હોલ્ડરનેસના પ્રેમ હિસ્સાની અને ખબર છે. દરનાન્ડાને પ્રસવ થયો ત્યારે હું તેજ

ધરમાં હતી. અને તેણે પોતાના બાળકને મારી નાખ્યું હતું તે તે પણ હું જાણું છું.”

“બાળકને મારી નાખ્યું હતું ? મારા બાળકને મારી નાખ્યું હતું ?” આચર બેચેન થયો.

“હા.”

“તો હવે એ રાંડ પર જરા પણ દયા કરવાને હું તમ્યાર નથી.”

“મી. ઇટન ! ફરનાન્ડા રાક્ષસી છે. જે પેટના બચ્ચાનું ખુન કરે તે બીજાના ખુન કરે તેમાં નવાઇ શી છે ? જે બચકર ગુન્હા માટે આપણે ગીરફતાર થયા છીએ તે માટે ખરી ગુનેહગાર ફરનાન્ડા છે. હું જ્યારે મીસીસ લીંડલીના ધરમાં હતી ત્યારે તેણે તમારા પર વેર ભેરાની પ્રતિજ્ઞા કરી હતી. હું પણ વેર ભેરા માગતી હતી અને ફરનાન્ડાએ મને એક છુપું ઝેર આપવાનું વચન આપ્યું હતું. પણ તે અચાનક દયાનું ધર છોડી ગઇ. ગઇ કાલેજ તે મને પાછી મળી ત્યારે મને ખચર મળી કે તે લેડી હોલ્ડરનેસ થઇ થઇ છે. હવે જરા વિચાર કરી જુઓ. તમે છુપા ઝેરથી બીમાર પડ્યાં હતા. એ ઝેર તેણે મીસીસ લીંડલી પાસેથી લીધું હતું અને તમારા નોકર વીલીઅમ ડડલીને ફેડી તે તમને ઝેર અપાવતી હતી. પછી અચાનક તમે સાગ્ન બઇ ગયા. ફરનાન્ડાની આશ્ચ ન ફળી. પણ એ રાક્ષસી નિરાશ થાય તેની નહોતી. તેના ભેદ વીલીઅમ અને લીંડલી જાણતાં હતાં. બન્નેના એકજ રાને ખુન થયા. બન્ને ગુન્હા માટે આપણે પકડાઇ ગયાં અને એ બધા છુટી ગઇ. હું ગઇ કાલે ફરનાન્ડા અને તેના ધણીને મળી હતી. તેઓ સાથે થયેલી વાતચીત પરથી મારી ખાતો થઇ છે કે બન્ને ગુનેહગાર છે.”

“મારે તો ધણી ધણીઆણી બન્ને ફાંસીએ જશે.”

“હા. અને આપણી નિર્દોષના સાબીન થઇ જશે.”

આચારે તે પછી કેરાલામનને પોતાની કહાણી કહી. મીસીસ લીડલીને ત્યાં એક ચોપડામાંથી તેને “વારસોના દોસ્ત” નામનું જેર અને તેના ઉતારનું પ્રીસ્ટીપ્ચન મળ્યું હતું. ઉતારને પ્રતાપે તે સાન્ને થયો હતો. ફરનાન્ડ અને વીલીઅમ એક રાતે તેનું ખુન કરવા આવતાં પકડાઇ ગયા હતા, તેણે ફરનાન્ડને માફી આપી હતી, વીલીઅમ પરતામને સુધરી ગયો હતો વિગેરે બધી વાતો કહી અને બન્નેની ખાત્રી થઇ કે ખુની ફરનાન્ડજ છે.

આ સમયે જોલનો ચપરાસી પાછો આવ્યો અને કેરાલામનને બહાર લઇ ગયો. બીજે દિને આચારને મળવાનું વચન આપી કેરાલામન પોતાની કોટડીમાં ગઇ.

પ્રકરણ ૧૯૭ મું.

મારશ્યોનેશની તપાસ.

વોરવીકશાયર પરમખામાં વેલંડન નામનું ગામ હતું. ગામની આરે બાબુએ સુંદર જમીની ઘટા હોવાથી ત્યાંની કુદરતી લીલા રમ-જીમ લાગતી હતી. તેમાં એક પુરાણું દેવળ હતું. દેવળની જોડેજ કબ્રસ્તાન હતું અને તેમાં એટલી જુની કબરો હતી કે ઘણી કબરો પરના નામો પણ જુસાઇ જવા આવ્યા હતા.

એજ ગામમાં વેલંડન આમંસ નામનું એક શરાબખાનું હતું. બપોરે જો વાગાને શુભારે એ શરાબખાના આગળ એક માઠી આવી ઉભી રહી અને તેમાંથી વેલંડનની મારશ્યોનેસ સાથે તેનો એક વિશ્વાસુ નોકર અને એક દાસી ઉતર્યાં. હતાં ઘણે સમયે મારશ્યોનેસને આવેલી જોતાંજ શરાબખાનાનો માત્રીક અને તેની પત્ની ખુશી થયા. બહુ માનપુર્વક તેઓ મારશ્યોનેસને ઘરમાં લઇ ગયાં. ખબર પડતાં ગામનો પાદરી પણ આવી લાગ્યો.

મી. રોબર્ટ્સ !” મારશ્યોનેસે પાદરી આવતાં સાથેજ તેને કહ્યું: “હું દેવળ તપાસવા આવી છું માટે જલદીથી કબર પરના પથ્થર ઉઠાવનારા મજૂરોનો બંદોબસ્ત કરો.”

“જેવી આજ્ઞા ! બોડ’ મોન્ટગમરી અને બેડી હોલકરનેસના માણસો કબર તપાસવા આવ્યાં હતા તે તો તમે જાણતાજ હશે.” પાદરીએ કહ્યું.

“હા મોન્ટગમરીવાળા તરફથી રજુ થયેલી એજીડેવીટમાં તેના પુરાવા દાખલ કરવામાં આવ્યા છે. મી. રોબર્ટ્સ ! એકવાર અહીં પોતેજ અહિં આવ્યો હતોને ?”

“હા. ત્રણેક મહિના પર અહીં આવ્યા હતા અને ગામના જમીનો પાસેથી કેટલીક ખબર મેળવી ગયા હતા.”

“ચાહે, આ ગામમાં મોન્ટગમરીના પક્ષકારો કેટલાં છે ?”

“બહુ થોડા. આજુ ગામ તમે કેસ જીતો એમ યાદે છે. એપમેન નામનો પથ્થર ફાડીઓ, મી. અને મીસીસ જોરડીન અને

ઝોરડીનની વિધવા બહેન યુસબેન તમારી વિરૂધ્ધ છે. ઝોરડીન હંપતિ માફકન કાર્મ જવાના રસ્તા પર એ એક માઇલ દુર રહે છે અને યુસબેન ક્લીંગટનમાં રહે છે. એ યુદ્ધી બહુ ખરાબ છે.” પાંદરીએ કહ્યું.

‘ક્લીંગટન તો અદિથી પચાસ માઇલ દુર છે તેને આ ગામની શી ખબર પડે ?’

‘પહેલાં એ ડોશી અક્કી રહેતી હતી.’

‘વાર, મોન્ટગમરીએ તમને શું કહ્યું હતું ?’

‘તેણે મરણનું ૨૭૨૨૨ અને કબર તપાસવાની માગણી કરી હતી. ૨૭૨૨૨ ખતાવવામાં અને વાંધો નહોતો. પણ શૈવ્ય મંજુરી વિના કબર ખોદવા દેવાની એ ના પાડી હતી. મારી વાત સાંભળી તેણે કબર તપાસવા માટે કોરટના કુકમ સાથે માખુસ મોકલવાની વાત કરી અને તે પછી મને કહ્યું કે “મારશ્યોનેસે અદાલતમાં એક વેચાણખત રજૂ કર્યું” છે તેના પર કેસનો સવળો આધાર છે. એમ કહેવાય છે કે છેલ્લા મારકવીસ ઓફ વેલંડને તે પર સહી કરી છે. બક્ષોસ નામા પરની સહી છે. એ. ૧૭૪૫ ના સાલની છે પણ એ ૮૪, ૭૪ અને ૬૪ વર્ષના ત્રણ હુકમેને પુછીને ખબર કાઢી છે કે સહી કરનાર મારકવીસ ૧૭૪૩ માં મરી ગયા હતા. આ વાત સાચી હશે તો મારશ્યોનેસનું વેચાણખત બનાવટી પુરવાર થાય તેમાં કંઈ શક નથી.” રોબર્ટસે વાત પુરી કરી.

‘વાર-હવે દેવળમાં જવાનો બંદોબસ્ત કરો.’ મારશ્યોનેસ બોલી. પાંદરી વિદાય થયો. તે પછી મારશ્યોનેસે પોતાના બન્ને નોકરાને ઝોરડામાં બોલાવ્યા.

આમાં એક દાસી હતી. તે પચાસ વરસની ભરતીમાં આવી હતી; છતાં તે હુધા થઇ નહોતી. તેના વદન પર હજુય મનોહરતા જણાતી હતી. તેની રીતભાત, કપડાં ભતાં કોઈ સાધવી જેવાં હતાં.

બીજે પુરુષ નોકર હતો. તે ચાગાસેક વર્ષનો હતો. તેનો પોષાક સારો ગૃહસ્થ જેવો હતો. શરીર રૂબરૂ હતું. વાતચીત સંસ્કારી

હતી. વિધવા મારશ્યોનેસના બન્ને ખાનગી અને વિશ્વસુ નોકરો હતાં. જોરડામાં હવે ત્રણજ નજીયાં હતાં એટલે ત્યાં જતાં વાર દાસદાસીએ શિષ્ટાચારને પ્રણામ કર્યાં. દાસી તરત ખુરશી પર બેસી મધ. નોકર સોફા પર પડ્યા.

“શું ખબર છે બ્લાડી ?” નોકરે પુછ્યું.

“બ્લાડા રીચર્ડ !” મારશ્યોનેસ હસીને બોલી: “બહુ સારી ખબર મળી છે રીચર્ડ ! માર્કન કામ જવાના રસ્તા પર અદિથી બે માઇલ દુર મી. અને મીસીસ જોસ્ટીન રહે છે અને કલીમટનમાં ખુશમેન નામની જોસ્ટીનની વિધવા જહેન રહે છે. એ ત્રણ નજીની તપાસ તારે કરવાની છે.”

“વાર, કબર ખોદનારની કંઈ ખબર મળી ?”

“હા. એ પત્થર ફેડીઆનું નામ ચેપમેન છે. મારગરેટ ! હું દેવળમાં જઈ છું તેટલામાં તું ચેપમેન પાસે જ અને તેને મને તે રીતે આપણા પક્ષમાં લઈ લે. એની સાક્ષી બહુ જરૂરી છે.

“હું હમણાં જ જોસ્ટીન પાસે જઈ છું.”

“હા. જ. પછસા છે ને ?”

“હા.” કહી રીચર્ડ ઉભો થયો અને તેણે મારશ્યોનેસને છાતી સરસી લગાવી તેના મધુરા ઓઠ પર ચુંબન લીધું. મારશ્યોનેસ પણ ઉન્મત થઈ તેને ચુંબન લેવા લાગી. એવામાં મારગરેટ બોલી ઉઠી: “સાવધાન ! કોઈ આવતું આવે છે.”

તરત બન્ને છુટા પડી ગયાં અને મારગરેટ અને રીચર્ડ જાણે મારશ્યોનેસની તહેનાતમાંજ ખડા હોય તેમ ઉભાં રહ્યાં. એજ વખતે પાદરી રોબર્ટસ જોરડામાં દાખલ થયો. મારશ્યોનેસ મંબીર અદાથી સોફા પર બેઠી હતી. તે પોતાના નોકર રીચર્ડની માથુક હશે એવો કોઈ પણ બાવ તેના ચહેરા પર દેખાતો નહોતો.

“રીચર્ડ ! તું જલદી જ અને મેં જે કામ કહ્યું તે કરી આવ”

“તમે તેની શીકર ન કરો.” કહી અદાથી સલામ કરી રીચર્ડ બહાર ગયો.

“મારગરે ! તું પણ કાચે ભાગ.”

“જેની આજ્ઞા.” કહી હસી વિદાય થઇ.

“દેવળમાં જવાનો બપો બંદોબસ્ત થઇ ગયો છે.” પાદરીએ કહ્યું.

તરત મારસ્થોનેસ પાદરી સાથે દેવળમાં ગઇ. નોરવીચ અને તેના મદદનીશ લંટન રોબર્ટના હુકમ મુજબ કપર ખોદવાના કથીઆસે લઇ દેવળ પાસે જવા હતા. બધાં દેવળમાં દાખલ થયા ત્યાં એક એકાંત જમા પાદરીઓની પ્રાર્થના માટે નક્કી કરી હતી. તેની સામે એક પત્થરની દિવાલ હતી. દિવાલની પેલી પાર વેલંડન વંશના મરહુમ નરનારીઓના હુંક જીવનની તખ્તીઓ એક જમાએ લગાડેલી હતા.

“ભોંયરામાંની કપરો જોવા જવાના દાદર પરનો ખરબર લેવારો.” મારસ્થોનેસે હુકમ કર્યો.

નોરવીચે ઘોડીચારમાં પત્થર ઉપાડ્યો. અને નોરવીચ, લંટન, મારસ્થોનેસ અને પાદરી દાદર ઉતરી ભોંયરામાં ગયાં. આ ભોંયરું ધણું મોટું હતું તેમાં અનેક કોશીનો હતાં. બધાં ભોંયરામાંથી જતાં હતાં એવામાં નોરવીચે અચાનક બચથી ચીસ પાડી.

“શું છે ?” મારસ્થોનેસ ગભરઇ.

“આ જુઓ—” કહી નોરવીચે હાનસ ઉંચું કર્યું.

બધા એ દેખાવ જોઇ ગભરાયા; એક કોશીન ખુલ્લું પડ્યું હતું અને તેમાંની લાક જહાર નીકળી પડી હતી.

“અરે ! આવી જોરકારીથી કોની લાક રાખવામાં આવી છે ?” મારસ્થોનેસે પ્રુછ્યું.

નોરવીચે હાનસ ઉંચું કરી કોશીનના ઢાંકણા પર મરનારનું નામ જોવા મયો.

“અને તો લાગે છે આ લાક વીરોક વર્ષની છે. શરીર મળી મયું નથી પણ પુલી જવાથી કદરું થઇ ગયું છે. આંગળીમાંની વીંટી કોઇએ જોર કરીને કાઢી લીધી લાગે છે. મેં મસાલાવાગ્ર થયો લાક જોઇ છે પણ સડયા વિના કદરૂપી ચપલી કોઇ લાક

જોઈ નથી. અને જાગે છે કે આ બીજાસને માથે એર દીધું હશે. ૧” નોરવીચ લસ જોઈ જોઈ,

“જાણ કોની છે ?” લઈને પછડ્યું.

“અરે ! આ શું ? ઇ. સ. ૧૭૭૫ ! આ તો માર્શ્યોનેસના સ્વા-
મી માર્કવીસ એક વેલંડનની લાશ છે” નોરવીચ નામ વાંચી બેઠ્યો.

“જાસને માથે કપડાથી ઢાંકી દો. સજુર ! હું કપડું લઈ આવું છું” પહરી જોઈ.

“ નહિ. તમારે જવાની જરૂર નથી.” માર્શ્યોનેસ તેનો હાથ પકડી જોઈ “મી. નોરવીચ ! તમે માથે ચીજ જોઈ તમારા મનમાં આવે તે જોઈ જાણો કે તે હીક નથી.”

“માફ કરો. માર્કવીસે એર ખાધ આપવાનું ક્યો હતો. એ વાત મેં જાણી જોઈને કહી નહોતી હું એ સમજી જોઈ જોઈ ત્યારે મેં નામ પણ વાંચ્યું નહોતું.” નોરવીચ બેઠ્યો.

“વાડ-વાડ-હું તમને માફ કરું છું. તમારે જાણવું જોઈએ કે મુઆ પછી રાજની હાલત અનેક જાતની થઈ ગઈ છે. ખરી વાતને મી. રોબર્ટ ૧”

“હા હા.”

“મી. રોબર્ટસ ! મારા મૃત સ્વામીને હું બહુ આદતી નહોતી પણ તેમની મારા પર ધણી પ્રીતિ હતી તેથી હું તેમનું અત્યંત માન રાખતી હતી.” માર્શ્યોનેસ આંખમાંથી આંસુ લાવી જોઈ.

“હું તમારી વાત સાંભળી ધણી રાજી થયો છું.” નોરવીચે કહ્યું : “એપ્રેન લોકોમાં એમ કહેતો ફરે છે કે તમે માર્કવીસને ધિક્કારતા હતા અને કોઈ બીજાના પ્રેમમાં પડ્યાં હતાં.”

“સુપ રહે નોરવીચ !” પહરી ખીજવાયો.

“નિંદા જોરાની જીજને કંઈ તાળા દેવાય છે ? નોરવીચ ! અને તારી વાતથી મુરસો ઉપજતો નથી જો, મારા સસરાની લાશ પર

મરણની સહ કંઈ છે ? એ ૧૭૪૫માં મરી ગયા હતા. પણ કોશીન પર ૧૭૪૩ની સાલ છે કે ?”

“હા. આજ તમારા સસરાની લાશ ! બરાબર-૧૭૪૩ નીજ સાલ છે.” નોરવીએ ફાનસના પ્રકાશમાં બીજી લાશના કોશીન પરનું લખાણ જોઈ કહ્યું.

“વાર-એ તપ્તી રકુ સાથે કાઢી લો. મી. રાખટંસ ! તમે એને બરાબર જોઈ લો કેમકે વખત આજે તમારી સાક્ષીની જરૂર પડશે.”
“જેવી આશા.”

નોરવીએ કોશીન પરની તપ્તી રકુ સાથે કાઢી રાખટંસને આપી. માર્કથોનેસ જપ્તાની સાથે ભોંયરામાંથી જહાર નીકળી ત્યાં આવી તેણે નોરવીએ અને લંટનને પોતાના ધણીની લાશની સંભાળ રાખવાનું કહી છનામ આપી રાજી કર્યા અને રાખટંસને પેલી તપ્તી તથા રુ. એક કામળમાં બાંધી તે પર સીલ મારવાનું કહ્યું. તરત તેના કુકમનો અમલ થયો. તે પછી માર્કથોનેસે મત્સુનું રજીસ્ટર માગ્યું. પાદરીએ મરનારોના નામની નોંધ પોથી રજુ કરતાં માર્કથોનેસે તે લખાણ જોઈ અને તેમાંથી અચુક નોંધ પાદરીને બતાવી તે માફ રાખવાની આશા કરી.

તે પછી તે હોટલમાં ગયું અને મારગરેટ સાથે માડીમાં બેસી ત્યાંથી રવાના થઈ ગયું.

પ્રકરણ ૧૯૮ મું

રેમંડની લારા.

વેલંડન મામ છોડ્યા પછી લગભગ એક કલાકમાં મારશ્યોનેસની ગાડી માલ્ડન ફામ' પાસે જઈ પુગી. રસ્તામાં મારમરેટે તેને ખજર આપી કે બુટો એપમેન તેના પક્ષમાં આવે તેમ નથી. મારશ્યોનેસને હવે તેની પરવા નહોતી. રસ્તામાં રીચર્ડની ગાડી નહિ જણાયતી તે ક્લીંગટન ચાલ્યો ગયો હતો એમ બન્નેએ ધારી લીધું હતું. ગાડી માલ્ડન ફામ' પાસે ગઈ તે પહેલાં તે એક નદી પાસેથી પસાર થઈ હતી. એ નદી પર પુલ બંધાતો હતો. આ પુલ જોતાં જ મારશ્યોનેસે મારમરેટની આંખ માથે આંખ મેળવી કહ્યું: “આજ પુલ! પણ આ બધા પુરાવા બેગા કરીને હું શું કરીશ? જોને હું દીલ આપી ચુકી છું તે તો હવે મળવાનો નથી તો આ જગીર અને દોલતને શું કરીશ?”

“તું નકામી નિરાશ થાય છે, લોરા!” તેની દાસીએ ધીરજ આપી. લોરા કંઈ બોલી નહિ. તેણે એક દીધ' નિશ્વાસ નાખ્યો એટલામાં ગાડી માલ્ડન ફામ'માં જઈ પુગી. ગાડીમાંથી ઉતરતાં જ આ ધરના રહેવાળા મીંઠ જુકસ અને તેની પત્નીએ પોતાની શેઠાણીને આવકાર આપ્યો. અગાઉથી ખજર મળેલી હોવાથી જુકસે મારશ્યોનેસ માટે સુંદર બોજન તૈયાર રખાવ્યું હતું. જુકસને ખાતાસેક વધતો એક છોકરા અને બહારેક વર્ષની છોકરી હતી. આ ચારે જણ મારશ્યોનેસને ખુબ ચાહતાં હતાં. લોરા અને મારમરેટે તેઓ સાથે બેસી બોજન લીધું અને બોજન લીધા પછી મારશ્યોનેસે પોતાના કામની ચાન ઉપાડી.

“લોડ' રેમંડ ક્યાં છે?”

“તમને કંઈ ખજર નથી?” જુકસ અગવજીથી બોલ્યો.

“નહિ. કેમ! તેમને કંઈ થયું છે?”

“આજે ત્રણ મહિનાથી લોડ' રેમંડ કોઈ જગ્યાએ નાસી ગયા છે. તેમનો પતો જ નથી.”

“તમને ક્યા નાબ ચલા ગયા ?”

“હા. તેમનું મગજ ઠેકાણે નહોતું. વારંવાર તે મને ઉત્તર તરફ ચાલ્યા જવાની વાત કરતા હતા. ગયા ફેમરઆરીમાં એક રાત્રે તે અહિં સુતા હતા અને સ્કવારે—”

“બાપા ! ૨૬ મી ફેબ્રુઆરીએ—” જુકસનો ડોકરો બોલ્યો.

“તને તારીખ યાદ છે ?”

“હા. ફેમરે તે દિવસે પુલના પુસ્તા પર બટકતો એક પથ્થર એની મેજે ટુટી પડ્યો હતો—”

“શું ? અકસ્માતથી ?” માસ્ક્યોનેસે પૂછ્યું.

“નહિ. અચાનકજ ટુટી પડ્યો. સારે નસિબે કોઈને ઇન્જ થઇ નહોતી. સ્કવાર ચતાં પથ્થર એની મેજેજ પુસ્તકના ખાડામાં જઇ બેઠો હતો. સનિવારે રાત્રે અમે પથ્થર ટાંગ્યો હતો. પુસ્તાના ખાડામાં જરીપુરાણ સીકા નાખવાની કોયા કરવાની હતી તેથી પથ્થર ખાડામાં નાખ્યો નહોતો. પણ સોમવારે સ્કવારે જતાં જણાયું કે પથ્થર પોતેજ પોતાની જગાએ જઇ બેઠો છે તો પછી એ કોયા કરવાની કંઈ જરૂર નથી.”

“શું એ પુસ્તાની નીચે નાખવા માટે જુના સીકા મોકલ્યા હતા તે નાખવાની કોયા થઇજ નથી ?”

“હા—નહિ.”

“એ તો ધણું જોડું થયું. નવો પુલ બાંધતી વખતે પુસ્તામાં એક બાટલી કરાજ અને જુના સીકા નાખવાનો રિવાજ જુના જમાનાની ચાલ્યો આવે છે. એ રિવાજ તોડીને કું મારી પ્રજાને દુઃખી કરવા માંમતી નથી.”

“તમારી વાત સાંભળી મને આનંદ થાય છે. અહિંના લોકો કહે છે કે પહેલીજ કોયા થઇ નથી એટલે પુલ સલામત નહિ રહે.”

“કાસને કાસ પથ્થર પાડો હાલથી એ કોયા કરાવવાનો બંદોબસ્ત કરો.” માસ્ક્યોનેસે હુકમ કર્યો. તેનો હુકમ સાંભળી જુકસ પરિવારના

આનંદનો પાર રહેશે નહિ. બુક્કસનો પુત્ર કાલની કીચનો મંદોપરત કરવા અને ગામના લોકોને ખુશખબર આપવા બહાર ચાલ્યો ગયો.

“મી. બુક્કસ! અર્ધ કોઈ વકીલનો માણસ આવ્યો હતો?” મારશ્યોનેસે પુછ્યું.

“હા. કોઈ વકીલનો હેડ કલ્ચરક આવ્યો હતો. તેણે લોડ રેમંડ વિશે મને અનેક સવાલ પુછ્યા હતા—ગામમાં પચ્ચ ધણી તપાસ કરી હતી. પચ્ચ તેને રેમંડની કંઈ ખબર ન પડી ત્યારે તે નિરાશ થઈ ગયો હતો. તે કહેતો હતો કે તા. ૩૦ મી મેની મધરાત સુધીમાં રેમંડનો પત્નો અગવોજ જોઈએ; નહિ તો આ એસ્ટેટ પર તેનો કંઈ હક્ક રહેશે નહિ.”

“આજે ૨૬ મી મે તો થઈ—”

“હા. એ પ્રિઆયનો પત્નો મળે તો સારું.”

આ વાત આટલેથી અટકી અને મારશ્યોનેસ મારગરેટ સાથે ઝીંદગીમાં આરામ લેવા ચાલી ગઈ

ખીજે દિને રહવારે પુલના પુસ્તાની કીચા જોવા માટે આખું ગામ ભેટું થયું હતું. રીમંડનો હેડ કલ્ચરક હતો ત્યાંથી વિદાય થયો નહોતો એટલે તે પચ્ચ આ કીચા જોવા આવ્યો હતો. મારશ્યોનેસ આવતાંજ કેટલાક માણસોએ સાથે મળીને મહા મહેનતે પુસ્તા પરનો પત્થર ઉઠાડ્યો. પત્થર ઉઠાડતાંજ બચંકર બહાર આવ્યો. આ બહારથી સવળાં ચોકચા. બુક્કસના કોકરાએ બે ત્રણ બચ્ચની મદદથી ખાડામાંથી બહારોવાળી ચીજ બહાર ખેંચી કાઢી અને તે સહેલી જુદાંજુદાં મયલી લાશ જોતાંજ તે ચીસ પાડી બોલી ઉઠ્યો: “અરે! આ તો લોડ રેમંડની લાશ—”

લોડ રેમંડનીજ તે લાશ હતી. પછો તેનાજ હતા. ગબવામાંના થડીઆળના મુરેચુરા થઈ ગયા હતા. ખીસામાં કામળ પત્રો પચ્ચ કાયમ હતા. પચ્ચ તે વંચાણ તેવા નહોતા.

“આ આપલાત હશે કે ખુન?” મારશ્યોનેસ મંબીર સ્વરે બોલી.

“મેડમ! ખુન!” રીમોન્નેનો કલાક બોલી હતો: “જુઓ મરનારના મોઢામાં કુચો છે.”

“હા. બરાબર! અને આ ગામના બોઢો પર આ મુન્દા આટે જરા પણ શક નથી.”

એક મીઠી બોલ્યો: “બોઢ રેમંડ મુન થયા તેજ દહાડે પત્થર ટુટી પડ્યો હતો ને?”

“હા.” ઝુક્સના ડોકરોએ જવાબ આપ્યો.

“તે દહાડે સ્કવારના પહોરમાં નદિ કિનારા પરના રસ્તા પરથી એક માડી વીજળીક વેગે પસાર થતી મેં જોયું હતી.”

“એ ગાડીમાંના બદમાસોનુંજ આ ઠારસ્તાન હોવું જોઈએ.” રીમોન્નેનો કલાક બોલ્યો.

માસ્થેનેસ માલ્ડન ફાર્મમાં મધ તેજ રેમંડની બાથ ઠેકાણે પડાવી. અને ઝુક્સ પરિવારને તેજે ધીરજ આપી કે બોઢ રેમંડના મુનનો આરોપ તેઓ પર આવે એવી તેઓએ જરા પણ ખીક ન રાખવી. રીમંડ અહિં આવવાનો હતો તેથી તે આવે કે તરત તેજે લંડન આવવું એવી ઘીડી લખી મારસ્થેનેસ પોતાની દાસી સાથે માલ્ડન ફાર્મ છોડી લંડન જવા હપડી મધ.

પ્રકરણ ૧૯૯ મું.

બુના મિત્રો.

માલ્ડન હાર્મમાં આ બનાવ બન્યો તેજ દિને બપોરે બે વાગે મીગલ્સ ઘોડેસ્વાર થઇ એજવગ રોડ પરથી જતો હતો એવામાં તેની નજર રોડ ફેસ્ટર પર પડી. ટીમ તેને ધણી વખતથી શોધતો હતો. રોડને જોતાંજ તેણે ઘોડાને દોડાવી રોડને પકડી પાડી અને તેને સમીધીને કહ્યું. “મીસ ફેસ્ટર !”

રોડે પોતાનું નામ સાંભળતાં પાછું જોયું. મીગલ્સને જોતાંજ તેને આનંદ થયો. ટીમ આ સમયે ઘોડા પરથી નીચે ઉતર્યો હતો તેની પાસે જઇ રોડ જોડી. “મી. મીગલ્સ ! તમે લંડનમાં વિન્યા સડે ચે ફરી જડા છો તે જોઇને મને અત્યંત આનંદ થાય છે.”

“મીસ ફેસ્ટર ! મારી સખ સરકારે માફ કરી છે. તમે કેમ છો ?”

“હું ખુશીમાં છું. હાલમાં હું વેલંડન પ્રાચરીમાં મારફ્થોનેસ જોઈ વેલંડનને ત્યાં રહું છું. મારફ્થોનેસ ઘેર નથી. જલ્દી તમારા જવા મિત્રોને પ્રાચરીમાં લઇ જવાની મને છુટ છે. આલો, થર આવી પુશ્યું.”

મીગલ્સ એક નોકરને ઘોડા સોંપી રોડ સાથે એક દિવાનખાનમાં ગયો. રોડ હટ ઉતારી હસતી હસતી ટીમ પાસે આવી બેઠી અને તેણે એક નોકરને નાસ્તો લાવવાનો કુકમ કર્યો. સમા બાદ સાથે વર્તતી હોય એવું રોડનું વર્તન જોઇને ટીમથી ધીમે નિસાસો નખાઇ ગયો.

“મારા પર કેવી આફત આવી હતી તે તો તમે જાણી હશે !”

“હા. વીલીઅમ ડક્લીના ખુનના આરોપ સર તમે પકડાયા હતા તે મેં હાપમાં વાંચ્યું હતું.”

રોડે તે પછી ધણી વાત કરી. બહાસ પ્રિન્સના પંડામાંથી તેના શિયળનું રક્ષણ કરવા માટેજ ટીમ અને મીગલ્સને દેશપારની સખ થઇ હતી એ તે જાણતી હતી. તેણે મારફ્થોનેસને ત્યાં આવ્યા

પણી ટીમ અને મીમલ્સની વારંવાર ખખર કાઢી હતી. મીમલ્સના બાળ બચ્ચાને મદદ કરવાની હઝાથી તેને થોડા માણસ મોકલ્યો હતો. પણ તે વખતે તો નિર્દય ધરવાળાએ મીસીસ મેલમલ્સને કાઢી કુટી હતી. આ બધી વાત સાંભળ્યા પછી મીમલ્સે પુછ્યું: “રોઝ, મેં તને પહેલી જોઈ તે વખતે તારા વદન પર જેવી શિવિતતા હતી તેવીજ આજે પણ છે.”

રોઝ આ સ્કન્દો સાંભળી વિરમીત થઈ.

“રોઝ ! તું બબળ થાય છે ? મારા મનમાં કંઈ જાનનો તરંગ હો છે તે તું જાણે છે ? આહ ! મારા હૃદયની વાત કું કહી શકતો નથી. તું મને બાધ માને છે ને ?” ટીમ ગદગદ સ્વરે બોલ્યો.

રોઝનું પ્રેમાળ હૃદય બગાધ આવ્યું. તે બોલી: “તેમાં કંઈ શક છે ? તમે મારા રુઆ બાધ જેવાજ છો.”

“રોઝ ! બહેન ! તું મને બાધ ગણે છે તો બધે ! કું તારો બાધ થઈ રહીશ. પણ હું તને કેઈ જોવો કુવાન નથી મળ્યો કે જેને તું બાધથી પણ વધુ ચાહતી હોય ?”

આ સ્કન્દો સાંભળતાં રોઝ અરમાઈ અને તે સાથેજ દુઃખી થઈ. હવે તેની ખાત્રી થઈ કે ટીમ તેને ચાહતો હતો અને આજ સુધી તેની મુર્તિ હૃદયમાં ધારણ કરી ચુક મેહો હતો. ટીમે તેના પર અનેક હિપકાર કર્યા હતા. આવા મિત્રતા પ્રેમનું તે પ્રતિદાન કરી શકતી નથી તેથી જરા ખિન્ન થઈ.

“રોઝ ! તારે ખિન્ને થવાની જરૂર નથી. તેં જેને દીક્ષ ન આપ્યું હોય તેની સાથે સુખી થા. કું તને સુખી જોઈને સંતોષ પામીશ.” આટલું બોલતાં ટીમની આંખમાંથી બે ચાર આંસુના ટીપાં નીકળી પડ્યાં. રોઝને પણ અત્યંત લાગી આવ્યું. તેને ટીમના આત્મ ભોમ માટે માન ઉપગયું.

“રોઝ ! તને મેળવવાની આશા રાખી એ મારું માંડપણ હતું. તું અતુપથ રત છે. તારા જેવું રત સુરંજ્ય કુકુટમાંજ શોભે—પી-તળમાં નહિ. મીમલ્સ અજાણી તારો બાધજ રહેશે.” કહી મીમલ્સે

રાકને બાંધ જવા પ્રેમથી ચુપી લઇ તેની રજા લીધી. ઘરમાંથી બહાર નીકળી તે વિચાર કરવા લાગ્યો: “શહે ના પાડી તેજ સારું થયું” જે તે મને પરણવા રાજી થાત તો મારે લીટીશીઆ સાથે દગો કરવો પડત. લીટીશીઆ મને ખરા જીમરથી ચાહે છે હવે જે મારી પત્ની બનશે. એનેજ હું માર્શલેનિસ બનાવીશ.”

બહાર આવી નોકર પાસેથી તેણે ઘોડો લઇ લીધો. એવામાં તેની નજર એક મલીમાં જતાં મણસ પર પડી. નોકરને ઘોડો આપી તે દોડ્યો અને પેલા માણસની પાસે ચઢ બેઠી હત્યો: “મેલમથ !”

મેલમથ ચોક્યો: “આહ ! તમે—મી. મીગલ્સ ! સારું થયું કે તમે મળી ગયા. અહિં કોઇ એકાંત જગા છે કે જ્યાં આપણે એકલા વાત કરી શકીએ.”

“સામેના મકાનમાં મીસ ફેરર રહે છે. અમે હમણાંજ તમને પાઠ કરતા હતા.” ટીમે કહ્યું:

“નહિ. હું મીસ ફેરર પાસે જવા માગતો નથી.”

“કેમ ?”

“હું ધણેજ નીચ—પાપી—બધ ગયો છું.”

“શું છે મી. મેલમથ ! ચાલો, પેલા બારમાં જુદા જોરકામાં બેસી વાત કરીશું.”

“ચાલો.”

બન્ને એક બારમાં ગયા અને એક એકાંત જોરકામાં બેઠા. ટીમે હાફની બાટલી મગાવી. નોકર તે આપી ગયા પછી એકાંતમાં બન્ને મિત્રો વાત વળાવ્યા.

“મેલમથ ! ત્રણ મહિના પર વૃક્ષવીચમાં આજે જુદા પડ્યા પછી તમે શું કહ્યું ? તમારી આંખો પરથી મને લાગે છે કે તમે કોઇ બીજાજ માણસ થઇ ગયા હો.” ટીમે વાત ચર કરી.

“હા. હું તદ્દન મદમાઇ ગયો છું. અગાઉ હું મનુષ્ય હતો. —હવે રાક્ષસ થઇ ગયો.”

“તમે શું બોલો છો ?” ટીમ બોલ્યો.

“એમ કહું છું કે આ દેશના અમીર ઉમરાવો આદર્શ મળ્યા છે પણ તેમના જેવા નીચ મનુષ્યો બીજા કોઇ દેશમાં હશે ખરા ? જુઓ, હા અને પરમાર્થને નામે આ દેશમાં કેવા જુદાઓ થાય છે ! હજારો કુટુંબો બનાથાત્રામોમાં મરી જાય છે—સેંકડે નેત્રું ટકા મહેનત કરી કરીને મરી જાય છે પણ તેમને પેટ પુરતું અનાજ પણ મળતું નથી. વેશ્યાઓ અને બીખારીઓથી દેશ ઉમરાઇ જાય છે. કોઇ કમનસિય પ્રજાના દકકની વાત કરે છે તો તેને ફાંસીની સજા મળે છે. રાજા વિરૂદ્ધ એક શબ્દ બોલનાર જેલમાં સડે છે. મરીએને રંજાવા માટે જ ક.યદા ધરાય છે. રાજા અને તેના નીચ અધીરના આગ્રા શયતાની તસથી કોઇ મનુષ્ય રાક્ષસ થઇ જાય તેમાં કંઇ નવાઇ છે ? હું એ જાતનો રાક્ષસ થઇ ગયો છું.”

“તમે મન શાંત રાખીને મને બધી વાત કરો.”

મેલે યે ટીમને બધી વાત કરી. તે અમેરીકા જતા વહાણ પરથી કુદી પડ્યો હતો અને તરતા તરતા એક મિનારા પર જઈ ત્યાં બેસીને થઇ પડ્યો હતો. એક મગીચ માઝીએ તે સારવાર કરી સાજો કર્યો. તે પછી તે બંડન આવ્યો પણ ધર આમળ તપ ન કરતાં તે સ્ત્રી અને બાળકોને મગીચને લીધે હાંડા કાઢવામાં આવ્યા હતા. તેનું મગજ અકરાઇ ગયું. તેણે કબરો ખોદવા માંડી. અને એક વાર તેણે તેની સ્ત્રીની જ બાથ ખોદી કાઢી અને અને તે જખમી થઇ પુઅર દરેકમાં ગયો. ત્યાં તેના બાળકો તેને મળ્યા. પછી પાગલોએ તાજાન મચાવ્યું અને તે બાળકો સાથે નાસી છુટ્યો. વિગેરે સઘળી વાત તેણે ટીમને વિચિત્રવાર કહી સંજગાવી.

“અને હવે મી. મીમ્સ ! મજુરી નહિ મળવાથી પાપી પેટ ભરવા માટે હું ચોરી કરું છું અને મારા બાળકોને પણ એ જ બધી શીખવું છું.”

“ખરેખર ?”

“ખરેખર નહિ તો ? ચોરી નહિ કરું તો શું કરું ? પ્રમાણિક

રહેવાથી, ધર્મ પ્રમાણે વર્તવાથી લાભ શો છે ? તમને ખબર છે ને કે સેન્ટ જોસ સ્કવેરમાં મેં તમનેજ પહેલાં લુટ્યા હતા.”

“હા. પણ તે મારે તમને પરતાવેા થયો હતો.”

“પણ હવે પરતાવેા નથી થતો. તે વખતે હું નવો ચોર હતો—હવે રીઠો થઈ ગયો છું. હું સમાજ સામે વેર મેવા માગું છું. જે ડાકટર મારી જોહરીની લાશ ઉપાડી ગયો હતો અને જે અમીરના ધર આમળ મારી જીંદગી પ્રાણ છોડ્યો હતો તે બન્નેને હું બચાંકર સજા કરીશ. હા—જરૂર સજા કરીશ.”

“બાપ મીમ્સ !”

“બસ—તમે અને સીખાંગણ આપવાની ફાઈલ ના કરો. હું જરૂર વેર લઈશ. ભગવાન તમારું બલુ કરો—” કહી મેકમથ એકદમ ઉભો થયો અને ટીમ તેને રોક તે પહેલાં તો ચરાબખાનામાંથી નીકળી ગલીમાં ગુમ થઈ ગયો.

પ્રકરણ ૨૦૦ મું.

અલની આપઘાત.

૪. સ. ૧૭૯૫ ની વસંત ૩૮ની એક સુંદર રહવારે અલ ઝોફ ઉસબરો પોતાની પત્ની એલીનર સાથે રેટમ્ફર્ડ મેનરના સુંદર બગીચામાં ફરતો હતો. બન્ને હાથમાં હાથ બાંધને ફરતાં નહોતાં પણ જુદા જુદા-એકબીજા થોડાં થોડાં દુર ચાલતાં હતા બગીચામાં જાત જાતનાં પુષ્પો ખીલી રહ્યાં હતાં. વાતાવરણ સુમધથી ભરેલું હતું. પક્ષીઓ કિમકિભાર કરી વસંતના વધામણાં ભેતાં હતાં પણ આ દમ્પતિને તેથી આનંદ થતો નહોતો.

બન્ને નીચી નજર રાખી ચાલતાં હતાં. કોઇ કોઇ તરફ જોતું નહોતું. બન્ને સાથે ફરતાં હતાં પણ કોઇ કોઇના અંમનો સ્પર્શ કરતું નહોતું. બન્નેના મ્હોપર મલીનતા છવાઇ હતી. કે પ્રથમ એલીનર અલની ઉદારતા પર મુગ્ધ થઇ તેના પર લામણી રાખતી હતી. અલ એલીનરના સંયમની પ્રશંસા કરી તેને ચાહતો હતો. પણ હવે બન્ને એક બીજાને ધિક્કારતા હતા. પ્રથમ એલીનર બ્યાં પગ ઝુકતી તે જમાને અલ પવિત્ર માનતો. પણ આજે તેમ નહોતું. એલીનરની સુંદરતા જેવીને તેવીજ હતી. પણ આજે તે ખુની હતી. અલ જાણતો હતો કે તે કાળી નામણુ છે. તેના શાસોશાસમાં ઝેર ભર્યું છે. તેને સ્પર્શ કરવામાં પાપ છે. એલીનર અલના પ્રેમમાં પામલ તો હતીજ નહિ. તે પતિ પુજા શીખીજ નહોતી. છતાં પ્રથમ અલની તે દયા ખાતી હતી. અલને તે ધિક્કારતી હતી. અલે જાતે ખુન ક્યું નહોતું પણ રામસેની લાશ તેણે ઘાટી હતી અને તેથી તે આ ખુનમાં મદદગાર હતો. આમ તેઓ એક બીજાને ધીકારતા હતા. ફરતા ફરતાં બન્નેની નજર એક પળ મળી મઇ. પણ તરત બન્નેએ નીચું જોયું. કોઇ એક રાજા જોયું નહિ. આખર અલથી ન રહેવાયું.

“એલીનર! હવે આવું ચાલશે નહિ.” અલે વિચિત્ર સ્વરે કહ્યું.

“શું ?” એલીનર અજબ થઇ નીચે ઘેડાડેલ મોલી.

“મને તે રીતે આને અંત લાવવો પડશે. આ જાતનું જીવતર નકામું છે.” અર્થ મંબીર થયો.

“જીવતર નકામું છે ?” એલીનર અજબ થઇ.

“હા. એલીનર! મારી વાત ન સમજવાનો ડોળ કરવાથી કંઈ લાભ છે ? આપણે એક બીજાની આંખના કાંટા થઇ ગયા છીએ. હવે આપણે કાંઈ રીતે સાથે રહી શકીએ તેમ નથી.”

“જો આપણે સાથે રહીશું નહિ તો બે કોમાં કેવી વાત થશે ? તેમ કરવાથી આપણી બદનામી થશે.

“બરાબર. શું આપણે જીવ નહિ થઇ શકીએ?”

“નહિ.”

“અને આ રીતે સાથે પણ ન રહી શકીએ ?”

“બરાબર.”

બન્ને યુગ્માં થઇ ગયા. થોડીકવાર પછી કુદરતી સંકરમયથી મુગ્ધ થઇ ગયો હોય તેમ અર્થ બોલ્યો; આજનો દિવસ કેવો સુંદર છે ? વસંત કેવા બહારથી ખીલી છે ? કુદરત કેવી મરતીમરી અદાથી નાચી રહી છે ? ચાલ, અમારી પર ચાલ. આવી સુંદર વસંત જોવાની તક વારંવાર મળતી નથી.”

એલીનર અજબ થઇ. અર્થના આમંત્રણનો અર્થ તે સમજી શકી નહિ. “તમે મને અમાશીમાં આવવાનું કહો છો ?”

“હા. તને કંઈ હરકત ન હોય તે.”

“આતો.” કહી એલીનર અર્થ સાથે અમાશી પર જવા તકવાર થઇ પણ તેની છાતી પકકવા લાગી. તેને લાગ્યું કે કંઈ અનિષ્ઠ થવાનું છે.

બન્ને અમાશી પર ગયાં. અર્થ ચોતરફ નજર ફેરવી કુદરતની બલીદારી જોવા લાગ્યા. પછી તે અમાશીના કટેરા પર બેસી બોલ્યો: “એલીનર, વસંત કેવી ખીલી છે ?”

હટરા પર અર્ધ ઝેલી રીતે મેઠા હોનો કે તે જરા સમનોત્ત પણ
શુભાવી દે તો નીચે પડી જવાનો ભય હતો. ઝેલીનર તે જોઈ કરીને
બોલી; “ફ્રાન્સીસ ! સારચેતીથી નેસજો.”

“ઝેલીનર ! તને ખરેખર મારા જીન માટે ભય પેદા થાય છે ?”

“એમાં કંઈ શક છે ? ફ્રાન્સીસ ! તમે મારા તરફ આવી ફાટી
નજરે કેમ જુઓ છો ? મને બીક લાગે છે. મારું ખુન કરવું છે ?”

“તરું ખુન કરે ?” અર્ધ ધિક્કારથી બોલ્યો; “નહિ. નહિ. પ્રજુ
મને ઝેલી દુહુંધિ ન આપે. હું તારા સુખમાં કટકરપ છું. તને
શુખી કરવા માટે હું આપઘાત કરીશ.”

“ફ્રાન્સીસ ! એ શું બકા છે ?”

“તુંજ વિચાર કરી જો. પેલી બયંકર રાત પછી આપણે એક
બીજાને રપર્થ શુધ્ધા કર્યો છે—”

“નહિ. તમારી મનો વેદના હું અમળું છું.” કહી ઝેલીનરે
અર્ધનો હાથ લાઇ છાતી ઉપર મેલ્યો.

“ઝેલીનર ! હવે આપણે સાચે રહી શકીએ તેમ નથી. તેમ
જુદાં પડી શકીએ તેમ પણ નથી. ત્યારે શું કરવું ? ઝેલીનર !
હુંજ તારો દુસ્મન છું. મેંજ તારી જીવગીતું સલાનાશ વાળ્યું છે
માટે હવે હું તને સુખી કરવા માગુ છું” અર્ધ આ શબ્દો ઝેલી
રીતે બોલ્યો કે ઝેલીનર ગભરાઇ મઘ.

“તમે શું બોલો છો ?”

“એટલુંજ કે આ બનાવને અકસ્માત ગણાવીને સુખી થજો.”
આટલું બોલી અર્ધે અગાધી પર પડતું મેલ્યું. ઝેલીનરે જોસથી
ચીસ પાડી. તેની આંખ ફાટી ગઇ અને તે જોમાન થઇ અમાશીમાં
પડી પડી. અર્ધ અમાશી પરથી નીચે પડતાંજ તેણે માથું ફાટી
મથું અને તેનો પ્રાણ નીકળી ગયો. ઝેલીનરની ચીસથી નોકર આકરો
હોડી પહોંચ્યા. જોમાન ઝેલીનરને તેઓ એક જોરડામાં લઇ મથા.
આ અર્ધે અકસ્માતની બીના આખા ગાહરમાં ધવન વેગે ફેલાઇ ગઇ.

મકરધુ ૨૦૧ મું

ન્યુગેટ જેલમાં.

એજ દિને બપોરે બાર વાગે ન્યુગેટ જેલમાં ભોળનનેા સમય થયો ત્યારે કદીઓની કોટડીમાં જવાના માગમાં કોરોલાઇન વોલ્ટસ આંટા મારતી હતી. જેલરને લાંચ આપીને તેણે આટલી છુટ મેળવી હતી. જે કદીઓને પોતાને ઘેરથી ખાવાનું આવતું હતું તેઓ રેલીંગ પાસે હબા હતા. તેમાં બે કદીઓ ધણા બચકર હતા. કોરોલાઇનને જેલરે ખબર આપી કે એ બદમાસોના નામ મેગ્સમેન અને બીમ મેગરમેન છે. તેઓ એકવાર જેલ તોડી નાસી ગયા હતા અને હમણું તેઓને મેગરમેનની છોકરી કોરોટી પોલ ભોળન આપવા આવવાનો સંભવ છે.

કોરોલાઇન સાથે જેલર આવી વાતો કરતો હતો એવામાં કોરોટી આવી પુગી અને જેલરને સલામ કરી ભેલી: “ગુડ મોરનીંગ, મી. પ્રીમમેન !”

“આ ભોકાની વાન સાંભળવી હોય તો ધીમે ધીમે જઈ પેલા થાંભલાની પાછળ છુપાઈ જાઓ.” જેલરે કોરોલાઇનના કાનમાં કહ્યું અને કોરોલાઇન કુતુહલ વચ્ચે થઈ થાંભલાની પાછળ જઈ બરાઈ આ બાજુ કોરોટી પોલ ભોળન લઈ મેગ્સમેન અને મેગરમેન પાસે જઈ પુગી હતી.

“આજે મોકું કેમ થયું પોલ ?” મેગરમેને પુછ્યું.

“કાલે જે વાતની તપાસ કરવાનું તમે સોંપ્યું હતું તેની તપાસ કરવામાં વિલંબ થયો.”

“શું એ તપાસ સફલ થઈ ?”

“હા. ઝોફ્રેડે અમીરોની નામાવલીમાંથી એક નામ શોધી કાઢ્યું છે. તમે ત્રણ મહિના પર એક ગામમાં એક બેઠી અમીર સાથે જઈને જે કામ કરી આવ્યા હતા તેની તપાસ માટે ત્રણ પુરાવા હતા. એક પેલી સ્ત્રીનું નામ, બીજું કબરતાનની બાજની વાંટી અને ત્રીજું પેલી

જુહાડીએ ખુરખા વાગા માથુસને બોલાવતાં વાપરેલો “ભોડ” શબ્દ !
 બોલેડે અમીરના વંશની ચોપડામાંથી ફરનાન્ડાનું નામ શોધી કાઢ્યું.
 તે એમર વંશની છે અને ઉસખરો, મોન્ટગમરી અને વેલંડન વંશની
 રીસ્ટોદાર છે. હવે તે ભેડી હોલરનેસ લખ મળે છે.”

“શામાશ, ઘું તો બારી કામ કરી આવી.” મેક્સમેન બોલ્યો.

“સાંભળો, પેલી વીંટીપર વેલંડનનું નામ છે.”

“વાર રહીશન ! હવે પોલ ભેડી હોલરનેસ પાસે જઈને તેને કહે
 કે તે મ્હોપર ખુરખા નાખીને જોળ ધરમાંથી એક યુવાનને બોલાવી
 લાવી હતી અને આપણે તેને યુવના પુસ્તકના ખાડામાં નાખી દીધો.
 ત્યારે તેણે ફરનાન્ડાને નામે તેને બોલાવી હતી તો કેવું ?” મેક્સમેન
 સુચના કરી.

“નહિ. નહિ. એટલી ઉતાવળ કરવાની જરૂર નથી.”

“તો આજે વિચાર કરી પછી કામ કરીશું. મને લાગે છે કે એ
 યુવાનનું ખુન, કષ્ટાતનના કેરીનના હાંકણમાં ફેરફાર અને ચતુરતા
 રજીસ્ટરમાં સુધારો વિગેરે લખી કિંમતી વાતો આપણે જાણીએ
 છીએ.”

“વીંટીપર વેલંડનનું નામ છે” પોલ બોલી : “અને વેલંડન
 વિરૂધ્ધ ભોડ મોન્ટગમરી અને ફરનાન્ડાએ મીલકત મેળવવા માટે કેસ
 માંડ્યો છે.”

“ત્યારે તો ભોડ મોન્ટગમરીજ આપણને લખ ગયેલો હોવો
 જોઈએ.”

“પોલ એની તપાસ કરી આવશે.” મેગરમેન કહ્યું.

“વાર, લોડ ફોરેમલના દસ્તાવેજો પાછા મેળવી આપવા
 માટે કંઈ મળ્યું કે ?” મેક્સમેન પૂછ્યું.

“શા માટે ન મળે ? બોલેડ રીગડને ત્યાંથી દસ્તાવેજો ચોરી
 લાવ્યો. તે માટે પાંચસો અને પોલીસને પ્રિન્સના હાથમાંથી જવાબવા
 માટે બસો મળી સાતસો પાંડ મળ્યા છે. એ શિવાય બીજી કંઈક થયું
 હશે.” પોલ જવાબ આપ્યો.

“અને મારી સ્ત્રી મીઠીમ જોડ પાસેથી પણ ઠીક રકમ મળી છે । સારું થયું કે એ મીઠીતાર થઇ તે પહેલાંજ તમે એને ચુસી લીધી; નહિ તો બાહ્ય બગડી જત. અજબ જેવી વાત છે કે આજે અમે બન્ને ધણીધણી આણી એકજ જોડમાં પડ્યા છીએ. પણ તે મારી પુછપરછ પણ નહિ કરતી હોય.”

“મીઠી વેરન ! તમારી એ કમળન સ્ત્રીનું નામજ બાળો. આલો, હવે જોજન ખાઇ લો.”

બન્ને બદમાસો તરત ભુખ્યા વરની પેઠે જોજન ખાવા લાગ્યા.

શંભલા પાછળ છુપાયતા કેરોલાઇન આ વાત સાંભળી પોતાની કોટડીમાં ગઇ. તે ગવના રેલમાં ફરતી હતી ને વચને અચાનક રીગડન આવ્યો હતો અને અહો તેની સાથે રેમંડ અને ફરનાન્ડા વિષે વાત કરી હતી. બદમાસોની વાત સાંભળી તેની આંખે છુટી ગઇ. તે સમજી ગઇ કે લોર્ડ રેમંડનું તેના ભાઈએ અને ફરનાન્ડાએ ખુન કરવું છે. ફોરેમબલ કાગળો પાછા તેને મળી ગયા એ વાત જાણી ને જોડ થયો અને થોડીવાર વિચાર કરી તેણે રીગડન પર ત્રીચેની ચીઠી લખી:

“ઓસ્કેડ નામનો તમારો નોકર ફોરેમબલ કેસના કિંમતી દસ્તાવેજો ચોરી ગયો છે. હેસંતી ડાઉનમાં બેગર્સ સ્ટાફમાં એમોઝ વીડો નામની સ્ત્રી રહે છે તેના કહેવાયા આ કામ થયું છે. એમોઝ વીડો બદમાસોની ટોળાની છે. એ ટોળાના બે જણ ન્યુગેટ જોડમાં કેદ પડ્યા છે. દસ્તાવેજની ચોરી સંબંધી પગલાં મંત્રા હોય તો તમે બરા શકશો.”

આ ચીઠી લખી તેણે તે જોડર દ્વારા ટપાલમાં નાખવા રવાના કરી. તે પછી તે આશ્ચર્ય છટનને મળી આવી અને તેણે કપડી બધી વાત નોંધી લીધી. તે પછી કેરોલાઇન પોતાની કોટડીમાં આવી બેઠી હતી એવામાં દસ્તાવેજ તોને એક મળી ગઇ. તેને જોતાજ કેરોલાઇનનો મીઠજ ગયો. “કેન ! કેવી મઝા છે ! હવે તો ફાંસીને લાકડે તરફડીને ?” હાંત કમકમાતીને કેરોલાઇન બોલી.

“ફાંસી ! ફાંસીએ બધા. પણ તું બચી જાયની છે !

તેં અને પકડાતી તો મેં પણ તને પકડાતી છે—” જોસે ગુસ્સાથી લાલ લાલ આંખો ખતારી કહ્યું.

“શયત્તાન ભરી ! હું ફાંસીએ જવાની નથી. મારી નિર્દોષતા સિદ્ધ થઇ ગઇ છે.”

“જો તું ફાંસીથી બચી જશે તો બીજી રીતે તારો જીવ બચાવ તને જીવતી તો નહિ જોડું.”

“જો જો તો ખરી ! તું ફાંસીએ બટકશે ને હું જ હસતી હસતી તારા મોતનો તમારો જોષ થા.”

“બેસ-બેસ રાંડ ખુની !”

“અરે ! કુટણી ! તારો ધણી મેક્સમેન હમણાં જ તને નવ નવ કટકે માળો દેતો હતો.”

જોસે ફાંત કચકચાવ્યા. તેના ગુસ્સાનો પાર રહ્યો નહિ. વીજળીક વેગે તેણે વચ્ચેમાં છુપાવેલી એક તીક્ષ્ણ કાતર જેથી ગાદી કેરો-લાઇનની છાતીમાં ભાંકી દીધી. કેરોલાઇન દયાબનક ચીસ પાડી નાંચે પુટી પડી તેના ચીસ સાંનળો જલના સીપાઇઓ દોડી આવ્યા. તેઓએ જોસને કોર્ટડીમાં પુરી દીધી અને જખમી કેરોલાઇનને હોસ્પિટલમાં રવાના કરવામાં આવી.

પ્રકરણ ૨૦૨ મું.

એકરાર.

“મારી નજીક આવો. મારે મરતી વખતે તમને ક્ષણી વાત કહેવાની છે.” ન્યુમેટ જેલની હોસ્પીટલના એક બીજાના પર એલની કાર્તિલ કાતરેના બોમ મજ મરવા પડેલી કરોલાઇને ક્ષીણુ અવાજે કહ્યું. તેના બીજાના પાસે લોડ ફોરેમલ બેઠો હતો. કરોલાઇને પોતાનો અંત નજીક આવેલો જાણી તેને મળવા બોલાવ્યો હતો અને તેનું સત્તાનાશ વાળનાર પોતેજ હોવાથી ફોરેમલ ડાંખતો જમરે તેની પાસે આવ્યો હતો. કરોલાઇનના શીકકા ચહેરા પર પ્રેમ અને પરતાવની હાથા હતી. ફોરેમલ પોતાની એકવારની પ્રિયપાત્રીની આ દશા જોઇ ધણેજ દિલગીર થયો. તેણે તેના બીજાનાની છેક નજીક પુરથી લીધી અને કરણ સ્વરે કહ્યું: “કરોલાઇન! મને માફ કર. મેં તને જે કલંક લગાડ્યું હતું તે માટે માફ કર.”

“જેણીસ! ” આંખમાં આંસુ લાવી કરોલાઇન બોલી: “હવે એક બીજાને મારી આપવાનોજ સમય છે. એકવાર હું તમને જેવી રીતે આહતી હતી તેવીજ રીતે પાછળથી ચિકકારતી હતી. હવે મારું મોત નજીક આવ્યું છે. પાદરી સાહેબે મને આપેલા ઉપદેશથી મારું મન બદલાઇ ગયું છે. તમે મને માફ કરો પછી હું સુખેથી મરીશ.”

“કરોલાઇન! તેં મારું નુકસાન કરવા માટે જે કંઈ કર્યું હોય તે માટે હું તને અંતઃકરણથી મારી આપું છું.” ફારે-લ લામણી-બર્સ અવાજે બોલ્યો: “પણ તને મેં જે દોષો દીધા હતા તે ઘું છુલ્લી શકશે ?

“હા. જરૂર છુલ્લી જઇશ. હું પણ તમને માફ કરું છું. લોડ ફોરેમલ ! ”

ફોરેમલનું હૃદય દ્રવી ગયું. તેણે કરોલાઇનના બન્ને હાથો પકડી મુખી લીધા અને અદમદ સ્વરે કહ્યું: “પણ તને શાંતિ આપો.”

“જેઘીલ ! પ્રભુ મને ક્ષમા કરશે. તેમાં કંઈ શક છે નહિ કેમકે તમારા પ્રેમમાં મને દ્વેષ થયા પછી વેર બેવા માટે જે કયું” હવું તે જિવાય મેં એક પણ પાપ કયું નથી.”

“કેરોલાધન ! તારા શબ્દો કું સાચા માતું છું. પણ તારા પર જે બચકર આરોપ—”

“તે માટે કું નિર્દોષ છું.”

“તો મીસીસ લીડલીનું ખુન કાણે કયું ?”

“આર્થર ઇટન બહુ જાણે છે. તે પોતાની અને મારી નિર્દોષતા જાણીને કરશે. જેઘીલ ! મારી છેલ્લી ધડી અવી મધ છે. મેં તમારા દસ્તાવેજો ચોર્યા હતા. પેમે જીરખાતાચનો લીબો ડામીનો કું મોન્ટગમરીને આપી આવી હતી. અને પોલીસને પણ મેંજ જીરખા નાચમાં મોકલી હતી. તમારા પરનો પોલીસનો પ્રેમ નષ્ટ કરવા માટે મેં એમ કયું હવું.”

“અહાં પેલી બેદી અને મળ્યો હતો ?”

“હા. પોલીસને મેં તમારી વિરૂદ્ધ ઉશ્કેરી મેલી હતી.”

“પોલીસે મને ક્ષમા આપી છે.”

“બગવન તમારી જોડી કુશળ રાખે. જેઘીલ ! તમારા પર વેર બેવાનો મારો નિશ્ચય હતો તેથી હું તમારી પાછળ જાસુસી કરતી હતી. પેલી બેદી અને નોકર તમને છુપી રીતે લઇ ગયો જારે પણ કું તમારી પાછળ પડી હતો. મીસીસ શીટ્ઝ હર્બર્ટને જાં તમે જો વેષમાં મયા ત્યારે પ્રિન્સને તે વિષેની ખબર આપી મેંજ મોકલ્યા હતા. તે પછી બેદી ડેક્કર સાથે તમે જો વેષમાં વેલ્ડન પ્રાન્સ-મરીમાં ગયા અને ફરી પાછા પેલા બેદી કેલીબવનમાં જઇ પડ્યા એ બધી વાત કું જાણું છું.”

“ઓહ ! ત્યારે તો એ કેલીબવન કાનું છે તે પણ જાણતી હશે ?”

“હા. એક વાર તમે બન્ને છુપી રીતે મળ્યાં હતાં ત્યારે કું ચોરી છુપીથી શયનગૃહમાં ધુસી મધ હતી અને એ બેદી અને કેલીબવન બરાબર જોઇ આવી હતી.”

“કરોલાઇન ! એ વાતની સાબીતી ?”

“આ હો ! હું છુપી રીતે તેની આરીના પરદા અને મચ્છરદાનીનું કપડું કાપી લાવી છું” કહી કરોલાઇને આવચેતીથી છુપાવી રાખેલા કટકા ફોરેમલને સ્વાધીન કર્યા.

“પણ એ બેઠી સીનું નામ ?

“ઓ ! મને અંધારા આવે છે. જ્યોત ! મારી પાસે આવો—મને એક છેલ્લી ચુમી બેવા દો.

ફોરેમલે તેની નજીક જઈ લીધું. કરોલાઇને તેને છેલ્લી ચુમી લીધી.

“પણ કરોલાઇન ! પેલી સીનું નામ !”

“આહ ! તેનું નામ—તેનું નામ—મારશ્યોનેસ ઝોફ વેલંડન !” કરોલાઇન ધીમા સ્વરે બોલી અને બીજીજ પળે તે બેબાન થઈ મઈ.

ફોરેમલની દીલગીરી અને અગ્નયખીનો પાર રહ્યો નહિ. કરોલાઇન બચાવાની આશા નહોતી; છતાં તેની આંખની સારવાર કરવાની તેણે ડોક્ટરને બચાવણું કરી અને તે મમગીન હૃદયે ઘેર ગયો.

મકરણ ૨૦૩ મું.

બહાસ બેસ.

અત્યંત બપોલક શન હતી ચરે તરફ ધીર સુનકાર ફેલાયો હતો. કોઈ પણ જગાએ અવાજનું નામ નિશ્ચય નહોતું. એ સમયે દેવળના ટાવરમાં આરના ટકોરા થયા. ન્યુજેટ જેઠાની અધારી કોટડીમાં પુરા-વશી ખુની બેસે એક, બે, ત્રણ કરી બાર ટકોરા મણ્યા અને ફરી સુનકાર વ્યાપી ગયો.

મંદી કોટડીમાં એ નીચ દલબાબા એકલી જમતી બેઠી હતી. મધરાત થતાં તેનું હૃદય કમ્પી કહ્યું. તેના મગજને અનેક કાલિદ્ય ચિંતા કારવા લાગી. ન્યુજેટ જેલ બંધ કર હતી. તેમાં મમે તે વખતે મમે તેવાં પાપ થતાં હતાં. કેદખાનામાં કોઈ રડતું, કોઈ હસતું, કોઈ ટંટો કરતું હતું. પણ બેસતી કોટડીમાં તેનો અવાજ આવતો નહોતો. બેસ જાણે પાતાળના કોઈ ભોંયરામાં કેદ હોય એવો ધટ હતો.

કેરાલાદન વોલ્ટર્સને ખુની બેસે જમમી કર્યા પછી બાર કલાક વીત્યા હતા. એટલામાં હારોગો બેનને ત્રણવાર જોઈ ગયો ગુસ્સાના આવેશમાં તેણે કેરાલાદનને જમમી કરી હતી પણ હવે તેને તે માટે ધેર પરનારો થતો હતો ત્રણ ત્રણવાર તેણે કેરાલાદનની ખબર પૂછી પણ તેનો જે જવાબ મળ્યો તેથી તેનું મન વધુ વ્યાકુળ થઈ ગયું. કેરાલાદન એ ચાર ધડીતી મહેમાન છે એ વાત સાંભળતાં જ બેસને લાગ્યું કે છેલ્લી ધડીએ તેણે એક, વધુ ખુન કરવાનું પાપ વહોરી લીધું, તેણે અનેક ખુન કર્યાં હતાં અને તેનું સ્મરણ થતાં એ પિશાચીની કંપી ઊઠતી હતી.

કોટડીમાં તેને બંધકરમાં બંધકર વિચારો આવવા લાગ્યા. તેના ઝોઠ ધુજી રહ્યા. માંખે પાગલ જેવી સ્થિતિ થઈ ગઈ ત્યાંસે ત્યાંસે રંધાવા લાગ્યો, છાતી જોરથી ધડકી રહી. તેની નજર સમે કપરો-માંથી મુરદાંએ બહાર નીકળી કોઈ બેઠી બાષામાં વાત કરતા હોય એવો તેને ભાસ થયો. તેનામાં હાલવા ચાલવાની શક્તિ ન રહી તે

જડ પત્થરની પુનલી પેઠે મેસી રહી પથ્થુ તેનું મગજ સાવચ હનું. કપાળ પર પરસેવાના બીંદુ બાઝ્યા હતા અને ફાણુ વેદનાથી હૃદય ડંખતું હતું. અનેક ભયાનક મુર્તિઓ તેને ઘેરી વળી હતી એમ તેને લાગ્યું. તેના આગલાં પાપો તેને યાદ આવતા લાગ્યાં જાણે બધા ખુનીઓ પોતાની કબરમાંથી બહાર નીકળી તેની ફાટીમાં આવવા લાગ્યા. તેણે હાંત વડે ઝોઠ કરડ્યો. ઝોઠમાંથી લોહી નીકળ્યું. તેની મનેદશા એવી અગમ્ય થઇ ગઇ હતી કે તે કંઇ જાણ શકી નહિ. જાણે તેના મળામાં કોઇએ ફાંસીની રસી નાંખી હોય તેમ તે તડકડવા લાગી.

પેલી પ્રેત મુર્તિઓમાંથી એક અચાનક મિમીસ એસ પાસે જઇ બોલવા લાગી: “ચાલ અમારી સાથે ચાલ.” અમે દોઝખમાંથી તને લેવા આવ્યા છીએ. દોઝખ બહુ સારી જગા છે. ત્યાં આ દુનીયાના જેવી ધાંધલ નથી. નર્કના કીડાઓ તારા મદનરત શરીરનું માંસ ધીમે ધીમે હોંસે હોંસે ખાય જશે ચાલ, તારી અવચ પુરી થઇ છે માનવ સમાજ સાથે હવે તારો સંબંધ રહ્યો નથી તારા જીવનમાં જે જરાલા સળગી રહી છે તે કદિ જુગાવાની નથી. ચોડીજ વારમાં તારું શરીર અંજીવન મુરદું થઇ જશે. તારા શરીરને ફોરીનમાં નાખી જમીનમાં ફાટવામાં આવશે અને તે પર પત્થર ચણી લેવાશે. આ જોલતા કબ્રસ્તાનમાં જોઓ સુતા છે નેઓની સાથે તારે પથ્થુ સુવું પડશે. કબરમાં સુતા પછી નર્કના કીડાઓ તારાં આંખ, કાન, નાક, મોઢો, હાથ, પગ એક પછી એક ખાઇ જશે. તું જુમ પાડવા માગશે પથ્થુ જીભ ચાલશે નહિ. તારાથી આસ પથ્થુ લેવાશે નહિ. આહ ! તેજ વખતે તને ખબર પડશે કે ભોકાની વધુ હીકરીઓની લાજ હુંટાવનાર નીચ દલ્લાના કેવા હાલ થાય છે. ચાલ, જમદુનો ખોટી થાય છે” આ ચખ્ખો એસ પુનળી પેઠે સાંભળી રહી. તેનું આખું શરીર વટાળીઆમાં હાલતી ઝાડની ડાળી પેઠે ધ્રુજ રહ્યું હતું. અને એ મુર્તિઓ અદૃશ્ય થઇ ગઇ અને તેની સામે બચકર ચિતા ખડકી હોય એવા તેને ભાસ થયો. એ ચિતામાં તે સળગવા લાગી. તેનાથી કારમી ઝીસ પડાઇ ગઇ. તત્તી તંદા ઉડી ગઇ. કપાળ પર ફાય દાખી તે સાવચ થઇ

અને બમડી : આહ ! કેવું બચકર રવખું ! ” તેની ચિંતા વધી ગઈ.
 “હાથ ! કુ કરી પાખી છું ? ” તે બમડવા બમી : “મેં કેવાં
 કેવાં પાપ કર્યાં ? એક વાર કું ગજવંશી કાઠમાં રડતી હતી. આજે કું
 આ બયાનક બેબમાં સડું છું. હજુ કું મરવા લાપક નથી. છતાં
 મોત નજર સામે આવી ઉભું છે. શું મને ફાંસી દેવાશે ? મારા
 નાજીક ગજામાં જલ્લાદ રસી નાખી મને કચડી નાખશે ? હા-હા. મેં
 શું જોઈ પાપ કર્યાં છે ? પગલા પછીને છોડી કું પ્રિન્સની રખાવ
 ચર્મ. બલ બલા અપીરો મારી મહોતમાં પાગલ થયા હતા. આહ !
 એક વાર મારે ત્યાં અર્ધ જોઈ મોન્ટગમરી સુને. દત્તે નવામાં મારો
 પછી મેક્સમેન આવી લાગ્યો. અર્ધે તેની સાથે બહાર જઈને કંઈ
 વત કરી હતી. પણ તે પછી મને બદમાશની બી સમજીને તે કહિ
 મારે ત્યાં આવ્યો નથી. તે દિવસથીજ મારું નસિબ ખુટી મયું છે.
 આહ ! મને ફાંસી દેવાશે ? ફાંસીના માચડા પર કું તરફડીશ અને ભોઠો
 હસી હસીને એ તમાશો જશે. નહિ. નહિ. કું જલ્લાદને હાથે ફાંસીએ
 નહિ જાડું. નહિ, ભોડા મારા મોતનો તમાશો નહિ જોઈ થઈ,” પાગલ
 જેવી તે ઉઠી. તેણે બીજાના પરતી આદર ફાડી નાખી તેનું દોરડું
 બનાવ્યું. તેનું સગીર ચરચરતું વત છતાં તેણે એ દોરડાનો ફાંસો
 બનાવી દીધો. તે પાગલ થઈ ગઈ હતી. નિક રટુલ પર ઉભી રહી
 તેણે બાશના સગાઆ સાથે આદરનું દોરડું બાંધી દીધું. પછી ફાંસો
 ગજામાં નાખ્યો અને છેલ્લી ધડીએ પ્રચરતું નામ દમ થમ વડે રટુલ
 ખસેડી નાખ્યું. થયું. ફાંસો સજ્જ થઈ ગયો અને ચોડીક વાર તક-
 ફડી એ નીચ કાઢ્યું પોતાના પાપનો દિસાખ ભેર. ચત્રી ગઈ.

રહવારે કોટડી ખોલવામાં આવી ત્યારે એસડી લાલ મળી.
 બ્યુરીએ અભિપ્રાય આપ્યો કે ફાંસીની સજાથી કરીને એસ આપધાન
 કર્યો હતો.

પ્રકરણ ૨૦૪ મું.

કિંમતી ખબર.

જે રાતે જોસે આપવાત કર્યો તેને બીજા દિને મેની ૩૧ મી તારીખ હતી. મોન્ટગમરી વિરૂધ્ધ વેલંડનવાળો કેસ જો દિને શરૂ થવાનો હતો અને લોડ' આન્સેલર ગમે તે ચુકાદો આપે પણ કેસનો મોટો આધાર એન્સરી આસ્ટરના રિપોર્ટ પર હતો. લોડ મોન્ટગમરી કેસના પરિણામ માટે ધજોળ આગુર હતો. શીકરને લીધે રાતે તેને હાંધ પણ આવી નહોતી. રહવારના પહોરમાં તે બીજાનું ત્યાગી પોતાના બેઠકખાનામાં બેસી અનેક જાતના તક'વિતક' કરતો હતો. એવામાં નોકરે વેલંડનથી એપમેન નામનો માણસ તેને મળવા આવવાની ખબર આપી. મોન્ટગમરીએ તેને તરત પોતાની પાસે લાવવાનો હુકમ કર્યો અને એપમેન આવતાંજ અર્થે નોકરને રજા આપી.

“શી ખબર છે, મી. એપમેન !” અર્થે પુછ્યું.

“મારા લોડ' ! હું એ ખબર આપવા આવ્યો છું કે મારશ્યોનેશ્ઝ ઓફ વેલંડન કલ્ચરતાન અને જુલ્યુ પત્રક તપાસવા વેલંડન આવી હતી. કબરો તપાસવાને તે નોરવીચ અને પાદરી ગેલ્ટસ સાથે ગઇ હતી. નોરવીચના મદદનીશો અને ખબર આપી છે કે માર્કવીસ ઓફ વેલંડનની લાશ કોશીનની બહાર નીકળી પડી હતી અને તે એવી બેઠાળ થઇ ગઇ હતી કે તે જોઇને નોરવીચ એમ બોલી ઉઠશે. કે આ માણસ ઝેરથી મર્યો હશે.”

“હેં !”

“હા. મારશ્યોનેસ એ વાત સાંભળી ધણી ખિન્ન થઇ હતી. મારા લોડ' ! મરહુમ માર્કવીસ અચાનક મરી ગયા હતા ને ?”

“હા. બીજું કંઈ કહેવું છે ?”

“નહિ. લાશની હાલત પરથી હું એવું અનુમાન કરું છું કે માર્કવીસને મારશ્યોનેસે પોતેજ ઝેર આપેલું હોવું જોઇએ.” એપમેન

બોલ્યો. આ સમયે નોકરે રીમડનના હેડ કલાર્કના આમમનની ખબર આપી. મોન્ટમરી મનમાં ને મનમાં ગભરાઇ ગયો હતો. જે બેઠો હતો તેમનાં પાંગણ બનીને તેણે પોતાના પાપોના એકરાર કર્યો હતો તે શું મારશ્યોનેસજ હશે ? જો એ ખુની હોય તો તે વિષયો પણ હોય તેમાં નવાઇ નહોતી. આવા વિચાર કરતાં તેણે ચેપમેનને રજા આપી અને રીમડનનો હેડ કલાર્ક ઝોરકામાં દાખલ થયો.

“કેમ, મારા બાઇની કંઈ ખબર મળી ?”

“નામદાર !” મંબીર અવાજે કારકુન બોલ્યો : “મારી કુખની વાત છે.”

“કેમ ! કેમ !”

“નામદાર ! તમારા બાઇનું કોઇએ ખુન કર્યું છે !”

“હં ! મારા બાઇનું ખુન ! જો માથ રેમંડ રી !” કહી અર્થે પોતે સુકી.

“મારશ્યોનેસ જોઈ વેલંડનની નજર સામે પુલના પુસ્તા નોંચેથી લાલ કાઢવામાં આવી હતી.” હેડ કલાર્કે થોડીવાર પછી કહ્યું.

“જો પ્રભુ ! આ ખબર સાંભળી મારી માની કેવી હાલ થશે ?” મોન્ટમરી જાણે ખરેખર કુખી થયો હોય તેમ રેમંડના મોલખર ઇલાખ કરવા લાગ્યો.

“રેમંડનું ખુન કોણે કર્યું ?”

“નામદાર ! તેની કંઈ ખબર પડી નથી પણ જે દિને પુલના પુસ્તા પરના પથર નીચે ભોડ રેમંડ ચમદાઇ મથા તે દિને સ્કવારે પુલ પાસેથી એક ગાડી પસાર થઇ ગઇ હતી જેમ ભોડો કહે છે.”

આ સમયે ભોડ ફોરેમલ આવવાની ખબર મળી અને મોન્ટમરીએ કારકુનને રજા આપી.

“ફોરેમલ ! આજે આટલી વારમાં ? શું છે ?”

“કુખી મંબીર વાત છે.” ફોરેમલે જવાબ આપ્યો.

“મારે ત્યાં રાવ નામનો જે નોકર હતો તે કપટ વેશધારી કેરો-
લાઇન વોશ્સ’ હતી.—”

“કે જેની સાથે તને મીસીસ બ્રેસના ઘરમાં પ્રેમ થયો હતો.
એ તો ખુન મારે પકડાઇ છે ને ?”

“યુજીની ! કેરોલાઇન તદ્દન નિર્દોષ છે. બદમાસ બ્રેસે તેને જેલમાં
ધાપણ કરી—”

“અફસોસ ! હવે એ દરજ્જા બચે એમ લાગતું નથી કેવી વિચિત્ર
મતી છે ? એકવાર બ્રેસ મારી માથુક હતી.”

“યુજીની ! એ તો આપધાન કરી માર્ગે લાગી મઇ”

મોન્ટગમરીનો અહેરો હતરી ગયો. તેના કાળાં કાળે તેને માદ
આબ્યાઃ જેમ તેમ તે મોહ્યોઃ “ફાંસીએ બટકવા કરતાં આપધાત
કરવો બહેતર છે.”

“મને કેરોલાઇને માફી આપી બધી ગુપ્ત વાતો કહી છે અને
તેમાંની એક વાતને તારી સાથે માદ સંબંધ છે.”

“મારી સાથે ?”

“હા. તમે ખુરખા નામમાં મારો કોમીનો પહેરી ગયા હતા.”

“આહ ! તારે તો પેલી માયાવિનીની વાત પણ તમે સાંભળી
હશે ?”

“હા. પણ યુજીની ! તમે એ સારું કામ કર્યું નહોતું. દરે.
આપણી દોસ્તીને લીધે હું તમને ઠપકો આપતો નથી. પણ પેલી
બેદી માયાવિની કોણ છે તેનો કંઈ ખ્યાલ છે ?”

“નહિ. જરા પણ નહિ.”

“તમે તેની માયાવી જાળમાં પડી તેને કંઈ છુપી વાત કહી
હતી કે જે દુસ્મનના કાન પર પડે તો અચકરે હાનિ થવાનો
સંભવ હોય—”

“દુસ્મનના કાનમાં પડે એવી વાત ! દોષ ! હું તો આખી
છંદગી તેને સ્વધીન કરી આવ્યો છું. શું એ માયાવિત્તી માર્શ્યોને સ—”

“હા—એ જ છે.”

આ શબ્દો સાંભળતાં જ મોન્ટગમરી કમ્પીને હતાશ થઇ ગયો.
“બાપ ! શું થાય છે ?”

“એ જીલ ! હું મરી ગયો. મેં મારી બધી છુપી વાતો પ્રેમના
નીશામાં કહી દીધી હતી. પણ કાંઇ શીકર નહિ. એ બહાનો બેઠે હું
જાણું છું.”

“પણ જો જો ! એના જેવી ચાલાક અને દગાબાજ સ્ત્રી બાગ્યે જ
બીજી હશે ! મને એણે જો રીતે પામલ બનાવ્યો હતો તેની સાદ
આવતાં જ કમ્પારી આવે છે.”

“પણ એ છુપી રીતે વ્યભિચાર કરતી હતો તેની કંઇ
સાબીતી છે ?”

“સાબીતી મળે તો શું કરશો ?”

“તો મારી છુપી વાત જાહેર નહિ થઇ જાય તેનો બંદોબસ્ત
કરી લઇશ.”

“તો ભો. કેરોલાઇને મને તેના છુપા કથનગૃહની બારીના પરદા
જાને મચ્છરદાનીના કપડાના આ ટુકડા આપ્યા છે.” કહી ફોરેમને
તેના હાથમાં કપડાના કટકા મેલ્યા.

“બાપ ! તારો ઉપકાર હું કદિ બૂલીશ નહિ. આજે તું મને
જીવતવાન દીધું છે.”

“ઉપકાર માનવાની જરૂર નથી. રેમંડની કંઇ ખબર મળી ?”

“એ ! બાપ ! શું કહું ? રેમંડનું કોઇ બદમાસોએ ખુન
કયું છે ?”

“હું ?”

“હા. આજેજ રીમડનનો દહાડો એ ખખર આપી ગયો. આ છુરી ખખર આને કેમ કહેવી તેનો મને સમજ પડતો નથી.”

“જલદી જલદી માથુને કહી દેવામાંજ સાર છે; જાણ નહિ તો બીજાને મ્હોડે આ ખખર સાંભળીને વધુ દુઃખી થશે.” કહી ફોરેમબ વિદાય થયો.

મેન્ટમમરીએ તે પછી પોતાની માને સ્નાનના સમાચાર સંભળાવ્યા. વૃદ્ધ કાઉન્ટેસ દીપરાના ખુનની ખખર સાંભળતાંજ છાતી માથા કુટવા લાગી. મેન્ટમમરીએ તેને જ્ઞાંત રાખવા બનતો પ્રયત્ન કર્યો અને તે જરા જ્ઞાંત પડતાં તે બોર્ડ અને બેડી હોલરનેસને મળવા માટે કવેન્ડીશ રકવેરમાં જવાને ઉપડી ગયો.

પ્રકરણ ૨૦૫ મું.

પહેલી પરિણા.

ગ્રેન્ટમમરી વિરૂધ્ધ વેલકન કેસ મંચેથી અગ્રે થોડોક ઇતિહાસ રજુ કરવાની જરૂર છે. રાષ્ટ્રી એલીઝબેથના અમલમાં વેલકન વંશનો અંત આવવાનો નંબર હતો. થયો હતો તે વખતનો મારકવીસ એફ વેલકન એસી વર્ષનો થયા છતાં તે નિઃસંતાન હતો. તેનો નજીકનો કોઈ સગા નહોતો. તેથી ગ્રેન્ટમમરી વંશના એક યુવાનને ફતક લઈ રાષ્ટ્રીની મંજૂરીથી તેને પોતાનો વારસ બનવો. આ યુવાન વેલકન એસ્ટેટ અને ખોતાબનો માલીક થયા પછી તેણે એમર વંશનો એક યુવતી સાથે લગ્ન કર્યું. આ દમ્પતિને એકજ પુત્ર થયો. તે યુવાન થતાં યુરોપ ખંડની સહેલ કરવા ચાલ્યો ગયો પણ તે પછી વરસો વહી જવા છતાં તેની અમર થી નહિ. આથી તેના માત પિતાએ તેને મરી મથલો પારી લીધો અને તેના પિતાએ વીલ કર્યું. તેથી પાસે વેરવીકશાયર અને પ્રાચરી એસ્ટેટ હતી. મારકવીસ પોતે ગ્રેન્ટમમરી વંશનો હોવાથી અને તેની સ્ત્રી એમર વંશની હોવાથી તેણે તે વખતના અર્થ એફ ગ્રેન્ટમમરીને પ્રાચરી એસ્ટેટ અને તેના નાના ભાઈને વેરવીકશાયરની એસ્ટેટનો એક ભાગ આપવા તથા બાકીનો ભાગ એમર વંશના વાગસેને આપવાનું નક્કી કર્યું. વેરવીક શાયરમાં તે વખતે કેયોલીક સંપ્રદાયનો મઠ હતો તેના પર મારકવીસને ધિક્કાર હતો તેથી વેરવીકશાયરની એસ્ટેટ જેને મળે તેણે બાકીસ વર્ષની ઉંમર પુરી થયા પહેલાં કેયોલીક સંપ્રદાય છોડી દેવો અને એ સંપ્રદાયના મઠના સમારકામ માટે એક પાંચ પણ ન આપવી એવી તેણે શરત કરી હતી.

એ મારકવીસ મરી ગયા પછી અચાનક તેનો દેશાવર મથલો પુત્ર પાછો આવ્યો. તે લુટ્ટરાઓના હથમાં ફસાઈ તેઓનો ગુલામ થયો હતો પણ કમંસંજેગે છટકી આવ્યો હતો. તેણે આવતાંની સાથેજ પોતાના આપની મીલકતનો કબજો લીધો. આ સમયે વીસની અમર ન હોવાથી અથવા ગમે તે કારણસર ગ્રેન્ટમમરી વંશના વારસાએ મીલકત પર દાવો કર્યો નહિ. વેલકન

વંશ સુખચેનથી દિવસ પસાર કરવા લાગ્યો. તે પછી અઢારમી સદીના મધ્ય ભાગમાં ઈંગ્લંડની પ્રજાએ બળવો કર્યો ત્યારે પેલા વીજનો પતો મળ્યો અને એક બાહોશ વકીલે તેની અર્જ આફ્રિ મોન્ટગમરીને ખબર આપી. અર્જે વેલંડનના મારકવીસ પર દાવો કર્યો એટલે મારકવીસે અદાલતમાં ન જતાં વેલંડનની એરેસ્ટનો થોડેક ભાગ મોન્ટગમરીને આપી સમાધાની કરી લીધી. તે પછી મોન્ટગમરીને અલં વેપારમાં પાયમાલ થઈ ગયો એટલે તેણે જ મીલકત વારસામાં મેળવી હતી તે પછી મારકવીસ આફ્રિ વેલંડનને વેચી ન.મી. આ વેચાણખત થયા પછી વીસ વર્ષ વહી ગયા પછી હાલના અલના બાપે ફરી દાવો માંડ્યો. કામળ પત્રો પરથી માલુમ પડ્યું કે એ દાવો પુરવાર થાય તો વોરવીકશિયરની મીલકત હોર્ડ રેમંડને અને પ્રાયરી એરેસ્ટ તેના મોટાભાઈને મળશે. મોન્ટગમરીની દેખાદેખીયા એમર કુટુંબે પણ દાવો માંડ્યો. તેઓનો આધાર પેલા વીલ પર હતો. ફરજને લીધે. મોન્ટગમરીના વકીલે મીલકત વેચી નાખી હતી તેનું લખત કેટલું કિંમતી હતું તે હવે વાંચનાર અમણ શકશે. મારકવીસેસ આફ્રિ વેલંડન એ વેચાણ ખત પર આધાર રાખતી હતી. પણ તેથી ફરનાન્ડા એમરને દાવો રદ બાતલ થઈ ન હતો. અર્જ આફ્રિ મોન્ટગમરીએ ત્રણ મહિના થયા એ વેચાણ ખત બનાવટી હોવાનું જણાવી એવો પુરાવો રજુ કર્યો હતો કે એ લખત મરનાર મારકવીસે ૧૭૪૫ માં કરેલું કહેવાય છે પણ તે ૧૭૪૩ માં મરી ગયો હતો તે તેની કબર પરના લેખ તથા મૃત્યુ પત્રકમાંની નોંધ પરથી સાબીત થઈ ગય છે એટલે આ લખત બનાવટી છે.

ચેન્સરી કોર્ટના માર્ટર ઉપર મુજબનો રિપોર્ટ કરી મોન્ટગમરી અને એમરને દાવો સાચો હોવાની દિમાયત કરી. વીલની સત્ત મુજબ હોર્ડ રેમંડ હાજર નહિ થવાથી તેનો ભાગ તેના મોટા ભાઈ અને લેડી હોલ્ડરનેસને વહેંચી આપવાની બહામણ થઈ. અને કેસની સુનાવણી સુમતવી રહી.

એજ દિને પાછમે પહેરે પાંચેક મગાને શુભારે યુજની મોન્ટગમરી લેડી હોલ્ડરનેસ સાથે વેલંડન પ્રાયરી અગળ આડીમાંથી

હતયો. બન્ને દિવાનખાનામાં બેઠાં. મારશ્યોનેસે બન્નેને ચીઠી લખી બોલાવ્યાં હતાં એટલે તે શું કહેવા માગતી હશે તે વિષે મોન્ટગમરી અનેક તક કરી રહ્યો હતો. પણ ફરનાન્ડા તદ્દન શાંત હતી. યોડીબવારમાં ત્યાં ભોરા-વાને મારશ્યોનેસે જોડે લેઈકન આવી લાગી અને એક ધૂરથી પર બેસી તેણે વાત શરૂ કરી. તેના મહેરા પર પવિત્રતાનું તેજ બહુ કમઝબી રહ્યું હોય એવો જ્ઞેનારને ભાસ મતો. આ પ્રજ્ઞાંત મુર્તિ પ્રત્યક્ષ લલાસીની હશે એમ મોન્ટગમરી માની શક્યો નહિ. તે અંકિશ્વર અને ભોરા તરફ જોઈ રહ્યો.

“મેં તમને બન્નેને મળવા બોલાવ્યા તેથી તમને અજ્ઞાનથી હપજી હશે. પણ આજે સવારે મુકદ્દમાનો રંગ જોઈ મેં આપસમાં સમાધાની કરી નાખવાનો નિશ્ચય કર્યો છે.”

“સમાધાની કરવાનો ?” ફરનાન્ડા વિસ્મીત થઈ.

“અમારી તો લગભગ જીત થઈ ચુકી છે.” અમે કહ્યું.

“હજી કેસ પુરા થયો નથી. બોર્ડ આન્સેજરનો ચુકાદો બાકી છે.”

“માસ્ટરનો રિપોર્ટ બોર્ડ આન્સેજર મંજૂર કરશે.”

“બેડી હોદ્દરનેસ ! હજી બધા પુરાવા બાકી છે—” મારશ્યોનેસે હઠતાથી બોલી.

“હજી બીજા પુરાવા છે ?

“હા બધા પુરાવા છે. અને તે રજી મશે તો કેસનો તમામ રંજ બદલાઈ જશે તે વિષે કંઈ શક નથી. ડાટમાં ફેંસલો થતાં બધા સમય થશે તેને બદલે આપણે જો કબાકમાં ફડચો કરી નાખીએ તો કેવું ? તમારો શો વિચાર છે.”

“મશ્કરી કરો છો ?” ફરનાન્ડા બબડી.

“આમાં મશ્કરી જેવું શું છે ? તમારી વિરૂધ્ધ કેવા કેવા બયંકર પુરાવા છે તેની તમને ખબર નથી. એ પુરાવા જાહેર કરવાની મને ફરજ ન પડે તે માટે હું તમને સમાધાની કરવાનું કહું છું.”

બેડી વેલંડનની ગંભીર પ્રકૃતિ જોઈ ફરનાન્ડા બળી મધ જણ તેણે મનોભાવ વ્યક્ત કરવા દીધો નહિ. મોન્ટગમરીએ તેના કાનમાં ધીમેથી કહ્યું: “જરા એની મસ્કરી કરી જોઈએ.”

“વાર, તમારી મરજી હોય તો આપણેજ આપણો ન્યાય કરવા બેસીએ.” અહીં મારક્વોતેસને કહ્યું.

તરત ભોરાએ ધંટી વગાડી અને બારણું ખોલી એક જુદા પુરુષ ખંદર આવ્યો તેને જોતાંજ મોન્ટગમરી અમકીને ખોલી ઉઠ્યો: “ઓસ્ટીન!”

“આહ! તમે એને જાળખતા લાગો છો?” ભોરા હસી. પછી ઓસ્ટીન તરફ જોઈ તેણે પુછ્યું: “તું આ એ જણને જાળખે છે?”

“હા. આ અહીં એક મોન્ટગમરી અને આ મીસ ફરનાન્ડા ઉર્ફે બેડી હોલડરનેસ છે.”

“એમને વીધે તું જે જણવો હોય તે કહે.”

“માર મહીના પર વેલંડનની પાસેના મારા મકાન પર આવી અહીં કહ્યું કે જો હું એમનું એક કામ કરું તો મને બારે છતામ મળશે. મેં હા પાડી એટલે એમણે મને બરમીંગહામ મોકલ્યો.” ઓસ્ટીને જબાબી આપવા માંડી.

“શા માટે?”

“દેવળના ફરનાન્ડા ખેલવાની ચાવીઓ, કાંઈ ખોદવાના હથીઆરો સીમેન્ટ, તથા ચોક્કસ લેખવાળી આરસપહાણની તખતી લેવા માટે. હું એ ચીજો ખરીદી લાવ્યો. તે પછી અહીં અસુક દિને એક સ્ત્રી સાથે આવવાનો એક પત્ર લખ્યો અને તે સુબજબ બંને ગાડીમાં આવ્યાં. બંનેના અહેસાસ બુરખાથી ઢાંકેલા હતા. મીસ એમર કલી-મટન મધ અને ગાંઠ પાછી ચાવી પણ મીસ એમર જાંજ રહી.”

“રો શું થયું?”

“અહીં એ મનાલીઓ સાથે સીમેન્ટ અને હથીઆરો સાથે દેવળમાં ગયા.”

“ પેલી તખ્તી ?”

“ તે પણુ સાથે લઈ ગયા.”

“ તે પર શું લખ્યું હતું ?”

“ તે પર વેલંડનના હેલ્થ ચારકીસના પિતા ૧૭૪૩માં મરણ પામવાની હકીકત હતી.”

“ જાઓ, બીજા સાક્ષીને મોકલો.” માર્શલને તે કહ્યું અને માર્શલને બહાર ગયો. તે પછી મીસીસ જુશમેન અંદર આવી,

“ તું આ બોડા વિષે શું જાણે છે ?”

“ ત્રણેક મહીનાની વાત હિપર મીસ એમરે ક્લીંગટનમાં મારા ઘર આગળ બહુ ગભરાયેલી હાલતમાં આવીને કહ્યું કે થોડા સમયમાં બે માણસ સાથે અલ્ જોહ મોન્ટગમરી આવનાર છે માટે તેઓની મહેમાનગીરી માટે તૈયારી કરવી. તે પછી તેણે મને બહાર મોકલી બે ત્રંક અને મધ્યમ વર્મના પુરુષોને પહેરવા લાયક કપડા ખરીદી લાવવા કહ્યું. સવારે અલ્ બે બદમાસ માણસો સાથે આવી પુઆ. એ બે જણે દબમત કરાવી પેલા કપડા પહેર્યા ત્યારે જ તેઓ જરા સારા લાગ્યા હતા.

“ તે વખતે તારાથી કંઈ જાણ થઈ હતી ?”

“ હા. મેં અલને “ મારા બોડ ” કહી બોલાવ્યા હતા તેથી તે બધું ગુસ્સે થયા હતા.”

“ જા, બીજા સાક્ષીને મોકલ.”

“ આ ફારસ ક્યાં સુધી ચલાવે છે ?” ફરનાન્ડા બીજવાણ.

“ ફરનાન્ડા ! પીરજ ધર. આ આપણી પરીક્ષા થાય છે. થોડી-વાર પછી એની પણ પરીક્ષા થશે.”

અર્બના કાન્ડો સાંભળી બોરા જરા કંપી ગઈ પણ તરત જ મંબીર આવ ધારણ કરી સાક્ષીની રાહ જોવા લાગી.

ત્રીજા સાક્ષી તરીકે કેરોટી પોલ હાજર થઈ. અલ અને ફરનાન્ડાએ તેને કદિ જોઈ નહોતી એટલે બંને આ મવાળી અને જોઈ

અજબ થયા.

“ તારું નામ શું ? ”

“ મેરી ગ્રાઇસ ! ” અર્લ મોન્ટગમરી એક ખાસ કામ માટે મારા વાપને લઈ ગયા હતા. મારા પિતા સાથે જોસફ વોરન નામનો માણસ હતો. બંને હમણાં ન્યુજેટ જંગલમાં છે.”

“ તારા વાપને તથા જોસફને શું કામ સોંપાયું હતું ? ”

“ એક ખુબસૂરત જવાનને પુલના પુસ્તામાં ફાટી દેવાનું.”

“ મરતી વખતે એ યુવાને કોણનું નામ દીધું હતું ? ”

“ હા. તેણે ફરનાન્ડાનું નામ દીધું હતું.”

“ ફરનાન્ડા આ સાંભળી ગુસ્સાથી લાલ લાલ થઈ મઠ્ઠ અને મારશ્યોનેસ તરફ તીવ્ર નજરે જોઈ જોડ કરવા લાગી.”

“ તારા વાપ અને જોસફ. વોરને બીજાં શું કામ કર્યું હતું ? ”

“ રાતે એક દેવળમાં જઈ કબર ખોદી હતી અને અર્લે ચતુર્થ પત્રકમાં કંઈ ફેરફાર કર્યો હતો.”

“ કબર ખોદવાની કંઈ સાબીતી છે ? ”

“ મારા વાપ એક લાજની આંગળીમાંથી આ વીંટી ફાટી બાબો હતો.” કહી કોરોટી પોલે મારશ્યોનેસના હાથમાં એક વીંટી ઝુકી.

“ આ વીંટી પર વેલ્ડન વંશના ચુકુટ્ટું ચિન્હ છે. તમારે આ સાક્ષીને કંઈ પુછવું હોય તો પુછો.”

બંને ઝુપ ઝુપ ખેસી રહ્યા એટલે મોરારે પોલને રજા આપી.

હવે પાઠરી રોબર્ટસે જબાની આપી. તેણે કબર પરથી ફાટી નાખેલી તખ્તી રજુ કરી જણાવ્યું કે આમાં મરણની તાલ ૧૭૪૩ ની લખી છે પણ ચતુર્થ પત્રકમાં જ્યાં ૧૭૪૫ માં મરણ પામેલાઓના નામો છે તેમાંના મારકવીસના નામ પર ૧૭૪૩ ની તાલ કરવામાં આવી છે.

“હવે નાટક પુરો થયો.” રાજર્ષિએ ગયા પછી એવું કહ્યું.

“નાટક કહો કે મને તે કહો પણ જો આ પુરાવાઓ કાટમાં રજુ થશે તો સુકાઈ જશે આવશે તે તમે સમજી શકશો. બેડી હોલક-રનેસ ! માલકનના પુલ પરના ખુનમાં તમે સામેલ હતાં ને વિષે કંઈ શક નથી. બોર્ડ રેમંડ તમારા પ્રેમમાં પાગલ થયા હતા. તેને તમે નિરાશ કરવાથી તે હતાશ બધા જ્ઞાતમાં રહેતા હતાં તે પછી તમે બનનેજો તેનો ભાગ મેળવવા માટે તેજું ખુન કરવાનો વિચાર કર્યો. તમને જોતાંજ તે પ્રસન્ન બધાં થયો. તમે તેને કંઈ બહાણું કાઢી પુલ પાસે બધાં ગયા અને આ—”

“બસ કરો. મેં સુખાધિથી તને જે વાત પેલા રાતે કહી દીધી હતી તેમાં મીઠું મરચું ઉમેરીને તેં એક રસીલી રહાશ્વી બોલી કાઢી છે.” એનાં મોન્ટમરી ગુસ્સે બધાં બોલ્યો.

રેનોલ્ડસની અબળ રસીલી, બચકર બેદબારમે અને કાવાદાવાથી
બરપૂર, હવસ અને પ્રેમના મનમોહક પ્રસંગોથી રસબસતી વારતા.

રોઝા લામ્બર્ટ

અથવા

પાદરીની પુત્રી.

જગવિખ્યાત અંગ્રેજ નોવેલીસ્ટ રેનોલ્ડસની તારીફ કરવી તે સેના
પર ઢોળ ચઢાવવા સમાન છે. આ વારતા ચાર ભાગમાં પુરી થશે.
એક ભાગ આજેજ તૈયાર છે. બીજા ત્રણ ભાગો જલદી
જલદી પ્રગટ થશે.

અમે લંડન રાજ રહસ્યની બાર ભાગની ગંજવર સીરીઝ
સમૃદ્ધ કરી છે એટલે તમારે આ ચાર ભાગ માટે વધુવાર
ચોખવાનું છેજ નહિ.

એક પાદરીની ખુબસુરત પુત્રી મામડાંમાંથી બહુ થઈ લંડન
ઘરેમાં જાય છે અને જાં પારલામેન્ટના સભાસદ, લશ્કરી કેપ્ટન,
અમીર હમરાવો વિગેરેને પોતાના જોખનના જાદુપર નચાવી અંતે
પાયમાલ થાય છે. લંડનના બચકર વેશ્યાખાનાંઓ, અમીર હમરાવોના
ઘરમાં સડેલો બ્યબિચાર, ગોરા બહુ જીવનો વિગેરે વિગેરે અનેક
લોમહર્ષક ઘટનાઓથી ભરપૂર.

આ વારતા વાંચવી તે જીંદગીનો એક અનુપમ દ્રશ્ય છે. ચાર
ભાગની સીરીઝના માહક થવા માટે આઠ આનાની રજીસ્ટર શી
બરવાથી દરેક ભાગ રૂ. દોઢને બદલે રૂ. ૧ માં મળશે.

વીલાસ ઓરીસ,

બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ ૨૦૬ મું.

બીજી પરિક્ષા.

અહીં મોન્ટમરીના શબ્દો મારશ્યોનેસને વજ્ર હાત જેવા લાગ્યા. તેની ખાત્રી થઇ કે તેનો દુશ્મન પક્ષ સહજમાં નમે તેવો નથી. તેણે પોતાનો અરો મનોભાવ છુપાવવાને ધણી કોશિષ કરી. પણ આ સમયે તે નિષ્ફળ થઇ.

“અત્યાર સુધી તમે અમારા દીલ દુભાવ્યા. હવે તમારે અમારી પેઠેજ બળવું પડશે.” મારશ્યોનેસનું દુઃખી વદન જોઇ ખુશી થતો અલ બોલ્યો.

“આપણે ત્રણે આપણાજ મુદ્દમાનો ન્યાય કરીએ એવો નિશ્ચય કર્યો છે. અમે તમારા સાક્ષીઓની જગ્યાની શાંતિથી સાંભળવા લીધી. હવે તમારે પણ અમારી વાત સાંભળવી પડશે.” ફરનાન્ડાએ કહ્યું.

“મને તે સામે કંઇ વાંધો નથી. પણ મેં જે પુરા રજુ કર્યા છે તેનો તમે ઇનકાર કરો છો ?”

“લેડી વેલંડન ! હવે જુદું બોલવાની જરા પણ જરૂર નથી. અમે જે પાપો કર્યા છે તેનો અમે ખુબ્બા દીલથી સ્વીકાર કરીએ છીએ. પાપ કર્મમાં હરિદ્રાષ્ટ હોતી નથી. વખત આવે અમે તે માટે પસ્તાવો પણ કરીશું. પણ હવે થયું તે નહિ થયું થવાનું નથી.”

“પસ્તાવો ?” દુષ્ટ ફરનાન્ડા છેડાઇ. “યુજની ! મને પસ્તાવા સાથે કંઇ સંબંધ નથી. તમારે મારે વિષે આવી વાત કરવી નહિ.”

લેડી વેલંડન આ દુષ્ટ પિશાચીનીની બચકર સુતિ જોઇ જરા ચરચરી થઇ.

“લેડી વેલંડન !” અહીં થોડી વાર પછી ભોરા તરફ તીક્ષ્ણ નજરે જોઇ કહ્યું : “તમારી નીપુણતા અને અપુર્વ છલકોશલ માટે હું તમારી પ્રશંસા કરું છું. તમે તમારા ગુપ્ત કેલી મંદિરમાં મને પ્રેમમાં પાગલ બનાવી મારા બધા ભેદો જાણી લીધા હતા અને તેથીજ કબર ખોદી બીજી તખ્તી લમાડવા, રજીસ્ટરમાં ફેરફાર કરવા તથા રેમંડનું

જુન કરવાની ખબર તમને આનાથાસ મળી મઠ હતી. એ બધી ખબરોને સાબીત કરવા માટે તમે વેલંડનમાં જઈ ને તપાસ ચલાવી છે તે માટે તમને ધન્યવાદ થટે છે.”

“આવી રીતે માઈ અપમાન શા માટે કરો છો ? આનો અર્થ શા ?” મંબીર ચહેરે માર્સ્યોનેસ બોલી.

“ભોરા ! એનો અર્થ એ છે કે બહારથી સહમ્ય જણાવા છતાં તારા જીગરમાં પ્રેમનો જ્વાલામુખી બડકો રહ્યો છે. આને લગભગ વીસ વર્ષ જ્યાં તું સાધવી વિધવાના વેષમાં ફરે છે પણ તારો વેષ દુનીઆની આંખમાં કુળ નાખનારો છે. તું મારી અને એક ખીન્ન મુલસ્થની પ્રેમચાત્રી મઠ હતી.”

“તમારી વાત તદ્દન જુઠી છે. આવી રીતે પાશ્કાની નિંદા કરતાં તમારે શરમાવું જોઈએ.” અભિમાનથી મસ્તક ઠંચું રાખી ભેડી વેલંડન બોલી.

“યુજીની ! એકવાર એને એનું કેલી ભવન બતાવી દેને કે બધી પંચાત મટી જાય.” ફરનાન્ડાએ તાણો માર્યો.

“તમારી વાત તદ્દન જુઠી છે. છતાં જો તમારામાં હિમ્મત હોય તો એ વાત સાબીત કરી આપો. ચાલો.”

તેણે જણુ ઝોરડામાંથી બહાર નીકળ્યા. થોડેક દુર જઈ માર્સ્યોનેસે એક ઝોરડો બોલી કહ્યું : “આ માઈ શયનગૃહ છે.

અર્લ મોન્ટગમરી ઝોરડામાં ગયો. તેણે પલકવારમાં ચારે તરફ નજર ફેરવી પણ મચ્છરદાની અને બારીના પરદા આખા હોવાથી તેણે સોરાને કહ્યું : “નહિ સુંદરી ! પેલું રંગભવન આ નથી.”

“તો શોધી કાઢો.”

અર્લ એક પછી એક ઝોરડા તપાસવા લાગ્યો. અંતે તે દક્ષિણ દિશા તરફના એક બંધ ઝોરડા તરફ ગયો. સોરા તેને તે તરફ જતો જોઈ ગુસ્સાથી બોલી : “જુઓ, આ મકાન તમારું નથી.”

“આલ, આલ, ફરનાન્ડા ! પતો મળી ગયો,”

અહીં તે જોશના દાર પાસે જઈ ઉભો રહ્યો. આરણ્ય અંદરથી બંધ હતા. અહીં લાત મારી આરણ્ય ખોલી નાખ્યું. મારશ્યોનેસનો મહેરો મોત જેવો ફીકો થઈ ગયો. તે દીવાલને અડેલી જેમ તેમ ઉભી રહી.

“લોરા ! તે રાતે મારી આંખે પાટા બાંધી તું મને અહીં લઈ આવી ત્યારે તું ગુરસે થઈ ન હતી ? ”

“જો બધું તરકટ છે.”

“નહિ. તદ્દન સાચું છે. તારે સાબીતી જોઈએ છે ? ”

“હા. લાલો શી સાબીતી છે ? ”

“આ લે—” કહી અહીં પેલા કપડાના કટકા તેને ગતાવ્યા. હવે મારશ્યોનેસ હારી. તે સોદા પર બેસી બબડી:—“મને પુરેપુરો હજો થયો.”

“જો આ પરદા પણ કાપેલા છે ને તેની સાથે આ કટકા આવ્યા મળે છે.” અહીં કહ્યું.

“તમે તમારા પાપ કચુલ કર્યા છે. તો હવે હું પણ જો કચુલી દઉં છું. તમારી વાતથી એટલુંજ પુરવાર થાય છે કે હું વિલાસીની છું. મોન્ટમમરી અને એમર વંશ કયે દહાડે પવિત્રતા જાળવી છે ? હું પણ એજ વંશની છું. તમે મને વિલાસીની કરાવી મારી નીંદા કરાવી શકશો! પણ મુજની ! તમે અને ફરાનનાં તો ખુની છો.”

“લોરા ! જેવા અમે હીએ તેવી તું પણ છે. અપારા દાશ મારા બાઈના ખુનમાં ખરડાયા છે ને તે તારા પતિને જેર લઈ મારી નાખ્યો છે.”

મારશ્યોનેસના કબેજમાં આ શબ્દ બાજુ ભેંકાયું. તેની ખાતી થઈ કે અહીં તેની બધી પોલ જાણે છે.

“આપણે એકબીજાની બધી વાત જાણીએ છીએ મારે આપસમાં સલાહ કરવામાં જ સાર છે.”

“જે આપણે સલાહ કરી નાખીએ તો તું સાક્ષીઓના ગ્રહો બંધ રાખી શકશે ?” અમે પુછ્યું.

“હા. અને તમે ?”

“હું પણ તારા કેલી મંદિરની કે મારકનીસના મરણની બેડી વાત કોઇને કહીશ નહિ.”

“ફરનાન્ડા ! તું પણ આ વાતમાં રાજી છે ને ?” બેડી વેલંડને ફરનાન્ડા તરફ મીઠી નજર કરી પુછ્યું.

“હા. કોર્ટમાં કેસ ચાલશે તો આપણી ત્રણેની પાયમાલી થશે. જે તમે કહો તો હું એક સુચના કરું—”

અહીં બેડી વેલંડનનો હાથ પકડી ઉભો હતો તે ફરનાન્ડાની વાત સાંભળી બોલી ઉઠ્યો: “શી સુચના ?”

“વેરવીક શાયરનો જે ભાગ મને મળવાનો છે તે મને આપો અને બેડી વેલંડન ! તમે જલદી જલદી બેડી મોન્ટગમરી બની જાઓ.”

આ શબ્દોએ જાદુઈ અસર કરી. માર્સ્યોનેસ અને અહીં એક બીજા તરફ જોઇ હસી પડ્યાં. બંનેનો કોષ હવામાં ઉડી ગયો.

“ભોરા ! તે દિને તે મને કેટલો ધ્યાર કર્યો હતો તે યાદ છે ને ?”

“હા. અને મેં પણ કહ્યું હતું ને કે હું બદસ્તર નથી !”

“ભોરા ! હું તો તને પરમ સુંદરી માતું છું.”

“તો પકડી દીલ શાની ? મીઆ બીબી રાજી છે તો જલદી લગન કરી નાખો.” ફરનાન્ડા હસીને બોલી.

“મને કંઈ હરકત નથી.” માર્સ્યોનેસ શરમાઇને નીચી નજર જોતી બોલી. અર્થે તેને છાતી સરસી ચાંપી લેના મોહક અધર પર કુંબનની અહોર મારી,

ગુજરાતનું સસ્તામાં સસ્તું લોકપ્રીય માસીક.

સામાજિક, રાજદ્વારી, આર્થિક અને ધાર્મિક
સવાલોની સ્વતંત્ર ચર્ચા.

વિલાસ-વિલાસ-વિલાસ.

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩-૪ (વી. પી. સાથે.)

દર વર્ષે એક વારતાની ચોપડી ભેટ મળે છે. ચોથા
વર્ષની ભેટ-મહાન અંગ્રેજ નોવેલીસ્ટ રેનોલ્ડસની અદ્ભુત
વારતા-રોઝા લામ્બર્ટનો ૧ લો ભાગ (કિં. રૂ. ૧.૧૧) હોલ
રૂપીઆની ભેટની ચોપડી બાદ કરતાં ફક્ત રૂપીઆ હોલ-
માંજ “વિલાસ” જેવું સાવજનિક માસિક મળે છે.

દર મહિનાની ૧ લી તારીખે નિયમિત પ્રગટ થાય છે.

આ માસિક ગુજરાતના સુવિખ્યાત લેખક રા. મધુકરના
અદ્ભુતત્રીપદ નીચે પ્રગટ થાય છે એટલે લેખોની ગુંટબી
રસભરીજ થાય છે તે વિષે કંઈ શકજ નથી. આ એકજ
માસિક વાંચનાથી જમતની સઘળી અળવળોની માહિતિ
મળી જશે.

નમુનાનો અંક ચાર આનાની ટીકીટ મોકલી મંગાવી
જુઓ તમને આ માસિક વિના ચાલશેજ નહિ.

વિલાસ ઓફીસ,

બજારગેટ ઓટ, કેટ, મુંબઈ.

મકરણ ૨૦૭-મું.

મેલમથનું વેર.

બીજે દોને મેલમથ નાઇટસ બીજ પરથી હાઇડ પાક તરફ જતો હતો. તે વખતે તેણે અહેરા પર બથાનક લાગણી છવાઇ રહી હતી. તેણે જાણે ટાઇ બચકર કામ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો હોય એમ તેને જોતાજ બાગી આવતું હતું. પાક બેન પાસે જનાં ધડીઆળમાં નવના ટકારા મથા અને તેજ પથે તેના મોટા છોકરા જેમ્સ તેને મળી ગયો.

“ જેમ્સ ! તું આવ્યો ? સાઈં થયું. આજે મને બચકર આ શંકા થયા કંઈ છે. તારા બાપ બહેન ક્યાં છે ? મેલમથે પુછ્યું.”

“ અજ રટ્ટીટમાં કીચીન કેનમાં. ત્યાં તેમના જેવા ધણા છોકરા છે. કીચીન ગ્રેડ પછુ બસો માણસ હતો.

“ મેલમથે પોતાના બાળકોને ચેરીનો ધંધો શીખવા માટે કીચીન કેનમાં મુક્યા હતા. જેમ્સની વાત સાંભળી તે જરા કંપ્યો. પછુ હવે પાછા હાજરો સમય નહોતો.

“ એ બેકોને ત્યાં સારી તાલીમ મળે છે ને ?”

“ હા. તમારા કહેવા મુજબ હું બે પીસ્તોલ લાવ્યો છું. પછુ બાપા ! આ પીસ્તોલને તમે શું કરશો ?”

“ પીસ્તોલ બધ શું કરીશ ! જેમ્સ ! જરા વિચાર કરી જો. મારા પર કેવા દુઃખો પડ્યા છે ? તારી મા કબરમાંથી વેર બેવાની ચીસ પાડી રહી છે તે તું સાંભળતો નથી ?” મેલમથ બચકર આવજો બોલ્યો.

“ બાપા ! હું માનું વેર બેવા તૈયાર છું. ચર્સ્ટનની દાસી તેના છોકરાને બધ હમણાં આવતી હતી.”

“ તને બરાબર ખબર છે ?”

“હા. હું રોજ તેને બગીચામાં આવતી જોઈ છું.”

“તો આજે તે આવે કે તરત ચરસટનના છોકરાને ઉપાડાને કાઢીને કેનમાં બધ જાડે. તેને ચોરીનો ધંધો શીખવજે. બધા પાપોમાં પાવરધો બનાવજે. જો તે જીવતો રહે તો દસ વરસ સુધી તેના મા બાપની તેને ખબર આપતો ના. જોજે, ચરસટન તેને શોધવા માટે આકાશ પાતાળ એક કરી નાખશે પણ જો તું કરી જઈને કે ધનામની બાલક તેને તેનો છોકરો સોંપી દેશે તો હું તને બચાવેર આપ દહશ.”

“બાપા ! હું પ્રતિજ્ઞા બંધ છું કે હું તમારા કહેવા પ્રમાણે જ ચાલીશ.”

“સાબીસ દીકરા ! એ બદમાસ ઝાકરે તારી બહેનની લાશને એક શીશીમાં રાખી બરી છે. શું આપણે મરીબ છીએ તેથી એ બદમાસ આપણી છોકરીની લાશ પણ ઠેકાણે પાડવા ન દે ? એના છોકરાને બદમાસ બનાવવાથી તારી નાની બહેનનું વેર વળી રહેશે.”

“અને જો બીમંતના ધર આગળ મા મરી ગઈ હતી તેને ?”

“આ બાટલી બે.” કહી મેલમથે તરત સળગી હો એવા પદારથવાળી એક બાટલી જોમ્સને આપી: “જ્યારે એ ઉમરાવના ધરમાં મીઝબાની ચાલતી હોયે, રંગરાગ ઉડતા હોય જ્યારે દુરથી આ બાટલી તેના ધરમાં ફેંકી દેજે અને તરત નાસી જાવે. પછી શું થાય છે તેનો તુમાસો જોજે.”

“વાર-બાપા ! હું એમજ કરીશ. આ પીસ્તોલને શું કરશો ?”

“આ પીસ્તોલથી આ દેશના બદમાસ માઠી વારસનો જાન બચાવ અને બીજી પીસ્તોલથી મારી જઈશીને છોડા લાવી નાખીશ. જોમ્સ ! હવે છેલ્લી સલામ ! તારા બાપ બહેનનું રક્ષણ કરજે અને મેં કહ્યું તેમ કરી તારી બહેનનું અને તારી માનુ વેર લેજે મેલમથ આટલું બોલ્યો. તો ખરો; પણ તેણે મળું બરાબ અમલ્યું. તેણે પોતાના છોકરાને છેલ્લી વાર બાટલી ચરસો લાખ્યો. બહેનની

આંખમાં પાણી ભરાઇ આવ્યાં. પણ મેલમથે તરતજ પત્થરની
હાતી કરી આંસુ લુછી નાખ્યાં.

“હવે શક્તી કંઈ જરૂર નથી. વેર—વેર અને વેર ! જે
પેલી બાઇ કોણ છે ?”

“એજ ચર્સ્ટનની દાંસી છોકરા સાથે આવી પહોંચી.”

પાસેના બગીચામાં એક આધેડ હમ્મરની બાઇ પાંચ વર્ષના
છોકરા સાથે દાખલ થઇ. મેલમથ એમ સમજતો હતો કે આ
છોકરો ડા. ચર્સ્ટનનો છે. ખરી વાત એ હતી કે તે રાજકુમારી
સોફીઆનો પુત્ર હતો કે જેને તે ડા. ચર્સ્ટનને છુપી રીતે સોંપી
આવી હતી. આ બીના પહેલા બાગમાં આવી ગઇ છે.

બગીચામાં દાસી ધીમે ધીમે ફરતી હતી. ચર્સ્ટનનો છોકરો
તેના જોડમાં ઉંઘતો હતો. દાસી એક જમાએ જઇ બેસી ગઇ.
બગીચામાં આ સમયે બીજા માણસો નહોતા એટલે બાપ
દોકરો એકઠમ દાસી પાસે જઇ પહોંચ્યા અને મેલમથે કરડાકીથી
કહ્યું : “ગુપ્તગુપ્ત છોકરો આપી દે.”

દાસી ગભરાઇ ગઇ. તે ચરચર ધુંજતી બગીચા નજરે મેલમથનેજ
જાણ રહી. મેલમથે પીરતોલ બતાવી. દાસીના હોંસકોસ ઉડી ગયા. આ તકનો
લાભ લઇ જેમ્સે પેલો છોકરો દાસી પાસેથી છીનવી લીધો અને તે પોતાના
બાપને છેલ્લી સલામ કરી જીવ લઇને નાસી ગયો.

“જા—હવે તારા ચર્સ્ટનને જાણને કહેજે કે જે નરરાક્ષસની
છોકરીની બાજુ તેજી સીંચામાં બરી રાખ્યા છે તેજ તેના છોકરાને
ઉપાડી ગયો છે. જા—”

દાસી બચી બાવરી બની સ્તબ્ધ થઇ ગઇ હતી. તેને આટલા
જાહેદો કહી મેલમથ વીજળીક વેગે લાંથી ગુમ થઇ ગયો.

સાહિત્યની દુનીઆમાં ખળભળાટ
ગુજરાતના બંડખોર નવલકથાકાર રા. મધુકરની
બે અદ્ભુત સ્વતંત્ર કૃતિઓ.

બેગમ કે બલા?

આ પુસ્તકમાં દેશી રજવાડાના કારસ્થાનો, બંડખોરોનાં કાવત્રાં, શરાબ અને સુંદરી પાછળ પામમાલ થતા આબકાલના કાકરકાઓ, બે બદામની નાચનારીનો બેગમ તરીકેનો દોરદમામ અને દેશી રાજ્યોનું બવિષ્ય વિગેરે અદ્ભુત પ્રસંગો રા. મધુકરે પોતાની હૃદયસ્પર્શી મોહક શૈલીમાં વર્ણવ્યા છે. ચાર ચિત્રો સાથે.

કિં. રૂ. ૨-૮ “વિલાસ”ના ગ્રાહકોને રૂ. ૨.

માયાની પૂતળીઓ

યાને

એક આશકની સાત માથુકો.

રા. મધુકરની આ અદ્ભુત વારતાઓ વાંચ્યા વિના તમારો છુટકોજ નથી. પ્રેમરસથી જલબલતી સાત સમ્પુર્ણ વારતાઓ. સચિત્ર.

કિં. રૂકત રૂ. ૧-૪-૦.

વીલાસ ઓરીસ,
બબરગેટ સીટ, કોટ, મુંબઈ.

મકરચુ ૨૦૮ મું.

ભયંકર જીવ.

થરથરનના પુત્રની ચોરી થઈ તેને બીજા દિને બપોરે વીંડસર કેસલથી નીકળી રાજ કુમારી એમેલીઆ જલદી જલદી બગીચામાં ગઈ. તેના વડન પર ઓનંદ નહોતો, ઉત્સાહ નહોતો. ચિંતાથી તેનું ખુણસુરત વદન મ્હાન થઈ ગયું હતું. તેના પ્રેમી રીચર્ડે મ્હડું તેના સાવકા ભાઈ છે એ બીના જાહેર થવાથી તેના પર વજ્ર ધાત થયો હતો અને બિચારીની આખી જીંદગી ધુળમાં મળી ગઈ હતી. રીચર્ડે મ્હડું તેને એક પત્ર લખી મળવા મોકલાવી હતી. એ કમનસિય એકાદેરે મ્હડું છોડી જવાનો નિશ્ચય કર્યો હતો અને તેથી છેલ્લી વાર પોતાની પ્રણયીનીના હાથે કરવાને તેણે તેને બગીચામાં મળવાની વિનંતી કરી હતી. આમના એકાંત સ્થળમાં રીચર્ડે તેને મળ્યો. તેના મહેરા પર તેજ નહોતું. યોડાજ દિવસમાં ચીરેર ગળી ગયું હતું. અને આંખો ઊંડી હતરી ગઈ હતી.

“એમીલીઆ ! આ આપણી છેલ્લી મુલાકાત છે” રીચર્ડે એમેલીઆની પાસે જઈ કહ્યું સ્વરે બોલ્યો.

“તમે ક્યાં જવા માગો છો ?”

“તેની મને પણ ખબર નથી. પણ હવે આ દેશમાં તો નથી જ રહેવું. હું જઈ રહ્યો છું ?”

“હવે આ દેશ છોડવામાં સાર છે. રીચર્ડે ! જ્યાં જાઓ ત્યાં તમે સુખી રહો એવી હું હંમેશા પ્રાર્થના કરીશ.” એમેલીઆ આંસુ સારતી બોલી.

“હું તે જાણું છું. પણ વહાની ! તારી શી દશા થશે ? તારાથી આ આશ્રિત કેમ સહન થશે ?”

“સહન તો નહિ થાય પણ કરું છું ! મારી જીંદગીની સમગ્રી આજા મળે થઈ ગઈ છે. હવે તો આખી જીંદગી રોવાન

માંજ નહો. રીચરડ ! આપણા જીવનના જખમની આ કુનીઆમાં
ફાળ નથી. મેં જે ઘોર પાપ કર્યું છે તે જો ન કર્યું હોત
તો હું આપઘાત કરી મારજે લાગત—” એમીલીઆ ઝરઝર
રેવા લાગી.

“એમીલીઆ !” બહાલથી તેનો હાથ પકડી રીચરડ બોલ્યોઃ
“તે કંઈ પાપ કર્યું નથી. જ્યારે આપણે પ્રેમમાં પડ્યા ત્યારે
આપણી સમાધાની આપણને ખબર નહોતી. અજાણતા થયેલી શુભ
પ્રભુ માફ કરે છે.”

“રીચરડ ! તમારી પેઠજ મારું મન માનવું હોય તો કેવું
સારું !—પણ જુઓ ! પેલા ઝાડ નીચેથી પેલો માણસ આપણને
તાકી તાકીને જોઈ રહ્યો છે.” એમીલીઆની નજર થોડે દુર
એક ઝાડ નીચે ઉભેલા મેલમથ પર ગઈ.

“નહિ. નહિ. આપણી પાછળ જસુસી કરવાની કોઈને જરૂર
નથી. તું ડર ના.” રીચરડ તેને સમજાવવા લાગ્યો પણ
એજ પળે મેલમથે સ્ટેમ્ફરડને પ્રિન્સ એફ વેલ્સ સમજીને
સનનન કરતી જોણી હોડી અને રીચરડ જોળન થઈ જમીન
પર તુટી પડ્યો. એમીલીઆ આ અચાનક “આફતથી રેતી કંઠળતી
રાચરડનો બાથ પર પડી. તરત બીજો ધમકો થયો અને મેલમથ
જાતે આપઘાત કરી તુટી પડ્યો. એમીલીઆ તે જોઈ મેભાન થઈ
ગઈ. તરત દોડાદોડ થઈ રહી. રાજમહેલમાંથી માણસો દોડી
આવ્યા. તેઓ એકઠમ એમીલીઆને મહેલમાં લઈ ગયા.

આ ભયંકર ખુનતી વાત છુપી રાખી શકાય એવી નહોતી.
એટલે શહેરમાં એવીજ વાત ફેલાઈ કે સર રીચરડ સ્ટેમ્ફરડ
બગીચામાં ફરતા હતા તેવામાં એક બદમાસે તેનું ખુન કરી પોતે
પણ આપઘાત કરી જીન આપી દીધો. ખુનીતું મ્હો જોણીના લાથી
એવું છુંદાઈ મયું હતું કે તે જોળખી શકાયો નહિ. રાજકુમારી આ
ભયંકર પ્રસંગે હાજર હતી એ વાત જાણી જોઈને દામી દેવામાં આવી.

સર રીચરડની લાશને વીંડાવતા રાજવંશી કબ્રસ્તાનમાં વિધિ
પૂર્વક દાવામાં આવી પણ મેલમથની કોઈને ફરકાર નહોતી. તેની
લાશને ઝાડુવાળાએ મારફતે ગરીબોના કબ્રસ્તાનમાં ઘટ્ટી દેવાંમઃ આવી
અને આ રીતે મેલમથ ભયંકર શુભથી પોતાના દુસ્મનને બદલે બીજા-
નું ખુન કરી રસ્તે પડ્યો.

ચાલો, બીજા મહાન સાહસની તૈયારી.

લંડન રાજ-રહસ્ય

અથવા

ધી મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કેટ ઓફ લંડન.

જેરા વિભાવતના કાળાં બોપાળાં પહેલી સીરીઝમાં વાંચી ખુશ થયલા
ઢોખીનો ! હવે આ બીજી સીરીઝનો સ્વાગત ચાખો.

સાત ભાગમાં બીજી સીરીઝ સમ્પૂર્ણ થશે.

દરેક ભાગની કિંમત રૂ. ૧.

આઠ આના રજીસ્ટર શી બરી સીરીઝના આઠક ચનારને દરેક ભાગ
બાર આને મળશે.

બીજી સીરીઝમાં શું વાંચશો ?

ઈંગ્લંડની મહારાણીએ પોતાના પાટવી કુંવરની વહુ પ્રિન્સેસ
કેરોલાઇનપર વ્યભિચારનો આરોપ મેલી તેને રાણીપદપરથી બબ્બ
કરવાને રચેલું બચકર ડાવનું, રાજકુમારી સોશીઆનો ખુન બચકર
બદમાશ તરિકે, એક રૂપસુંદરીપર આશક પડેલા છ આશકો, સોમ,
મંમળ, ખુશ, ગુર, શુક અને જીનીવારે એક એક આશકે તેને
જીતવાની કરેલી કોશિષ, એક રમણીના પ્રેમ માટે એક લાખ પાઉંડની
ખરબાદી કરનાર ઉમરાવ, ઉમરાવજીદીએ કરેલા ખુનો, મેગ્સમેનને
પાણી પાય એવા મવાલીઓના ઘીલના રૂંવાં ખડાં કરનારાં કામે
બિગેરે વિગેરે પ્રસંગો વાંચતાં તમે હજી અધ જશો.

આજેજ આઠ આના રજીસ્ટર શીના બોકલી આખી સીરીઝના
આઠક થઈ જવામાં તમનેજ લાભ છે.

વીલાસ ઓશીસ,

બજારગેટ સ્ટ્રીટ, ક્રેટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ ૨૦૬ મું.

ઠાળીનાગણ.

એજ દિને બોડું અને બેડી હોફરનેસ ક્વેન્ડીશ સ્કવેરમાંના પોતાના મકાનના દિવાનખાનામાં બેસી અંબીર વાત ચીત કરી રહ્યાં હતાં. ફરનાંડાના હાથમાં એક છપું હતું. તેના ચહેરા પર વિજયનો ઉલ્લાસ હતો. પણ તેના ધણીની દશા તેની નહોતી. તે આ દાનવીના પ્રેમમાં મુગ્ધ થઈ ખુની થયો હતો. તે ઉપરાંત ફરનાંડા વારંવાર તેને તાણા મારતી હતી. તેથી બોડું હોફરનેસની મનોદશા અસહ્ય થઈ ગઈ હતી. તે સ્વભાવે ખુની નહોતો તેથી ખુન માટે તેનું હૃદય ડંખતું હતું. પણ પોતાની રાક્ષસી સ્ત્રી સામે હિમ્મત બતાવવા માટે તે જેમ તેમ હસતું ગ્રહી રાખી બેઠો હતો.

“કેમ વોલ્ટર ! આપણે બેડો પાર થતો જાય છે ને? ફરનાંડા અંધકારી નબરે સ્વામી તરફ જોતી બોલી.

“હા. પણ કોણ જાણે કેમ હતું મારા દીલમાંથી જય નાખ્યું થતો નથી. હવે એવું કેટલો વખત આશવાનું છે? બધી ખટખટ મટી જાય પણ આપણે મોજ ઉડાવી શકીશું.”

“હજી તમને ડર લાગે છે? કન્ય છે તમારી પુરુષ જાતને !”

“ફરનાંડા ! આવા તાણા આ માટે મારે છે ? તારા લાભ માટેજ જે પાપ કરી આજીવ વહોરી લીધી હતી—”

“તમારે તેમાં કંઈ લાભ નહોતો?”

“ફોરજીટની દાયાના ખુનમાં તને મદદ કરવામાં મારે શું લાભ હતો?”

“કંઈ પણ નહિ! તમારી પત્નીનું રક્ષણ કરવું તેમાં તમને કંઈ લાભ નહોતો ?” ફરનાંડાની આંખમાંથી વીંજળી ઝરવા લાગી.

“હા. હા. આપણા જાનેના લાભ હતા.” આ ખુનચુરત જણા પાછો બોડું હોફરનેસ નમી મચ્યો.

“વીલીઅસ ડડલીનું ખુન કરવાથી એ લાભ થયા છે. એક તો એ કે તે માફ પાપ જાહેર કરતો અટકી ગયો અને તેના ખુનનો અરોપ આર્થરે ઇટન પર આવવાથી માફ પુરું વેર વળી ગયું.”

“હા. પણ સેક્શન્સમાં આર્થર આપણી વિરુદ્ધ પુરાવા રજૂ કરશે તો?”

“નહિ. હવે એવો સંભવ નથી. આ હાથું વાંચ્યો ફક્ત કરોલાઇનથી આપણે ડરવાનું હતું પણ તે મરી ગઇ છે. એટલે ડરનું કંઇજ કારણ નથી.”

“જો બહાલી ! મારા પર શક લાવવાનું આર્થરને કંઇ કારણ નથી. પણ તેને તારા પર થોડોક શક જરૂર હશે. જો કરોલાઇને ન્યુજેટ જેલમાં આર્થરને મળી તેને બધી વાત કરી દીધી હશે તો?”

“એ સંભવીતજ નથી. જો તેમ હોત તો હાપમાં એ વાત હપાયા વિના રહેત નહિ અને આપણે ક્યારના ગીરફતાર થઇ ગયા હોત.”

બોર્ડ હોફરનેસ ગીરફતારીની વાત સાંભળી ઠગ્ગી ઉઠ્યો: “ગમે તેમ હોય પણ આર્થરના કેસનો ફેંસલો ન થાય ત્યાં સુધી મને જાંપ વળવાને નથી. બે દિવસમાં જો તે ફેંસલો થઇ જશે.”

“એમાં થવાનું શું છે? કાં તો આપણે અમનચેનથી છંદગી માળીશું અથવા બન્ને સાથે મરી જઇશું”

“મરી જઇશું?” બોર્ડ હોફરનેસ કહ્યું ગયો.

“હા. જો કોઇ આફત આવતી જણાયે તો તેને પુગી વળવાને તૈયાર રહેવું જોઇશે.”

“શું આપધાત કરીને?”

“હાસ્તો ! કેમ ફાંસી કરતાં આપધાત કરવો બહેતર નથી?”

બોર્ડ હોફરનેસ કંઇ બોલ્યો નહિ. તેનું આખું શરીર કુણ રહ્યા ફરનાન્ડા કર જેવી કોઇ ચીજ જણાતીજ નહોતી.

વીકટોરીઆ ફોસની સ્ટાઈલપર
લખાયેલી સ્વતંત્ર વારતા

માયાની પૂતળીઓ

અથવા

એક આશકની સાત માથુકો.

આ કંઈ ગપાં નથી પણ એક બીનઅનુભવી રંગીલા યુવાનની સાચી કરમકથા છે. બહારથી સુંદર બહુાતી ઢેરી મુંબઈ નગરીમાં કાચી વયના યુવાનો કેવી રીતે આડે રસ્તે જાય છે અને મુંબઈમાં રાત્રીના શીઠા પરછ પાછળ કેવાં કેવાં કાળાં કામો થાય છે તેની માહિતી આપી જ્ઞાન સાથે ગરમત આપનારી આવી રસીલી વારતા હજુ બીજી પ્રગટ થઈ નથી. જમના, દુર્ગા, અંપા, તનમન, બચ્છી વીજળી વિગેરે માયાની પૂતળીઓના પંજામાં આ યુવાન કેમ પાયમાલ થાય છે અને અતિ બગ જીવનનો સ્હાવો લઈ કેમ મુખો થાય છે તે તો વાંચકો સારેજ સમજાશે.

પાંચ થીત્રો—સાત વારતા—

છતાં કિં. રૂ. ૧-૪-૦.

વીલાસ ગ્રાસીસ,

બજારગેટ સીટ, કોટ, મુંબઈ.

“હરનાન્દા ! આર્થ’રને સજ્જ થશે એવી તારી ખાત્રી છે?”

“હા. બધો આધાર પેલી છરી પર છે.”

“પંથુ આર્થ’ર તે માટે બીજો પુરાવો રજુ કરે તો? જે દુકાનદારને ત્યાંથી મેં જોઈ જરીદી હતી તે અલ્પમતમાં આવે તો—”

“તેને શોધી કાઢ્યુ હાવશો? વળી ધારો કે જે કોરટમાં આવે પથુ તેની છરીમાં પેલું નામ તો તેણે લખ્યું નહોતું ને?”

“નહિ. તેના પર “કબલ્યુ.ડી.” લખીને ફુંગ તેના ઝોરડામાં નાખ્યા આવ્યો હતો.”

આ સમયે નોકરે આવી બે મુઠ્ઠાઓ મળવા આવવાની ખબર આપી. બોર્ડ’ હોલરનેસને અહેરો મોત જેવો શીકો મધ મયો.

“વોલ્ટર ! તમે બાલુના રૂમમાં બજા. બે કોષ બંધનું કારણુ હશે તો શું કરવું તે મેં નક્કી કરી મુક્યું છે.”

વોલ્ટરને બીજા ઝોરડામાં મોકલી હરનાન્દાએ બારીમાંથી ડાકીયું કયું. મકાનના મુખ્ય દરવાજા આમળ બે બંધ હતા હતા તેમને બેતાંબ હરનાન્દાનો અહેરો હતરી મયો. તેની સમજા આશા કુળમાં મળી મધ. બન્ને પોલીસના માણસો હતા. છતાં હરનાન્દા જેમ તેમ શાંત રહી.

નોકર બન્નેને ઝોરડામાં મુકી મયો.

“તમારી અને બોર્ડ’ હોલરનેસની સાથે મારે અમલની વાત કરવાની છે.” પોલીસ કોન્સ્ટેબલ કોલીએ હરનાન્દાને કયું.

“મારા પતિ ધરમાં નથી એમ તમને નોકરે કયું ને ?”

“હા. કયું તો ખરું પથુ બોર્ડ’ સાહેબ ધરમાંજ છે અને તમારી બન્નેની સાથેજ હું વાત કરવા માગું છું.” અમલદારી તોરથી કોલી બોલ્યો.

હરનાન્દા સમજી મધ કે હવે મોતની ધડી નજીક આવી હામી છે.

“એરો, હું બોલું હોદ્દરનેસને બોલાવી લાવું છું.” કહી તે પોતાના મજૂરીવાળા એરોડામાં ગયો અને અંદરથી બારણા બંધ કરી અત્યંત આનંદીત થઈ પોતાના પતિના ખભા પર હાથ મુકી બોલી: “બધી બાજુ ઉધી વળી ગઈ. પોલીસ એડીસર આપણને પકડવા આવ્યો છે.”

“એ સમગ્રી વાત સાંભળી છે.”

“તો આલો, આપણે સાથેજ ફુનીઆને પ્રણામ કરીએ.” કહી ફરનાન્ડાએ બે નાની શીશી કાઢી તેમાંની એક પોતાના પતિને આપી.

“ઓ પ્રભુ ! મારી દીકરીઓનું શું થશે?” શીશી હાથમાં લઈ હોદ્દરનેસ રોવા લાગ્યો.

“હવે રાવાથી કંઈ વળવાનું નથી. મરદ ચાલે અને શીશીમાંની દવા પી જાવો. આવો, મારી પાસે આવો. આપણે સાથેજ પી જઈએ.” કહી ફરનાન્ડાએ તેને પોતાની બાજુમાં બેસાડ્યો. એકજ પળ ! બંને હેર પી ગયા અને એ તેજ હેરમાં ઉભયના જનન હડી જતાં બંને જમીન પર પડ્યા હઈને પુટી પડ્યા. આ અવાજથી પોલીસ અમલદારો એકઠા. કોલીએ બારણાં તોડી, નાખ્યા પછી તેને, પોતાના યુનેકો ગારો છત્તાં નહિ મહ્યા. બહુમતી ફરનાન્ડા અને તેનો હતભાગી પતિ બાજુ થઈ જમીન પર પડ્યાં હતાં.

મસ્તી ખોર માશૂક.

મસ્તી ખોર માશૂક કોને ગમતી નથી ? આ વારતામાં માશૂકની મસ્તી વરણવવામાં લેખકે કમાલ કરી છે. નાની નાની ચાર રસીલી વારતાઓ આ નાના પુસ્તકમાં સમાવી છે. મસ્તી ખોર માશૂક, કામરૂદ્ધની કામીની, ચોર કે ગ્રેમી ? અને બબાની બા વિગેરે એકમેકથી ચઢીઆતી વારતાઓ ફક્ત ચાર આનામાં. બે પુંદર ચિત્રો.

પ્રજાતું માનીતું માસીક

વિલાસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩-૪ (વી. પી. સાથે.)

પરદેશમાં રૂ. ૫ (૮ રીલીંગ.)

દર વરસે બેટતું પુસ્તક મફત મળે છે. ચોથા વર્ષની બેટ-રેનોલ્ડસની “રોઝા લામ્પટ” નામની વારતાનો ૧ ભાગ—

આજેજ નામ નોંધાવો—

વીલાસ ઓશીસ,

બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

મકરણ ૨૧૦-મું.

ઉપસંહાર.

બીજા દિને જોશ બેલીની સેશન્સ કોર્ટમાં આર્થર ઇટનને કસ નીકળતાં તેના વકીલે જે બચાવ ઇતિહાસ રજૂ કર્યો તે પરથી કેસનો રંગબ જલ્લાઇ ગયો. આર્થર અને ફરનાન્ડાને પ્રેમ કારસો, ફરનાન્ડાને કુંવારી દલામાં થયેલો પ્રસર, મીસીસ લીડલીને આપેલા ભેરનો આર્થર ઉપર ઉપયોગ, આર્થર શેષેયો ભેરનો ઉતાર, ફરનાન્ડા અને વીલીઅમ ડાલીનું આર્થરનું ખુન કરવાની કાલેપમાં પકડાઇ જવું, વીલીઅમ ડાલીને થયેલો પરતાવો, વિગેરે તમામ દફતર કોર્ટમાં રજૂ થઇ. તે પછી જોશ દુકાનદારે લોડ હોલ્ડરનેસે પોતાને લાંથી પેલી છરી ખરીદવાની દફતર રજૂ કરી. લોડ અને લેડી હોલ્ડરનેસે પોલીસ અમલદારને જોતાંજ આપઘાત કર્યો હતો તે પરથી કેરોલાઇન વોલ્ટર્સ અને આર્થર ઇટનની નિર્દોષતા સિધ્ધ થઇ ગઇ. આર્થર ઇટનને કોર્ટ માન સાથે છોડી દીધો અને કેરોલાઇન સ્વર્ગવાસી થઇ હતી જતાં અદાલતના સુકાદાથી તેના નામ પરનું ખુનનું કલંક નષ્ટ થયું.

તે પછી મેક્સમેન અને બીમ બેગરમેનની ખુન કરવા તથા સમુદ્રમાં છુટકાટ કરવા માટે તપાસ ચાલી. જલ્લાજ પરના તેઓના સાથીઓ વોટકીન્સ અને બ્રેડલી સરકારી સાક્ષી થતાં બન્ને બદમાશો અનેદમાર હર્બ અને તેઓને ફાંસીની સજા થઇ. તેઓએ ફાંસીની પરવા ન કરી કેમકે જેલોજીવીડો અને કેરોટી પોલે પ્રિન્સ પાસે લખાવી લીધેલા પરવાનાથી તેઓની મોતની સજા રદ થશે એવો તેમને વિશ્વાસ હતો. પણ એ આશા ખોટી હતી. ફોરેમલના દસ્તાવેજો આલેફેડ હાપીડી મથો હતો તે માટે બેગર્સ રટાફમાં તપાસ કરવાની કેરોલાઇને રીમજનને બખેલી ચીટીમાંની સુચના પ્રમાણે રીગડને પોલીસને ફરીઆદ કરી હતી. કોલીએ બેગર્સ રટાફ પર દરોરો પાડી જેલોજીવીડો, કેરોટી પોલ વિગેરેને કેદ કર્યા અને ઝડપીમાં તેને

પ્રિન્સનો પરવાનો મળી ગયો હતો. કોલીએ પ્રિન્સને તેના હાથનો પરવાનો આપી જોડના ગવર્નરની પદવી મેળવી અને જદમાસોની આજ્ઞા નહ મહ મહ.

એજ દિને રાતે બોડં મોન્ટગમરીના મહેલમાં રાતે નાચગાન ચાલતું હતું તે વખતે મેક્મથનો છોકરો જોમ્સ જરાતો જુપાતો તેના ધર પાસે ગયો. બોડં મોન્ટગમરી બેઠી વેલંડનને મળીને પોતાના ધરમાં દાખલ થયો હતો તેવામાં તેની નજર જોમ્સની ચક્રમંદ હીલ-ચાલપર પડી. તરત મોન્ટગમરીએ તેને પકડ્યો. જોમ્સના હાથમાંથી ખાટલી નીચે પડી મહ. એક બચંદર ધડાકો થયો અને તેને લીધે મોન્ટગમરી અને જોમ્સ બન્નેના સરીરના ટુકડે ટુકડા થઈ ગયા.

દીમ મીગમ્સને જોડા સમય પછી મારકડીસનો ખીતાબ મળ્યો અને તેણે લીડીશીઆ સાથે લગ્ન કરી તેને મારશ્યોનેસ બનાવી. પેજ અને જુલીઆને પ્રિન્સે વરસે બસો પાઈંડુ સાલીઆજી આંધી આપી તેમની સેવાની કદર કરી.

પિતાના મરણનો જોડ પાજી પોલીન બેઠી ફોરેમલ મહ. જોકટેવીઆને પેટે એક કન્યા જન્મી તે પછી તેનો રોમ સારો મહ થયો. આર્ચર હતન તેનો કમનમિય પ્રતિહાસ જાણતો હતો. છતાં તેણે તેને પરણવાની મામણી કરી. અને જોકટેવીઆએ બે મંજુર રાખી. રોજ ચિત્રકાર મી. વુડકાલ સાથે પરણી સુખી મહ.

વાંચનાર, આ મુદ્દ મસકુર વારતાની પહેલી સીરીઝ અહિં સમ્પૂર્ણ થાય છે. પરમાત્માની કૃપાથી તથા અમારા મહેરબાન વાંચનારાઓની ઉદારતાથી અમે આ મહામારત સાહસ ફોલ્કમંદીથી પુર્ણ કરવાને ચકતીવાન થયા છીએ તે માટે અમે પરમાત્માનો તથા અમારા મહેરબાન વાંચનારાઓનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

તમે જીવાન છો ?

તમારો સંસાર સુખી છે !

તમને વશીકરણ વિધાનો શોખ છે ?

વાંઝીઆમ્હેણું ટાળવાની હોંસ છે ?

જીજ્ઞાસુ સ્વભાવની સીમાને કેમ પીછાનવી તે
જાણવા માગો છો ?

અમનારક સફળ થશે કે નહિ તેની પાકી માહિતી
જોઈએ છે ?

આવા અને એવા અનેક સ્ત્રી પુરૂષને લગતા બેદ-
ભરમોની સાચી અને સત્તાવાર માહિતી જોઈતી હોય તો
યુરોપ, અમેરીકા અને ભારતવર્ષના પ્રખ્યાત ડોક્ટરો
અને વૈદ્યોના પુસ્તકોપરથી તૈયાર કરેલું

વિલાયતી કોકશાસ્ત્ર—વાંચો.

દરેક જાગ્રમાં સમ્પુર્ણ રતિશાસ્ત્ર શ્રમાવી દેવામાં

આવ્યું છે. ચાર ચાર ચિત્રો સાથે

દરેક ભાગની કિં. રૂ. ૧-૮

બે ભાગની કિં. રૂ. ૩-૦ વી. પી. પોસ્ટેજ ચાર આના બધું.

વીલાસ ઓશીસ,

બમ્બે ૪૦૮ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

રસીડી ત્રણ ખાસ વારતાઓ.

મસ્તીખોર માથુક.

કોંમત ચાર આના. શંગાર તથા હાસ્યરસથી ભરપૂર.

બહારમાનવજાતોએ પાંચ આનાની ટીકોટો મોકલવી.

વિલાસ ઓશીસ, બમ્બે ૪૦૮ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

મરફુમ ઓન જોઈને વીલીઅમ રેનોલ્ડસે મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ ઓફ લાંડનની બુધ્ધિ મળીને ચાર સીરીઝ લખી છે. એ ચાર સીરીઝમાં એક એક સમ્પૂર્ણ વારતા છે. આ પહેલી સીરીઝની વારતા પુરી થઈ ગઈ. હવે બીજી સીરીઝ પ્રગટ કરવાનો અમારો વિચાર છે બીજી સીરીઝ ને પહેલી સીરીઝ સાથે કંઈજ સંબંધ નથી. ફક્ત પ્રિન્સ અને બીજા પાત્રો બીજી સીરીઝમાં ચાલુ રહે છે. આ સીરીઝ પહેલી સીરીઝ જેવીજ રસીલી છે અને તે વાંચવાની તક અમારા સોખીન વાંચકો યુગ્માવસે નહિ એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

સમ્પૂર્ણ.

સ્રોને વશ કરવા માટે,

પરણ્યા પતિને ઠેકાણે લાવવા,

સંસારમાં સ્વર્ગ ઉતારવા,

દમ્પતિ જીવનની લહનજત ચાખવા.

સ્રોને વાસના ક્યારે
થાય? સ્રી વશ શી
રીતે બને? માશુક ચાહે
છે કે નહિ તે કેમ
માલુમ પડે? પતિને
મુગ્ધ કેમ રાખી શકાય?
વાંઝીઆ મહેલું કેમ
ટળે?

આ બધું જાણવા માટે
આ પુસ્તકો વાંચો.

સચિત્ર.

વીલાયતી કોકશાસ્ત્ર

(બે ભાગમાં સંપૂર્ણ)

આ પુસ્તકોમાં બેભાષી લગભગ નથી
પણ વાત્સાયન, કોક, મેરી સ્ટોપસ,
હેવલોક એલીસ, છતાં બ્લોક્સ, જોન
ફોવન વિગેરે વિગેરે દેશી અને વિલાયતી
વૈદ કોકટરોના સત્તાવાર ગ્રંથોને આધારે
બખાયલી સાચી રતિ વિદ્યા છે. આ બે
પુસ્તકો તૈયાર કરવા પછળ સેંકડો
રૂપીઆના પુસ્તકો તપાસવા પડ્યાં છે.

ત્રણ રૂપીઆમાં અમુલ્ય જ્ઞાનનો ભંડાર

સંસારમાં ખર્ચ સુખ મેળવવાની ચાવી.

થોડીજ પ્રતો બાકી છે-પાછળથી પસ્તાશો-

વીલાસ એશીસ,

બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

રાજ મહારાજાઓનાં લોપાળાં-આજકાલના ઠાકરડાએ
 આવલા મુમતાજને લુલાવે તેવી
 અજબરંગીભરેલી ગુજરાતના બ'ડખોર નવલકથાકાર રા. મધુકરન

એ
 ગ
 મ
 કે
 બ
 લા?

અથવા

એક સાધારણ નારંગીવાળી લખપતીની આ કેવી રીતે થાય છે, અને
 મેળવવા મોટા મહારાજા કહેવાતા કેવા કેવા ભયંકર કાવત્રાંઓ
 બે બહામની નાચનારીનો બેગમ તરીકેનો દોરક
 વિગેરે વિગેરે અનેક અદ્ભુત બનાવોંથી ભરપુર નોવે
 પાકું પુકું. કી. કંઈક રૂ. રા. — પોસ્ટેજ આના છ.
 વિલાસ ઓફીસ, ૧૮૧, બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ,

